יודען, געדענקט, אַז דער קאַמף געגן די רדיפות אויף יודען אין דייטשלאַנד דויערט

Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem

NAJER FOLKSBLAT

פרייז 20 גראשען

היינט 12 זייטען

נייער פאָלקסבלאַט

№ 284	Łódź, Niedziela, 8 grudnia 1935	דרייצענטער יאהרגאַנג	לאָדז, זונטאָג י״ב כסלו תרצ״ו	№ 284

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71.

אדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּעטריקאָווער 21, טעל. 224-71.

די רעכט פון די קהלות טאָרען נישט פערשמעלערט ווערען

וואָס סע זאָגען די פאָרשטעהער פון די לאָדזער קהלה-פראַקציעס וועגען דער איצטיגער לאַגע אין דער לאָדזער קהלה

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער נאָהענטער בודזשעט־דעבאַטע אין לאָדזער קהלה־ראַט און מיט די אָנגריפען, וואָס ווערען געמאַכט אויף דער לאָדזער קהלה, ווי בכלל אויף אַנדערע קהלות אין פּוילען — פון דרויסען, האָבען מיר זיך געווענדעט צו די פאָר־שטעהער פון די אָפּאָזיציאָנעלע ריכטונגען אין דער לאָדזער קהלה, זיי זאָלען אַרויסזאָגען זייער מיינונג וועגען דער לאַגע אין דער לאָדזער קהלה.

דער ציוניסטישער פּרנס ה׳ **מרדכי חיים רומקאָווסקי** האָט געזאָגט: **ווען מען זאָל רעדען וועגען דער ביז־איצטיגער טע־טיגקייט פון דער לאָדזער קהלה זענען די פאַרוואָרפען שווערע און וואַגיגע.** די „אגודה"־מעהרהייט האָט דאָרט געבאַלעבאַטעוועט אַזוי ווי איהר האַרץ האָט איהר געגלוסט. **די טע־טיגקייט איז בשום אופן נישט געווען אין הסכם מיט די בעדערפענישען פון די יודישע מאַסען און אין הסכם מיטן נאַציאָנאַלען יודענטום.** מיר ציוניסטישע פאָרטרעטער אין דער קהלה האָבען דערויף שטענדיג אָנגעוויזען, אונזערע פאָדערונגען זע־נען קיינמאָל נישט בעריקזיכטיגט געוואָרן. מיר זענען געשטאַנען אויפ׳ן שטאַנדפּונקט **פון איבערנע־מען די שחיטה,** וועלכע וואָלט געקענט זיין אַ פערלייכטערונג פאַרן לאָדזער קהלה־בודזשעט. מיר האָבען אָבער געהאַט די בעגרינדעטע מורא, אַז אויך דאָ וועט אַריינגעפיהרט ווערען פאַרטייאישקייט, וואָס איז אויך פאָרגעקומען. די „איינענע" שוח־טים האָבען בעקומען פאָסטענס מיט פענסיעס הע־כערע ווי די קצבים, וועלכע דאַרפען דאָך גרעסערע קוואַליפיקאַציעס.

— די טעטיגקייט פון די פּאָלקיסטי־שע פערטרעטער האָב איך דורך דער גאַנצער צייט נישט פערשטאַנען, אין אָנפאַנג זענען זיי געווען די פערבינדעטע פון דער „אגודה", מיט אַמאָל זענען זיי איינגאַנצען ברוגז געוואָרען און שטעהען אין דער שאַרפסטער אָפּאָזי־ציע, אַזוי גוט ווי איך האָב דעמאָלט נישט געוואוסט פאַרוואָס זיי האָבען זיך פערבונדען מיט דער „אגו־דה", אַזוי־גוט ווייס איך איצט נישט פאַרוואָס זיי זענען אין דער אָפּאָזיציע.

דאָס איז די פראַגע פון דער ביז־איצטיגער טע־טיגקייט, איצט איז אָבער די לאַגע אַנ׳אַנדערע. **עס קומען די אָנגריפען פון דרויסען אויף די קהלות אַלס אַזעלכע. מיר זענען קאַטע גאָריש געגען יעדער פערשמעלערונג פון דער קליינער קהלה - זעלבסטפער־וואַלטונג און ענטשידענע געגנער גע־גען אַריינזעצען קאָמיסאַרען אין די קה־לות.** מיר זענען אין פּרינציפּ געווען אויך געגען בעזונדערע קהלות, כּדי צו דערהאַלטען די מינימאַ־לע אויטאָנאָמיע, וועלכע איז אונז נאָך פערבליבען, ווייל אויף די „אגודה" האָט איצט די מעהרהייט אין דער קהלה, קען דאָך זיין אַנדערש אויך...

דער אָנהויב פון דער פערשמעלערונג, פון די קהלות־רעכט ליגט אין דער שולד פון דער „אגודה" **איצט איז די אויפגאַבע פון דער אגודה צו ענדערן די טאַקטיק אויף דעם אופן, אַז ס׳זאָל קומען צו אַ פערשטענדיגונג בנוגע דעם צוקונפטיגן בודזשעט אויפן יאָהר 1936.** דער בודזשעט דאַרף אַזוי צונויפ־געשטעלט ווערען, אַז מיר ציוניסטען, אויב מיר וועט־לען נישט שטימען פאַר איהם, זאָלען מיר נישט דאַר־פען שטימען געגען איהם. דען אונזערע פּרינציפּען קענען מיר נישט אָפּטרעטען. **יעדער קהלה־בודזשעט מוז האָבען פּאָזיציעס פאַר׳ן קרן היסוד און קרן קימת, פלעגען דאָס יודישע שול־וועזען** (נישט נאָר די קהלשע תּלמוד־תּורות). ס׳דאַרף פערברייטערט ווערען די סאָציאַלע הילף. די אגודה־מעהרהייט דאַרף אויך אַרויסווייזען אַ גוטען ווילען און דעמאָלט וועט מען אויך קענען אַרויסטרעטען איינהייטליך געגען דרויסען. איך האָב שוין דאָס איינמאָל געזאָגט און ווי־דערהאָל נאָכאַמאָל, אַז **מיר זענען געגען דעם צונעמען די מינדעסטע רעכט פון די קהלות, געגען יעדער קאָמיסאַרישער הערשונג אין די קהלות און פּעראָרטיי־לען יעדען פּרוב פון די יודען, אויב עס זענען פאַראַן אַזעלכע, וועלכע בעמי־הען זיך וועגען דעם, דאָס איז פולשטענ־דיג אונדערלאָזבאַר.**

אַדוו. יוסף ווייצמאַן

מיר האָבען זיך אויך ווענדען דעם ענין פון דער לאָדזער קהלה געווענדעט צום געוו. וויצע־פּרעזיצער פון קהלה־ראַט ה׳ אדוו. ווייצמאַן. די ערשטע פראַגע וועלכע מיר האָבען איהם געשטעלט, איז געווען: פאַרוואָס אדוו. ווייצמאַן האָט זיך אָפּגעזאָגט אַלס וויצע־פּרעזיצער פון קהלה־ראַט און די פּאָלקיסטישע דאָזאָרעס און פּרנסים האָבען זיך צוריקגעצויגען פון דער קהלה־אַרבייט.

ה׳ אדוו. ווייצמאַן האָט געזאָגט: „ס׳איז געווען אַמאָל אַ צייט ווען די קאָנסטעלאַציע פון די גרופּירונ־גען, וועלכע זענען געווען פערטרעטען אין דער קהלה, איז געווען אַזעלכע, אַז מיר האָבען געקענט האָבען אַנ׳איינפלוס אויף דער אַרבייט אין דער קהלה. אַלס קאָנצעסיע פאַר אונזער מיטאַרבייט האָבען מיר אויס־געפועל׳ט אַזעלכע אינסטיטוציעס פון דער קהלה ווי די גמילת־חסדים קאַסע, דאָס יוריד־ישע ביוראָ, די קאָלאָסאַלע אויספּרייטונג פון דער סאָציאַלער הילף, אונזער פּאָרשלאַג איז אויך געווען איבערצונעהמען דעם „זשלאַבעק" און איבערגעבען צום אָנפיהרען דעם „טאָז" א. א. וו.

די צייט איז אָבער אַוועק, זאָגט אדוו. ווייצמאַן, ס׳זענען געקומען די צייטען, ווען די „אגודה" האָט צופעליג בעקומען אַ מעהרהייט און דעמאָלט איז די ווירטשאַפט געוואָרען אַ גאַנץ אַנדערע, אויפ׳ן חשבון פון דער סאָציאַלער הילף, זענען פּערגרעסערט געוואָרען די אַדמיניסטראַטיווע - פּערזאָנאַלע אויס־גאַבען, מ׳האָט מקרב געווען היימישע מענשען און מ׳האָט געבאַלעבאַטעוועט אויפ׳ן אגודה׳שען שטיי־גער.

מיר זענען געווען פאַר איבערנעמען די שחיטה, אָבער נישט דערפאַר, אַז ס׳זאָל די חלה אַריינגעהן אין דער מוציא אַריין, דאָס אַליז האָט אונז געצוואונגען איבערצו־געהן אין אָפּאָזיציע בנוגע דער ווירטשאַפט אין דער קהלה. די אָפּאָזיציע מוז אָבער אויסנוצען אַ טרי־בונע, פון וועלכער זי זאָל זיך קענען בעקלאָגען, מאַ־כען פאַרוואָרפען פאָדערן, מאָהנען און פּרובען צו ענדערן די ווירטשאַפט. אַזאַ טריבונע האָבען מיר אָבער נישט געהאַט שוין צוליב דעם, וואָס דער קהלה־ראַט ווערט בכלל נישט צוזאַמענגערופען און צווייטענס צוליב דעם וואָס מיר זענען טעבליבן איינ־זאַם. ווייל די ציוניסטען האָבען בכלל אויפגעהערט צו קומען צו דער בודזשעט־זיצונג.

פאַר מיר איז געוואָרען אונפערשטענדליך פאַר־וואָס די ציוניסטען זענען פּלוצלינג, ביים בעטראַכ־טען דעם צוגאָב־בודזשעט יאָ געקומען.

מיין צוריקציהען זיך אַלס וויצע־פּרעזיצער פון קהלה־ראַט און אויך פון די פּאָלקיסטישע פּרנסים פון דער קהלה־אַרבייט איז אַלזאָ אַ פאָרם פון אָפּאָ־זיציע צו דער איצטיגער קהלה־ווירטשאַפט, אַזאַ אָפּאָזיציע, וועלכע מיר האָבען אין איצטיגען מאָ־מענט, געפינען פאַר פּאַסיג און נויטיג.

לעצטענס האָט בכלל אָנגעהויבען צו ווערען די לאַגע אין די קהלות אַ קרי־טישע. די אויפזיכטס־מאַכט האָט דורך פערשידענע פעראָרדנונגען און פער־שידענע שטעט אָוועקגענומען די ביז־איצטיגע רעכט פון די קהלות, ס׳וועט זיין איבריג צו בעטאָנען, אַז די ריכטונג וועלכע איך רעפּרעזענטיר איז געגען דעם פערשמעלערן פון די איינציג און אַליין פערבליבענער יודישער זעלבסט־פערוואַלטונג. מיר זענען געגען יעדען אופן פון אַריינזעצען קאָמיסאַרען אין די קהלות, אין וועלכע ס׳זאָלען נאָר נישט זיין און ווי אַזוי די קהלות זאָלן נאָר נישט זיין, די קהלות מוזען געוועהלט ווערען דורך דער יודישער בעפעלקערונג אויף אַנ׳ערליכען און דעמאָקראַטישען אופן.

טאָג־טעגליך

דער פאַשיסטישער זשעסט

אונערוואַרטעט איז אין פראַנקרייך פאָרגעקומען אַ וויכטיג געשעהעניש, וואָס וועט אָהן שום ספק האָ־בען אַ גרויסע בעדייטונג נישט נאָר פאַר פראַנקרייך אַליין נאָר אויך פאַר דער אינטערנאַציאָנאַלער פּאָ־ליטיק בכלל.

אויף די לעצטע זיצונגען פון פּאַרלאַמענט, האָט זיך געפיהרט אַ ליידענשאַפטליכע דיסקוסיע אַרום אַ פאָרשלאַג פון די לינקע גרופּירונגען, וואָס האָט גע־צילט געגען די פאַשיסטישע ליגעס אין פראַנקרייך. מיט גרויס שפּאַנונג איז פערפאָלגט געוואָרען די גאַנ־צע דיסקוסיע, עס איז פון איהר אָפּהענגיג געמאַכט געוואָרען דער ווייטערדיגער גורל פון לאַוואַל׳ס קאַ־בינעט. און פּלוצלינג איז געשעהן אַ סענסאַציע: אַ רעכטער דעפּוטאַט האָט אין נאָמען פון פיהרער פון „פייער־קרייץ" פּאָלק. דע־לאַ־ראָק ערקלערט, אַז ער איז גרייט צו ענטוואָפנען זיינע מחנות.

מיט דער דאָזיגער ערקלערונג איז ביי די לינקע גרו־פּירונגען אַרויסגעשלאָגען געוואָרען דאָס געווער גע־גען לאַוואַל׳ן. פאַרשטעהער פון די סאָציאַליסטישע און קאָמוניסטישע פראַקציעס האָבען תּיכף אויסגע־דריקט זייער הסכם צו ענטוואָפנען די פּאַרטיי־מי־ליץ. לאַוואַל האָט אויסגענוצט די געלעגענהייט, אַרורכגעפיהרט אין פּאַרלאַמענט דריי געזעצען צו שיצען די רוה און אָרדנונג אין לאַנד און גלייכצייטיג געשטעלט די פראַגע וועגען צוטרוי. אין דער אָפּ־שטימונג האָט ער דערהאַלטען אַ מעהרהייט פון 132 שטימען.

אין דעם גאַנצען ענין רופט נאָר אַרויס אַ פער־וואונדערונג די שטעלונג פון פּולקאָווניק דע־לאַ־ראָק עס איז שווער צו גלויבען, אַז די מאָטיווען, וואָס ער גיט אָן: נאַציאָנאַלע איינהייט — זאָלען זיין די אמת׳ע סיבה. ביז איצט איז מען נישט געוואוינט געווען, אַז אַ פאַשיסטישע אָרגאַניזאַציע זאָל פרייוויל־ליג רעזיגנירען פון איהר קאַמפּף־אָרגאַן. עס איז גאַנץ מעגליך, אַז דאָס איז נישט מעהר געווען ווי אַ געוועהנליכער מאַנעוור, בכדי צו ראַטעווען לאַוואַל׳ס רעגירונג. האָבען דאָך די לינקע גרופּירונגען שוין לאַנג אַ חשד, אַז לאַוואַל האָט סימפּאַטיעס צו די פאַשיסטישע ליגעס. מעגליך, אַז די סימפּאַטיעס זע־נען געגענזייטיגע, און דאַן ווערט פערשטענדליך דער לעצטער שריט פון דע־לאַ־ראָק׳ן.

עס גלויבט זיך נישט, אַז דער קאַמף צווישען דעם רעכטען פאַשיסטישען לאַגער און דעם לינקען פראָנט זאָל זיך איצט אין פראַנקרייך אָפּשטעלען. ס׳וועלען זיך שוין געפינען געגוג געלעגענהייטן צו אַ נייע העצע. אָבער יעדענפאַלס דאַרף פעסטגעשטעלט ווערן, אַז לאַוואַלס נייער נצחון וועט שטאַרקען זיין שטעלונג אויך אין דער אויסערליכער פּאָליטיק, וואָס אין איצטיגען מאָמענט האָט עס אַ גרויסע בעדייטונג.

ש.

אונזער וואָרט

ווירדיגע פערבינדעטע

וועגען אַ זעלטענער איינשטימיגקייט און פער־בינדערונג מעלדעט מען פון לעמבערג. ווי בעוואוסט קומט שוין זייט אַ געוויסער צייט פאָר אונרוהען אויף די הויכשולען. פערשטעהט זיך, אַז אויך די לעמבער־גער ענדעקישע סטודענטען שטעהען אין דער הינ־זיכט נישט אָפּ פון זייערע חברים אין אַנדערע הויכ־שולען. אָבער מיט איין זאַך אונטערשיידען זיך פאַרט די לעמבערגער ענדעקישע סטודענטען, און נעמליך זיי האָבען געפינען די אמת׳ע און ווירדיגע פערבינדעטע. לויט ווי עס מעלדעט די יודישע טע־לעגראַפען אַגענטור פון לעמבערג האָבען די ענדעקי־שע סטודענטען בעת דער לעצטער אוואַנטורע מיט דער הילף פון דייטשע סטודענטען, וואָס שטודירען אויף דער אוניווערזיטעט, געצוואונגען די יודישע סטודענטען צו פערלאָזען דעם זאַל.

אַ „ענדעקיש־דייטשער בונד" איז שוין גאָר עפּעס נייעס ביי אונז אין לאַנד. זעהט אויס, אַז פאַר די ענדעקעס איז וועניג נאָר די טרוקענע טעאָריע, וואָס זיי שעפּען פון היטלער - דייטשלאַנד און הגם די ענדעקישע מעסער־העלדען האָבען זיך זיכער גאָר נישט צו שעהמען אין הלכות שלאָגען יודען פאַר זייערע אידעען חברים פון שכנישען לאַנד, ווילען זיי זעהט אויס, אויך פּראַקטיש נישט אָפּשטעהן פון זייערע גרויסע לעהרערס. מעגליך, אַז צווישען די דייטשע סטודענטען, וואָס די ענדעקעס האָבען זיך אין לעמבערג גענומען צו־הילף געפינען זיך אייניגע, וואָס האָבען אַדורכגעמאַכט אַ „ספּעציעלען קורס" אין דעם איצטיגען מעקא פון אַלע אַנטיסעמיטען. אפשר זענען זיי אַדורכגעגאַנגען אַ בעזונדערע „שו־לונג" אין שטרייכער׳ס חדר און איצט ווילען זיי זייערע ענדעקישע ברידעליך קענען בייהילפיג זיין אין זייער הייליגער אַרבייט מיט „ראַט און טאַט".

מיר זענען נישט אין דער מיינונג, אַז די אונרוה־ען אויף די הויכשולען זענען אויך אַ רעזולטאַט פון עפּעס דאָרט אַ היטלעריסטישע פּראָפּאַגאַנדע אין פּוילען, הגם קיינער צווייפעלט נישט, אַז זי ווערט געפיהרט אין גרויסען מאַסשטאַב. אונזערע ענדעקעס האָבען גענוג איינענע יודען־שנאה, אַז עס זאָל לאַנ־גען נישט נאָר אויף אַרויסצורופען אונרוהען אויף די הויכשולען. דאָס דאָזיגע אַרטיקעל דאַרפען זיי ערשט נישט אימפּאָרטירען פון נאַצי־לאַנד. אָבער סיסטעם, מעטאָדען, אָרגאַניזאַציע, דאָס וועלען שוין צושטעלען די נייע פערבינדעטע.

די ענדעקעס זענען ביז איצט געווען געגנער פון דער פּאָליטיק פון פערשטענדיגונג מיט דייטשלאַנד. אָבער אַ דאַנק די יודען איז געפינען געוואָרען אַ גער מיינזאַמע פּלאַטפאָרם.

ווי מיר זעהען טוט שנאה נישט שטענדיג צו־שיידען. עס טרעפט אַמאָל, אַז זי פעראייניגט. אַ בעוויז — לעמבערג.

ק.

נאָך לאַנגע שווערע ליידען איז געשטאָרבען מיין ליבער מאַן, אונזער טייערער און אונפערגעסליכער ברודער, שוואָגער און אָנקעל

ב״ע שמואל דאמב

איז עלטער פון 52 יאָהר.

די לויה קומט פאָר היינט, זונטאָג, 12 אַ זייגער בייטאָג פון טרויער־הויז בזשעזשינער 11, וועגען וואָס עס טיילען מיט אין גרויס צער

די טיפטרויערנדע הינטערבליבענע.

געזעץ-פראיעקט וועגען אמנעסטיע

איז נעכטען אנגענומען געווארען דורכ'ן מיניסטארען-ראט

וואַרשא, 7 (טעלעפאָניש)

נעכטען איז פארגעקומען אונטערן פארזיץ פון פרעמיער קאשטשאלקאווסקי א זיצונג פון מיניס־טארען-ראט, אויף וועלכען עס איז אנגענומען גע־ווארען דער פראיעקט פון א געזעץ וועגען שאפען א מוזעאום פון יוזעף פילסודסקי אין בעלוועדער, ווי־טער איז אנגענומען געווארען א געזעץ-פראיעקט וועגען אמנעסטיע. דער פראיעקט זעהט פאר דאס בעפרייען פון שטראף פאר א גאנצע רייה פערברעכענס, וואס זענען בעגאנגען געווארען פאר דעם 11 נאוועמבער 1935.

די אמנעסטיע וועט נישט אנגעווענדעט ווערען צווישען אנדערן פאר פערברעכענס געגען דער זי־כערקייט פון דער מלוכה, פאר פעלשען געלד און ווערט-פאפירען, ביי פערברעכענס צום שאדען פון מלוכה-אוצר, אויב עס איז זיי בעגאנגען א מלוכה־בעאמטער. ביי פראצעסען וועגען בעליידיגען, וואס זענען פערעפענטליכט געווארען אין דרוק. פון דער אמנעסטיע וועלען אויך נישט געניסען פערזאנען, וואס האבען זיך אויסבעהאלטען פארן געריכט. עס איז אויך אנגענומען געווארען דער דעקרעט פון מלוכה-פרעזידענט וועגען פערלענגערן שבת און ערב חגאות די האנדעלס-שעה'ן אין די געשעפטען.

די פוילישע רעגירונג וועט נישט טאלערירען קיין אנטי-יודישע עקסצעסען און בעשטראפען די שולדיגע

ערקלעהרט דער גענעראל-קאנסול אין אמעריקע פאר א דעלעגאציע פון דער פעדעראציע פון פוילישע יודען

ניו-יאָרק, 7 (יט"א טעלעגראפיש)

דער פוילישער גענעראל-קאנסול ד"ר גרוש־קא, האט אויפגענומען א דעלעגאציע פון דער פעדעראציע פון די פוילישע יודען אין אמעריקא, וועלכע האט דעם קאנסול איבערגעגעבען א פראָ־טעסט-רעזאָלוציע געגען די אנטיסעמיטישע ארויס־טרעטונגען אין פוילען.

אויסהערענדיג די דעלעגאציע, האט דער קאנסול פערזיכערט, אז די פוילישע רעגירונג וועט להבא נישט טאלערירען קיין אנטי-יודישע עקס־צעסען און וועט א סוף מאכען צו די דאזיגע אויפטריטען, אז ס'זענען אנגענומען געווארען די שטרענגסטע מיטלען געגען די וואס רייצען די בעפעלקערונג צו עקסצעסען. צום סוף האט דער גענעראל-קאנסול פערזיכערט, אז די שולדיגע אין ארויסרופען די אנטי-יודישע עקסצעסען וועלען שטרענג בעשטראפט ווערען. ווייטער האט דער קאנסול ערקלעהרט, אז די פוילישע רעגירונג בא־שיצט גלייך אלע בירגער אהן אונטערשיד פון ראסע און גלויבען.

Togal

Przy bólach reumatycznych i artretycznych stosuje się tabletki Togal, przynoszące ulgę w tych cierpieniach. Przy grypie i przeziębieniu stosuje się również Togal. CENA ZŁ 1.50

א"י-יוגענד פראטעסטירט געגען די נירענבערגער געזעצען

ירושלים, 7 (י.ט.א. טעלעגראפיש)

אויף א יוגענד-צוזאמענפאהר איז אנגענומען געווארען א שארפער פראטעסט געגען די נירענ־בערגער געזעצען. דער פערלויף פון צוזאמענפאהר איז געווען אימפאזאנט.

Towarzystwo Ubezpieczeń „PRZYSZŁOŚĆ“ S. A. oddział w ŁODZI

Przyjmuje ubezpieczenia życiowe z badaniem i bez badania lekarskiego.
BIURO NASZE MIEŚCI SIĘ OBECNIE PRZY UL. Piotrkowskiej 97 tel. 122-20 i 207-07.

מאדערנע דאמען-שי'ך
אין נוטע קוואליטעט בעקומט מען נור ביי
A.Ogórek
Łódź, Zawadzka 11
tel. 202-86
בעמערקונג: א ספעציעלע אפטיילונג פון מענער-שיך

די בילינסטע קוואלי הערינג
פון פערשידענע סארטען
פון די בעסטע קוואליטעטען
אויף זעהר גוטע בעדינגונגען
ביי יוסף ראזענבערג,
2 לאגעווניצקא 2, טעל. 205-02

איבערצייגעז
א 50 יעהריגעס גוט-פראספערירענדעס פאפיר-געשעפט
S. Z. ORBACH, Piotrkowska 33.
בעמערקונג: זעמטליכע שרייבווארען זאווי ווייטשנע פעדערן, געשעפטסביכער, פאק-פאפיר און שפאגאט צו אויסער־אָרדענטליכע בילינסטע פרייזען.

Dr. Mieczysław
SOŁOWIEJCZYK
ספעציאליסט פאר אויערן, האלז, נאז און קעהל-קאפ קראנקהייטען
LEGJONóW 17, tel. 216-40.
עמפפאנגט פון 1-2 און פון 5-8 אוונט.

Dr. med.
P. Braun
ספעציאליסט פאר הויט- און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
וואוינט יעצט פיעטריקאווער 81
טעל. 100-57.
נעמט אן פון 8-1 און פון 4-8 אוונט.

פאר גאלד, בריליאנטען, ביזשוטעריע
און לאמבארד-קוויטען
צאהלט די העכסטע פרייזען
איזידאר פיאלקא
פיעטריקאווער 7.

Dr. med.
J. Nadel
ספעציאליסט פון אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
אנדזשעיא 4, טעל. 228-92
נעמט אן פון 10-12 און פון 5-7 אוו.

Dr. med.
Leon Famllier
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
6. שערפיעז 37 (בענעדיקטא)
נעמט אן פון 5-7 נאכט.

1936
ווער עס וויל איינפיהרען האנדעלס-ביכער, דארף זיך פריהער פערשטענדי־גען מיט דעם בעוואוסטען בוכפיהרונגס-ביורא פון
ס. בראווערמאן!
פיעטריקאווער 17. טעל. 242-27
אינפארמאציעס אומזיסט.
שפרעכשטונדען פון 3-6 נאכמיטאג.

Dr. med.
WŁADYSŁAW SZPIRO
CHIRURG
4-6 popoł.
Sienkiewicza 34, tel. 222-10.

Dr. med.
A. Banasz
כירורג-אוראלאג
Wólczańska 23, tel. 139-88
האט בעניים די אויפנאהמען.
נעהמט אן פון 4—6 נאכמיטאג.

Dr.
Wajnberg
ספעציאליסט פאר לונגען-, הארץ- און סקלעראז-קראנקהייטען
פיעטריקאווער 145
טעל. 126-02.
נעמט אן פון 9-10 פריה, 3-5, 8-9 אוו.

Dr. J. Lubicz
כירורג און ארטאפעד
9 פאלודניאווא 9
טעל. 183-17.
פאר אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייזען

ד"ר
ל. שיפמאן
איז ארויסגעטרעטען פון דער לעטשניצע בושעוושינער 11
און נעהמט אן ביי זיך אינדערהיים
זאכאדניא 64
פון 4 ביז 7 אוונט.

Dr. med.
Z. DATYNER
אוראלאג
ספעצ. פאר נירען, בלאז און אורין-קראנק
ZACHODNIA 59a, tel. 148-95.
נעמט אן פון 9-11 און פון 6-8 אוונט

אכטונג, לעדערנע קורטקעס!
וועסטן און וויאטרובקעס
פון בעסטען לעדער, אייגענע אויסארבייטונג לויט די נייעסטע פאריזער מאדעלען צו זעהר ביליגע פרייזען, ווי אויך בעשטע־לונגען לויט מאס. ערשטקלאסיגע אויספיהרונגען
11-טער ליסטאפאד 29.
פאר חלוצים — הנחה-פרייזען!

געדענקט, שטשעשליווי
ביי
צום ווינטער-סעזאן, א גרויסער אויסוואהל פון
אריגינעלע בילליגער און טאמאשאווער סחורות
אויף אנציגער און פאלטענס
פון די בעסטע קוואליטעטען ווי אויך פערשידענע רעשטעו
מיט 30% ביליגער
קומט און איבערצייגט אייך!
R.Szczęśliwy
לאדז, 5 נאוואמיעסקא 5
טעל. 156-09.
געדענקט פראנט II שטאק.

אויערן, נאז און האלז קליניק
מיט בעטען פון Dr.
Z.Rakowski
פיעטריקאווער 67, טעל. 127-81
נעהמט אן שטענדיגע קראנקע (צוועק אפעראציע א. ז. וו.), ווי אויך אמבולא־טארישעס פון 9-2 און פון 4-8 אוונט

ד"ר העללער
ספעצ. פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען און מענער-שוועכע
8 טראוגוטא 8, טעל. 179-89
נעמט אן פון 8-11 און פון 4-8 אוונט
זונטאג פון 10-2 מיטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל.
אונבעמיטעלטע — לעטשניצע-פרייז!

Dr. med. M. TAUBENHAUS
ספעציאליסט
פאר אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
פערהיטונג געגען שוואנגערשאפט
זגערזשער 11, טעל. 246-09
נעמט אן פון 4-8 אוונט.

DR. MED.
Roman Bornstein
Traugutta 9, tel. 203-26
צוריקגעקעהרט פון טשעכאסלאוואקיי
נעמט אן פון 6-8 אוונט.
ספעציאליסט פון אינערן- און נערווען-קראנקהייטען און שטאף-ווערקסלונג (צוקער) רעומאטיזם, ארטעריאס, דיקקייט א.א.וו.

Dr. med. Niewiaźski
ספעציאליסט פאר טריפער, סיפיליס און הויט-קראנקהייטען, בעהאנדלונג פון מענער-שוועכע
אנדזשעיא 5, טעל. 159-40
פראנט, 1-טער שטאק.
נעהמט אן פון 8-11 און פון 5-9 אוו
זונטאג און יום-טוב פון 9-1 פארמיטאג.
בעזונדערער ווארטע-זאל פאר פרויען.

צאהן-ארצט
העלענא האלפערן
נארוטאוויטשא 2
טעל. 170-96.
נעהמט אן פון 10-1 און פון 4-7 אוו.

דער ערשטקלאסיגער העררען-שניידער-אטעליער
א. ח. קוטשינסקי
נארוטאוויטשא 13 אויפ'ן הויף 1-טער שטאק
מאכט בעקאנט די ג' קונדשאפט דאס צום נייעם ווינטער-סעזאן זענען אנגעקומען אלערליי בעשטעלונגען פון אייגענע און אנגערטורטע סחורות ווי אויך פעלצער לויט די נייעסטע מאָדע-זשורנאלען. מעסיגע פרייזען, רעעלע בעהאנדלונג
מיט אכטונג
Mistrz Krawiecki Męski
A. Ch. Kuczyński
Narutowicza 13, tel. 247-90
w podwórzu poprzeczna oficyna l-sze p.

וויכטיג פאר סוחרים, פאהרערס און אבצעגערס
לאדז, פויזען, פאמערן!
מיר בעזיצען א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע
גארדינען, קאפעז, שטארען
פון פערשידענע אויסארבייטונגען
די שענסטע אויספיהרונג — די ביליגסטע פרייזען
קומט און איבערצייגט זיך!
ŁÓDŹ.
Ber i Dreksler, Piotrkowska 21

„תומכי-אורחים“
פאמארסקא 18, טעל. 266-31
מיר טיילען מיט, דאס אין פעראיינס-קאנצעלאריע אמטירט
אנ'אדוואקאט
יעדען מאנטאג און מיטוואך פון 7 ביז 8.30 אוונט און ערטיילט
יודישע עצות
פאר מיטגלידער, שטענדער פון אונזער אינסטיטוציע און פאר אונפערמעגליכע — גענצליך אומזיסט.
א מינימאלען אפצאהל ווערט גענומען פאר דורכפיהרען פראצעסען.
די פערוואלטונג.

Dr. Justman
וואוינט יעצט
8 NAWROT 8
telef. 138-99

Dr. med.
G. GERSZTAJN
ספעציאליסט פאר אויגען-קראנקהייטען
Traugutta 12, tel. 175-19
נעמט אן פון 11-2 און פון 5 ביז 8.30

פארלאמענט אויסגעדריקט צוטרוי לאוואל'ן

אנגענומען דריי רעגירונגס-געזעצן

פאריז, 7. (ספ. טעל.) אויף דער פרייטאג'דיגער זיצונג פון פארלאמענט האט דער רעכטער דעפוטאט איבארנעגאריי ערקלערט אז ער רעדט אלס בעפולמעכטיגטער פון פיהרער פון „פייער קרייץ“ פולקאווניק דע לא ראק. דער פולקאווניק איז מסכים צו ענטוואפנען און אויפצולעזן זיין ארגאניזאציע מיט'ן בעדינג אז די דאזיגע פערארדנונג וועלען אויך אנגעווענדעט ווערן לגבי די לינקע ארגאניזאציעס דער פיהרער פון די סאציאליסטען בלום האט תיכף געענטפערט, אז די סאציאליסטען זענען מסכים אויפצולעזן זייער מיליץ, א ענליכע ערקלערונג אין נאמען פון די קאמוניסטען האט אנגעגעבן דעפ. טהארע. פרעמיער לאוואל האט אין נאמען פון דער רעגירונג פעסטגעשטעלט, אז ער נעהמט אן אכט די דעקלאראציעס פון די פארטייען וועגן דער ענטוואפנונג.

אויף דער נאכמיטאג זיצונג זענען דורך לאוואל'ן אריינגעטראגען געווארן דריי געזעץ פראיעקטען אויפצולעזן די פערבאנדען, וואס טראגען א מיליטערישען כאראקטער, פערבאט פאר פריוואט פערזאנען צו טראגען געוועהר און א געזעץ וואס זעהט פאר גרויסע שטראפען פאר אויפפאדערען אין דער פרעסע צו פאליטישע פערברעכענס.

דאן האט פרעמיער לאוואל אריינגעטראגען א פארשלאג וועגען צוטרוי פאר דער רעגירונג. דער פארשלאג איז אנגענומען געווארן מיט 251 שטימען געגען 219.

פאריז, 7. (ספ. טעל.) די נעכטיגע זיצונג אין פארלאמענט האט זיך געענדיגט ארום צוויי א זייגער נאכדעם ווי עס זענען אנגענומען געווארען די דריי פראיעקטען וואס זענען אריינגעטראגען געווארען דורך דער רעגירונג.

פראצעס פון די אנגעקלאגטע

אין פיעראצקי מארד

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)

אויף דער פרייטאגדיגער געריכטס־זיצונג, איידער ס'הייבט זיך אן דער עדות־פערהער, מעלדעט דער פארזיצער, אז פון הפיסה איז אנגעקומען א מעלדונג פון דער פריילײן העלענא טשייקאיוסקא, וועלכע איז דאנערשטאג ארעסטירט געווארען אין געריכטס־זאל, ווייל זי האט דווקא געוואלט רעדען אוקראיניש, אז זי איז גרייט אפצוגעבען ערקלערונגען אין דער פוילישער שפראך.

דער פארזיצער פעראָרדענט צו ברענגען די טשייקאיוסקא פון הפיסה און מ'טרעט צו אויסצוהערען אוקראינישע עדות, וועלכע מען האט געבראכט צום פראצעס געשמידטע אין האנט־קייטען.

דער ערשטער פון די ארעסטירטע אוקראינער — איוואסיק — וויל רעדען אוקראיניש, ער גיט אבער לייכט נאך און הויבט אן רעדען פויליש.

— כ'ציה צוריק אלע מיינע דערקלערונגען פון דער אויספארשונג. כ'בעשטיי אויף די דערקלערונגען וואס איך האב אפגעגעבן בעת דעם ערשטען פערהער אין מאי 1934.

די ריכטער לייענען איהם איבער זיינע דערקלערונגען פון דער אויספארשונג.

נאכ'ן איבערלייענען די אקטען פון דער אויספארשונג דערקלערט איוואסיק, אז מען האט איהם געפארשט 8 טעג און 8 נעכט נאכאנאנד.

ס'ווערט אריינגעפיהרט אין זאל דער פאליטישער ארעסטאנט יאראסלאוו מאקארושקא. ער וויל רעדען אוקראיניש, אבער אויף דער אויפפאדערונג פון פארזיצער הויבט ער אן רעדען פויליש.

מאקארושקא גיט אפ א סענסאציאנעלע מעלדונג: לכתחילה— זאגט ער — האב איך אלץ געלייקענט. אבער דעם 19 יאנואר 1935 האט ער דערהאלטען דורכ'ן פענסטער פון זיין הפיסה־קאמער א „גריפס“ אין דער אוקראינישער שפראך, אז ער זאל זיך צו אלעם מודה זיין.

— דאס זענען געווען צוויי בלעטלעך בעשריבען מיט בליישטיפט, אין א גוטער אוקראינישער שפראך. די ערשטע ווערטער פון דאזיגען „גריפס“ זענען געווען אזעלכע: פריינט! דער פ־עסטיזש און דער אינטערעס פון דער ארגאניזאציע פאדערן, אז די זאלסט אויפגעבען די נעמען פון יענע, וואס האבען זיך שוין סיי־ווי מודה געווען. אז זיי געהערן צו דער ארגאניזאציע. גיב אויף, אז באנדערא איז געווען „פראווידניק“ (קאמענדאנט) און מאלוצא — ארגאניזאציאנעלער רעפערענט..

דער אינהאלט פון „גריפס“ ווערט אויספיהרליך איבערגעגעבען דורכ'ן עדות. צווישען אנדערן האט מען איהם געהייסען, אז ער זאל אויך אויסגעבען דעם אידעאלאגישען רעפערענט פון א.או.נ. יאניוו, „ווייל ער זיצט סיי־ווי אין קארטוז־בערעזע“.

— איצט — רופט אויס מאקארושקא — ציה איך אלץ צוריק, ווייל ס'האט זיך ארויסגעוויזען, אז נישט אוקראינער האבען מיר צוגעשיקט דעם „גריפס“...

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)

אויף דער נעכטיגער זיצונג זענען ווייטער אויסגעהערט געווארען א גאנצע רייה עדות פון ווארשא וואס זענען געקומען אין בעריהרונג מיט'ן אנגעקלאגטען לעבעד און הנאטקיוסקא.

דאס רוב עדות געדענקען שוין נישט גוט די פאקטען און עס ווערען פארגעלייענט זייערע ערקלערונגען פון דער אויספארשונג.

באלד אין אנהויב פון דער זיצונג ערקלערט דער פערטיידיגער פון אנגעקלאגטען באנדערא, אז די מעלדונג, וואס דער פארזיצער האט אנגעגעבען, דאס באנדערא האט געבעטען ביי דער הפיסה־פערוואלטונג מען זאל איהם צוריק אריינזעצען אין אנ'איינצעל קאמער איז נישט פערשטענדליך, ווייל באנדערא האט דאס קיינמאל נישט געפאדערט.

דער פארזיצער שטעלט פעסט, אז באנדערא האט אזא ערקלערונג יא אפגעגעבען.

נאכ'ן אויסהערען א רייה עדות איז דער פראצעס אפגעלעגט געווארען ביז מאנטאג.

מערדעריש-איטאליענישע לופט-אטאקעס אין אביסיניען

ווארשא, 7 (ספ. טעל.)

דאס וויכטיגסטע געשעהעניש אויפ'ן צפון־פראנט אין אפריקא זענען די איטאליענישע מערדערישע לופט־פליה־אטאקעס אויף דער הויפט־קווארטיר פון אביסינישען מיליטער אין דעסיע. דריי מאל איז די שטאט באמבארדירט געווארען. 40 פערזאן זעלנער, פרויען און קינדער זענען דערהרגעט געווארען און איבער 300 זענען פערוואונדעט געווארען.

דער אביסינישער קייזער וועלכער געפינט זיך אין דעסיע איז געראטעוועט געווארען נאר א דאנק דעם וואס עס איז דערהאלטען געווארען א ידיעה וועגען דעם דערנעהנטערן זיך פון די איטאליענישע עסקאדרעס. דער קייזער האט אין אנהויב נישט בעוואלט זיך בעהאלטען אין א ארט וואו עס האבען נישט געדראהט קיין באמבעס.

די איטאליענישע באמבעס האבען אויך צושטערט דעם אמעריקאנישען שפיטאל, וואס איז צום טייל פערברענט געווארען. א קראנקען־פלעגערין איז פערוואונדעט געווארען.

אויפן דרום־פראנט האבען די איטאליענער געשאפען א רייהע שטעלונגען, ארומגענומען מיט שטאכעל־דראהט און בעוואפענט מיט מאשינען געוועהרען.

אדיס אבעבא, 7 (ספ. טעל.)

אין פראנצויזישען שפיטאל קיין אדיס אבעבא האט מען געבראכט א שווער פערוואונדעטען דעם ספעציעלען קארעספאנדענט פון האוואס אגענטור גאיאן, וועלכער איז פערוואונדעט געווארען בעת דער לופט אנגריף אויף דעסיע.

אייער באגאזש ארץ-ישראל

ווערט אפגענומען פון דערהיים און צוגעשטעלט קיין

דורך PRZEDBORSKI, KOLNER i S-ka, Łódź, Sienkiewicza 6

בילינג און שנעל. קלינגט טעל. נומערן 129=25 און 247=75.

ארויסגעטריבען די יודישע סטודענטען פון לעמבערגער אוניווערזיטעט

איבערגעריסען די לימודים אויפ'ן יורידישען פאקולטעט

לעמבערג, 7. (יט"א טעלעפאניש)

פרייטאג פריה האבען די ענדעקישע סטודענטען ווידער געמאכט אנ'אוואנטורע אין דעם אוניווערזיטעט. בעת'ן פארטראג פון פראפ. דאמבראווסקי אין יורידישען פאקולטעט, האבען די ענדעקישע כוליגאנעס גענומען שרייען „נידער מיט די יודען“. נישט צולאזענדיג די יודישע סטודענטען צו דער לעקציע. די ענדעקעס צוזאמען מיט זייערע דייטשע „קאמעראדען“ האבען געצווינגען די יודישע סטודענטען צו פערלאזען דעם זאל.

א טייל פון די פוילישע אקאדעמיקער, האט זיך נישט סאלידאריזירט מיט די כוליגאנעס, און בעשיצט די יודישע חברים, אויסדריקענדיג זייער מיטגעפיהל.

געארג קארעווסקי — אפיטראפוס איבער יודישער קולטור אין היטלער-דייטשלאנד

בערלין, 7. (יט"א טעלעגראפיש)

דער פרעזעס פון דער שטאטליכע ציוניסטישע פארטיי אין דייטשלאנד, (רעוויזיאניסטען) געארג קארעווסקי, איז פון דער רעגירונג נאמינירט געווארען אלס פרעזידענט פון יודישען קולטור־בונד. אזוי ארום וועט קארלעווסקי זיין דער פאקטישער אנפיהרער פון דער יודישער קולטור־ארבייט אין דייטשלאנד.

די נאמינאציע איז אונטערגעשריבען געווארען דורך דער אפאזיציע פון די אנגעזעהענסטע יודישע פערזענליכקייטען פון דייטשלאנד.

בעמערקונג פון רעד.: מיט געארג קארעסקי, דעם געוועזענעם מיטגליד פון דער יודישער קהלה אין בערלין טומלט זיך שוין זייט א לענגערע צייט אין דער יודישער עפענטליכקייט. מיט א צייט צוריק איז זיין נאמען אויך דערמאנט געווארען אין שייכות מיט דעם ארעסט פון א יודישען „געסטאפא“־אגענט בעננבער, וואס איז געהאט ארעסטירט געווארען אין ענגלאנד. געארג קארעסקי'ן האט מען אין דער אויסלענדישער פרעסע עפענטליך בעשולדיגט, אז ער האט בעציהונגען מיט דער „געסטאפא“. ער האט אפילו זיך פערענטפערט, אבער פון זיין ענטפער איז נאר געווען צו זעהן, אז די בעשולדיגונג האט א געוויסען יסוד. יעדענפאלס איז דער ענין קארעסקי ווייט נישט אויפגעקלערט. איצט איז ער געווארען אפוטרופוס איבער דער יודישער קולטור...

פערשטאפונג און זיינע פאלגען

די דאס שלאגען פון בלוט אין קאפ אריין, מיגרענע א.ז.וו. פערשווינדען שנעל נאכ'ן בענוצען געווארענען

פילגולקעס קאווענא (CAUVIN'a)

די דאזיגע פיגולקעס— דורכרייניגענדע פערלייכטערן די ארגאניזם־טעטיגקייט.

פרייז פון א שאכטעל, וואס ענטהאלט 30 פיגולקעס 2.50 זל צו בעקומען אין אלע אפטייקען.

היט אייך פאר פאלסיפיקאט. גיט אכטונג אויף די אריגינעלע פאקונג מיט דער אויפשריפט „Cauvin Paris“

„TAPIOKA POLSKA“ Knorr

נים זיך גלענצענד איין צו זופען, בוליאן, לעגומינעס אז"וו ווי אויך פאר קינדער און רעקאנוואלעסצענטען.

אויף דער פאקונג געפינען זיך נייע פארשריפטען.

1/4 קילא נ׳טא נור 60 גר.

Surowiec i wyrób krajowy.

לעצטע דעפעשען

רוים, (ספ. טעל.)

היינט איז פארגעקומען א פייערליכע זיצונג פון פאשיסטישען פארלאמענט אויף וועלכער מוסאליני האט געהאלטען א לענגערע רעדע.

מוסאליני האט צווישען אנדערען געזאגט, אז דער ארטיקעל 16 איז קיינמאל נישט אנגעווענדעט געווארען און איז איצט געווענדעט געווענדעט געגען איטאליען אלס א מלוכה וואס איז ארים אין רויה־שטאפען אבער די רייכע פעלקער האבען א מעות אין חשבון ווייל זיי שאצען נישט אפ די מאראלישע כוחות פון איטאליען.

צום סוף האט מוסאליני ערקלערט, אז די ענטשיידונג פון קאנפליקט אין אפריקא קען פארקומען נאר ביי דער פולער אנערקענונג פון די איטאליענישע רעכט אויף דער טעריטאריום.

פאריז, 7 (ספ. טעל.)

היינט איז דא אנגעקומען דער ענגלישער אויסערן־מיניסטער האאר, וועלכער איז אויפגענומען געווארען דורך לאוואל'ן. עס איז פערעפענטליכט געווארען א קאמוניקאט, אין וועלכען עס ווערט געזאגט, אז ביידע מיניסטארען האבען פעסטגעשטעלט דעם פולשטענדיגען הסכם צווישען ביידע רעגירונגען וועגען פיהרען אנ'ענגע צוזאמענארבייט. דער מיינונגס־אויסטויש וועט מארגען ווייטער פארטגעזעצט ווערען בכדי פעסטצושטעלען די יסודות, וואס וואלטען געקענט פארגעלעגט ווערען בכדי אויף א פרידליכען אופן רעגולירען דעם איטאליעניש־אביסינישען קאנפליקט.

ניו־יארק, 7 (יט"א טעלעגראפיש)

דא איז געעפענט געווארען דער קאנגרעס פון אמלעטען־פערבאנד אין אמעריקא.

אויף דעם קאנגרעס דארף אנגענומען ווערען די שטעלונג פון דעם פערבאנד צו דער אלימפיאדע אין בערלין צום קאנגרעס איז אנגעקומען א פעטיציע מיט 4 מיליאן אונטערשריפטען געגען דעם אנטייל פון אמעריקא אין דער אלימפיאדע.

קאירא, 7 היינט זענען ווידער אויסגעבראכען סטודענטען ־ אונרוהען. עס איז אויפגעשטעלט געווארען א דענקמאל לכבוד די געפאלענע סטודענטען בעת די לעצטע אונרוהען. דאן האט זיך געבילדעט א מאניפעסטאציע, וואס איז אוועק איבער דער שטאט, וואו עס איז געקומען צו א צוזאמענשטויס מיט דער פאליציי. דריי פאליציאנטען זענען פערוואונדעט געווארען און 60 סטודענטען זענען ארעסטירט געווארען.

פון דער לאדזער בערזע

באנק פאלסקי	—	—	—	—	96.00
3	פראצענטיגע	בוראוולאנע		—	40.80
4	„	דאלארובקא		—	52.75
7	„	סטאביליזאציע (אמ.)			63.00
5	„	ווארשאווער	פ.ב.	1934	53.00
5	„	לאדזער	„		49.00
ענגלישער פונט	—	—	—		26.12
דאלאר אפיצ.	—	532	נישט־אפיציעל	—	5.29
גאלד־דאלאר	—	—	—		9.01
גאלד־רובל	—	—	—	—	4.78
דייטשער מארק	—	—	—		1.39

Dr. med.

HALTRECHT

ספעציעל־ארצט פאר הויט.־ געשלעכטס־קראנקהייטען און מענער־שוואכע

פיעטריקאווער 10. טעל. 245-21

נעהמט אן פון 8 פריה ביז 2 מיטאג און פון 5 ביז 9 אוו. זונטאג פון 10—1 בייטאג. אלע ארט אנאליזען

פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזן

א ספעציעלערווארטע־זאל פאר פרויען.

Dr. med.

L. Berman

צעגעלניאנא 15. טעל. 149-07

ספעציאל־ארצט פאר מעניר־שוואכע־בעהאנדלונג און סעקסועלע בעראטונג.

נעהמט אן פון 8—11 און פון 4—8 אווענד.

זונטאג פון 9—1 פארמיטאג.

דאס לעבען אין ווארשא

(טעלעפאנישע ידיעות פון דער הויפט־שטאט)

צוואנגס-זונטאג-רוהע וועט נישט געמילדערט ווערען.

אלע קלאנגען, וועגען דעם, אז דער צוואנגס־זונטאג־רוהע זאל נאוועליזירט ווערען שטימט נישט מיט דער ווירקליכקייט, ס'איז נאר פערהאן א פראיעקט, אז די געוועלבער זאלען קענען אפען זיין ערעב שבת און פאר חנאות־טעג ביז 9 א זייגער איז אווענד.

געפאהר פון א טראמוואי - שטרייק אין ווארשא.

צוליב דעם, וואס די ווארשאווער טראמוואי־דירעקציע האנארירט נישט דעם קאלעקטיוון אפמאך מיט די בעאמטע, איז פארגעקומען א גרויסע פערזאמלונג פון אלע טראמוואי ־ ארבייטער, אויף וועלכער ס'איז בעשלאסען געווארען צו פאדערן, אז דער קאלעקטיווער אפמאך זאל אפגעהיטען ווערען און נעגענפאלס וועט ער ערקלערט ווערען א שטרייק.

גרויסע רעוויזיע אין לאקאל פון די ווארשאווער ענדעקעס.

עהערנעכטען איז אדורכגעפיהרט געווארען א גרויסע רעוויזיע אין לאקאל, קארידארען, קעלערן און בוידעמס אין הויז, וואו ס'געפינט זיך די ענדעקישע ארגאניזאציע אויף זלאטא 30. ס'זענען פערהאלטען געווארען עטליכע צעהנדליג פערזאן.

געהיימניספולער זעלבסטמארד פון א „נארא“ מיטגליד.

אויף יאגעלאנסקא 20 האט זיך אין דער וואוינונג פון א געוויסער קענגדזשערסקא דערשאסען דער טעטיגער מיטגליד פון די „נארא“־לייט קאזשימיעזש קוניצקי. דער זעלבסטמערדער האט איבערגעלאזען א טעקע מיט 3 רעוואלווערען און פיל קוילען. די פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג וועגען דעם געהיימניספולען זעלבסטמארד.

קיין בערעזא - קארטוזקא.

אין ניי־שטעטעל איז ארעסטירט און ארויסגעשיקט געווארען קיין בערעזא קארטוזקא דער אנפיהרער פון דער דארטיגער ענדעקישער ארגאניזאציע ד"ר סטאניסלאוו גוטקעוויטש.

ס'זענען אויך ארעסטירט געווארען א רייה אנדערע אנפיהרענדע ענדעקעס.

זעלבסטמארד פון א מלאווער פרוי אין ווארשא.

אויף קראקאווער פארשטאט האט זיך פערסמ'ט מיט עסיג־עסענץ פרוי ברכה אפלאזשינער, א שניידערין, וועלכע איז געקומען פון מלאווא. די פאגאטאוויע האט זי אין א שווערען צושטאנד אפגעפיהרט אין שפיטאל.

אויפגעריסען די קאסע פון דער יודישער באנק אין גער.

נעכטען ביינאכט האבען גנבים געריסען די קאסע פון דער „יודישער קרעדיט־באנק“ אין גער. די גנבים האבען געפונען אין דער קאסע קוים... 15 זל.

Dr.

Wołkowyski

ציגעל־נאס 11, טעל 238=02

ספעצ. פאר טריפער, סיפילים און הויט־קראנקה. בעהאנדלונג פון מענער־שוועכע

נעמט אן פון 8—11 בייטאג און פון 4—9 אווענד.

Dr

B. Robinzon

אינערליכע קראנקהייטען

האט זיך איבערגעצויגען

אויף 10 פאמארסקא 10

פראנט II שטאק, טעל. 131=86

נעמט אן פון 6 ביז 8 אווענד.

דיסקוסיע איבער מינ. קוויאטקאווסקי'ס עקספאזע

רעדעס פון די דעפוטאטען מינצבערג און הרב רובינשטיין

ווארשא, 7 (טעלעפאניש)

אויף דער פרייטאגדיגער זיצונג פון סיים האט דער סיים־מארשאלעק געמאלדען, אז דער לייטער פון בילדונגס־מיניסטעריום, פראפ. כילינסקי האט פערלאזען זיין אמט און אלס בילדונגס־מיניסטער איז בעשטימט געווארען פראפ. שוויענטאסלאווסקי.

איבער דער עקספאזע פון וויצע־פרעמיער קוויאטקאווסקי האט אין דער דיסקוסיע דער ערשטער גענומען דאס ווארט דעפ. וויעזשביצקי פון „לוויתן". ער בעגריסט אלע פעראָרדנונגען פון דער רעגירונג א חוץ די, וואס ריהרען אן די שווער־אינדוסטריע.

לויט וויעזשביצקי'ס ווערטער ערפילט די גרויס־אינדוסטריע א געזעלשאפטליכע אויפגאבע. די גרובער אינדוסטריע ליידט, לויט דעם רעדנערס מיינונג, היזקות איז דער הויך פון 64 מיליאן זל. א נייע רעדוקציע וועט פיהרען צו א צוזאמענבורך פון דער סטאביליזאציע פון די ווירטשאפטליכע בעציהונגען.

דעפ. קאפעץ פון באיאוויץ שטעלט פעסט, אז די רעדוקציע פון די פרייזען אין דער קויהלען־אינדוסטריע אין יאהר 1933 האט זיך אפגערופען אויף די לויהנען פון די ארבייטער.

רעדע פון דעפ. ל. מינצבערג

הויכער סיים!

דאס ווארט מלוכה־בודזשעט שטעלט מיט זיך פאר אזא מין מאגישן בעגריף וואס איז אין זיך כולל נישט בלויז די פרעלימינירטע ציפערען פאר דער מלוכה־ווירטשאפט, נאר איז גלייכצייטיג אויך א צענטראלער לאגער פאר כל־ערליי מלוכה־פראבלעמען.

לויט'ן אלגעמיינעם מנהג אין אלע פארלאמענטען, דערונטער אויך אין אונזער אייגענעם פארלאמענט, טרעטען מיר איצט צו צום בעטראכטען דעם מלוכה־בודזשעט פאר'ן קומענדיגען יאהר. האבענדיג הינטער זיך די פראקטיק פון איועקגעהענדיגען צייט־אפשניט, ווילען מיר ברענגען צום אויסדרוק די אנגעווייטאגטע פראגען, וואס פייניגען אונזער ווירטשאפטליכען און מלוכה'שען ארגאניזם און די פראבלעמען, וואס פערלאנגען אן'אומבעדינגטען און זאפארטיגען ענטשייד.

אונזער מלוכה־לעבען איז לעצטענס אריין אין א נייער תקופה פון ענטוויקלונג. באלד אויף דער שוועל פון אונזער איצטיגער סיים־קאדענץ האט די רעגירונג אנגעהויבען א גרויסע אקציע געזונד צו מאכען דאס ווירטשאפטליכע לעבען פון לאנד, וואס עס האט אויך בעקומען די הסכמה פון דער סיים־מעהרהייט.

און איצט, נאך די ערשטע שריט, וואס בעציעקען אויסצוגלייכען דעם בודזשעט פון בירגער, קומט צו אונז די רעגירונג מיט אנ'אויסגעגליכענעם מלוכה־בודזשעט.

אויפ'ן ראנד פון די דאזיגעביידע בודזשעטען

דעם אינדיווידועלען בודזשעט פון יעדען בירגער און דעם בודזשעט פון דער מלוכה, וויל איך מאכען אייניגע בעמערקונגען.

פון די דעקרעטען, וועלכע זענען די לעצטע טעג ערשינען און פון דער נעכטיגער עקספאזע פון פינאנץ־מיניסטער קען איך דרינגען, אז די אידעע פון אויסגלייכען די פריוואטע ווירטשאפט פון די בירגער, באזירט אויף צוויי פרינציפיעלע לייטמאטיוען: פון איין זייט לאזט זיך בעמערקען די שטרעבונג ארויסצובעקומען פון דער בעפעלקערונג א וואס־גרעסערע סומע שטייערן פאר דער מלוכה און פון דער צווייטער זייט טוט די מלוכה נארמירען די פרייזען פון פערשידענע פראדוקטען, כדי די הוצאות אויפ'ן פריוואט־געברויך זאלען זיך מיט אזוי פיל פערקלענערען, אז דער בירגער זאל יוערען שטארקער און פעהיגער צו קענען טראגען אויף זיך די לאסט פון פערגרעסערטע נייע שטייערן. אין דעם זין האט אונז אויך דער פינאנץ־מיניסטער בפרטיות פארגעשטעלט דעם מצב פון דער ווירטשאפט אין דער מלוכה.

לאמיר זיך אבער אויף א ווייזע אפשטעלען ביי דער פראגע: צי וועט אויף אזא אופן באמת דערגרייכט ווערען דאס אויסגלייכען דעם בודזשעט פון דורכשניטליכען בירגער? צי וועט דאס פערקלענערטע דירה־געלד, דאס ביליגער מאכען דעם פרייז פון נאפט, צוקער און קויהלען, צי אפילו גאר די אנגעזאגטע רעדוקציע פון באהן־טאריף, אויף אזוי פיל פערשטארקען די שטייער־פעהיגקייט פון דער בעפעלקערונג, אז זי זאל זיין ביכולת צו צאהלען די פערגרעסערטע שטייערן פאר'ן מלוכה־אוצר? — כ'האב דעם איינדרוק, אז טראץ די אלע אנשטרענגונגען פון די רעגירונגס־פאקטארען וועט דער גרויסער מענש פון המון פארט כסדר אלץ אונטערהינקען אויף איין פוס...

און איבעריגענס — נישט בלויז דער בודזשעט פון דער אינדיווידועלער הויז־ווירטשאפט ווערט נאר נישט ווי געהעריג געלעזען דורך די מיטלען, וועלכע די ביז־איצטיגע דעקרעטען ווענדען אן בנוגע עם רעפארמירען דאס ווירטשאפטליכע לעבען. די פראקטיק פון די לעצטע טעג איז אין דעם פרט זעהר בעלעהרענד: מיר זעהען, אז דער איבערגעטריבענער אפטימיזם איז אין קיין פולע הונדערט פראצענט נישט בעגרינדעט און נישט בערעכטיגט.

אויב דאס ווירטשאפטליכע לעבען אין לאנד איז לעצטענס נאך מעהר פערשטייפט געווארען, ווי ביז איצט, דארף דאס צוגעשריבען ווערען די פערקלענערטע הכנסות, צוליב'ן פערגרעסערען דעם „פאדאטעק דאכאדאווי". און ס'אונטערליגט נישט קיין ספק, אז וועט ווידער פערקלענערן די הכנסות פון דער אינדוסטריע, און האנדעל און גלייכצייטיג אויך — די שטייערן־פעהיגקייט פון די דאזיגע קרייזען.

און ביי אזעלכע בעדינגונגען, צי קומט נישט אויס אין דער פראקטיק א ביסעל פראבלעמאטיש דער גאנצער ענין פון אויסגעגליכענעם מלוכה־בודזשעט, כאטש טעארעטיש איז ער, אהן ספק, גוט אדורכגעטראכט געווארען?

דאס זענען רעפלעקסען, וועלכע עס רופט ארויס דאס טאג־טעגליכע לעבען, וואס איז, סוף־כל־סוף, דער בעסטער און פיהלבארסטער מעסטער פון כל־ערליי געזעלשאפטליכע רעפארמען. און וואס זאל מען נאך זאגען, ווען מען פערטראכט זיך בכלל איבער דער אויסערגעוועהנליכער פעראָרימונג פון די ברייטע פאלקס־מאסען, וועלכע בייגען זיך אונטער'ן לאסט פון דער ביז־איצט שוין גענוג שווערער משא און האבען כסדר צו קעמפען און ראנגלען זיך מיט'ן ביטערען גורל?

אויב ס'איז ווייניג, וואס דאס טאג־טעגליכע ברויט, וואס איז אזוי שווער ארויסצובעקומען טוט אונז פערביטערען און פערבאומערען דאס שווערע, נאך־מלחמה'דיגע לעבען, זענען נאך געוויסע טיילען פון דער געזעלשאפט א חוץ דעם פערמשפט כסדר צו זיין איינגעשטעלט מיט'ן לעבען און פערמעגען, נישט צו זיין זיכער מיט'ן מארגען און האבען אויסצושטעהן ווילדע אנפאלען פון אומפעראנטווארטליכע עלעמענטען, וואס פערטומלען מיט זייער בלינדער שנאה די פאלקס־מאסען און פון די עפענטליך – געזעלשאפטליכע אנגעלעגענהייטען מאכען זיי א שפרינג־ברעט פאר זייערע פינסטערע צילען.

איך מיין דערמיט די

יודען־פרעסע רישע העצע

וואס ווערט פונאנדערגעבלאזען דורך אומפעראנטווארטליכע, הפקר'דיגע עלעמענטען און אנשטאט געמאנט צו ארבייטען מיט אלע קרייזען, וואס זענען געטריי דער מלוכה, פאר'ן וואויל פון אלע בירגער, כדי צו דערגרייכען אנ'אלגעמיינעם וואויל־שטאנד אין לאנד — ווי ס'האט נעכטען ריכטיג אנגעוויזען דער פינאנץ־מיניסטער — פיהרען זיי א כסדר'דיגע ארבייט פון אונטערהעצען די פוילישע בעפעלקערונג געגען די יודישע בירגער, ארגאנירען בלוטיגע שחיטות אויף דער וועהרלאזער יודישער בעפעלקערונג, רופען ארויס אנ'אומבעגרינדעטע שנאה געגען דעם טייל פון דריי מיליאן בירגער, וואס האט סיי אין היסטארישען פוילען, סיי אין אויפגעלעבטען פוילען געשפילט נישט קיין קליינע ראלע.

צי־דישע מעגליך ביי אזא מצב, אז די יודישע בעפעלקערונג, וועלכע איז ארומגערינגעלט מיט דער אטמאספערע פון איינגעאימפטען און געפלעגטען היגטישען משוגעת, זאל קאנען פיהרען וואסער־ס'איז נישט ארבייטס־ווארשטאט, וואס זאל איהר ערמעגליכען דאס נארמאלע ערפילען די ווירטשאפטליכע פונקציעס? ווערענדיג כסדר אטאקירט און בעפאלען — צי קען די יודישע בעפעלקערונג ביים בעסטען ווילען, נארמאל ארבייטען אין איהרע פרנסות און זיין פעהיג צו צאהלען שטייערן? צי קען מען אין אזעלכע בעדינגונגען רעכענען אויפ'ן אויסגלייכען דעם בודזשעט? צי קאן בכלל ווערען ס'איז קומען אויפ'ן רעיון, אז א טעראריזירטער און געפייניגטער טייל פון דער בעפעלקערונג זאל זיך פיהלען רוהיג און זיכער?

ניין, הויכער סיים! מיר לעבען נישט אין באר־בארען־לאנד, וואס ווערט רעגירט דורך א באנדע גענגסטער־לייט, וועלכע שאפען דאס שענדליכע רעכטלאזיגקייט, און פרעדיגען דאס אויסראטען און פערניכטען איין טייל פון דער בעפעלקערונג, כדי אזוי ארום איינצושלעפערן און פערטומלען דעם צווייטען טייל פון דער בעפעלקערונג. מיר לעבען אין פוילען, וועמענס קאנסטיטוציע עס אנערקענט אלע בירגער, אהן אונטערשייד פון נאציאנאליטעט און אפשטאמונג, דאס רעכט צו לעבען, צו ארבייטען און זיך צו ענטוויקלען לויט די אייגענע לעבענס־פארמען.

פוילען איז ביז איצט קיינמאל נישט געגאנגען — און מיר האפען, אז זי וועט אויך להבא נישט געהן! — אין די וועגען פון די בארבארען מיט דער ראפינירטער פערפאלגונגס־טעכניק, נאר וועט אהן ספק, ווייטער געהן אויפ'ן אויסגעטראטענעם וועג פון איהרע היסטארישע טראדיציעס, וואס ווייזען אן נישט בלויז די געמיינזאמע מיטארבייט מיט'ן יודישען עלעמענט, נאר אויך דאס פרידליכע איינלעבען זיך אויף די יסודות פון געגענזייטיגער לאיאליטעט און פריינדשאפט.

און דעריבער טאקי איז די רעגירונג, וואס האט אויף זיך גענומען די אחריות פאר'ן גורל פון דער פוילישער מלוכה און גלייכצייטיג די דאזיגע הונדערטער־יעהריגע טראדיציע און די פערפליכטענדע קאנסטיטוציע, מחויב צו דערשטיקען באלד אין אנהויב יעדען פרוב אונטערצוהעצען און אויפרייצען איין טייל פון דער בעפעלקערונג געגען דעם צווייטען, כדי צו פערמיידען אזעלכע טרויעריגע געשעהענישען און בלוטיגע עקסצעסען, פון וועלכע מיר זענען עדות אין די לעצטע וואכען.

דאס בלוט פון די אומשולדיגע יודישע קרבנות אין קעלצער קאנט, דער כבוד פון די פוילישע הויך־שולען, וואס זענען געווארען א „שול־פלאץ" פון אנפאלען אויף יודישע סטודענטען, דער שטומער פחד, וואס האט ארומגעכאפט די יודישע געזעלשאפט אומעטום, וואו אומפעראנטווארטליכע באנדעס הויל יען אויף די קעפ פון די רוהיגע פערבייגעהער און איינוואוינער. — דאס פאדערט פון אונז אלעמען שטרענג צו אפטערווירען כל'ערליי פרובען פון שנאה און צו דערמעגליכען אין לאנד א רוהיג, פרידליך און ארבייטסזאם לעבען. לאמיר זיך נעמען אין זין אריין די ווערטער, וואס דער פינאנץ־מיניסטער האט נעכטען געזאגט אין זיין עקספאזע: ס'איז איצט געקומען די צייט, ווען אלע פרישע, יונגע שעפערישע כחות מוזען ווערען קאנצענטרירט ארום דער ארבייט פאר'ן ענטוויקלען די מלוכה און אויסצוגלייכען דעם בודזשעט.

כ'געה איבער צו

אנ'אנדער פראבלעם

פערהאן אין אונזער מלוכה־לעבען א געוויסע קאטעגאריע פראגען, וועלכע מיר זענען געוואוינט געווענליך איבערצולאזען פאר די רעגירונגס־פאקטארען, ווייל זיי זענען צופיל דעליקאט און נישט צוטריטליך פאר א זייטיגען מענש, אז מ'זאל זיך קענען אריינמישען דערין און זאגען א וואגיג און ווערטפול ווארט. כ'וואלט אפילו געזאגט, אז ס'זענען פערהאן צוויי אזעלכע קאטעגאריעס: מיליטערישע ענינים און אויסלענדישע פאליטיק.

וועגען דער מלוכה־פערטיידיגונג וועל איך בכלל נישט רעדען, ווייל זי שטעהט מהוץ פון יעדער דיסקוסיע, און אויב איך רעד פון איינער פון די דאזיגע קאטעגאריעס, מיין איך די צווייטע, — פוילענ'ס אויסלאנדס־פאליטיק. אויך דערין מישען מיר זיך נישט. דאס איז פאר אונז א מין העכערע דיפלאמאטישע מאטעמאטיק, אבער צוגלייך דערמיט איז אויך פערהאן א העכערע ווירטשאפטליכע מאטעמאטיק, וואס הגם זי איז נוגע דער אויסלאנד־פאליטיק, איז זי אבער פארט נישט אומבעריהרליך, און נישט פרעמד פאר אונז, אז מיר זאלען נישט קענען ארויסזאגען אונזער ווארט דערוועגען.

אונזער רעגירונג האט געשלאסען א

האנדעלס־טראקטאט מיט דייטשלאנד

ביי נארמאלע בעדינגונגען קענען אזעלכע מין אפמאכען, וואס באזירען אויף ווירטשאפטליכע יסודות בעטראכט ווערען אויסשליסליך פון דעם קוקווינקעל פון האנדעלס־אינטערעסען פון די בירגער. אינ'ם איצטיגען פאל איז אבער די סיטואציע אזעלכע אז יועגען די ווירטשאפטליכע פערדינסטען פאר די פוילישע בירגער קען מען אפילו נישט חלומ'ן. אבער דאס איז נאך נישט אלץ. דא קומט נאך אין בעטראכט א מאמענט פון גרויסער פאליטישער וויכטיגקייט. איך וועל זיך איצט נישט ארייינלאזען אין די פרטים פון פויליש־דייטשען האנדעלס־טראקטאט. מיר ווילען נאך דערצו האבען אנ'אנדערע געלעגענהייט. איך ווייס אבער נישט, ווער ס'האט גיכער געוואלט דעם טראקטאט אפשליסען: ד"ר שאכט, אדער געבעלס. כ'ווייס נישט, צי געוויסע אויסלענדישע פאקטארען איז דא געגאנגען וועגען פערפלייצען פוילען מיט דייטשע סחורות, אדער זיי האבען אזוי־ארום געוואלט דעפראווירען דעם יודישען קאנסומענט אין פוילען. (אפלאדיסמענטען).

אויף דעם דאזיגען ארט רייסט דער מארשאלעק איבער דעם רעדנער: איך בעט איצט צו רעדען בלויז וועגען בודזשעט!

דעפוטאט מינצבערג: ענטשולדיגט ה' מארשאלעק, איך רעד טאקע וועגען בודזשעט, ווייל דער האנדעלס־טראקטאט איז שמארק נוגע אונזער אינדוסטריע און האנדעל, דאס גאנצע ווירטשאפטליכע לעבען אין לאנד און ממילא אויך די צאהלונגס־פעהיגקייט פון די בירגער פאר'ן אויסגלייכען דעם בודזשעט. (אפלאדיסמענטען). — ניין, מיר ווילען פון דאזיגען אפמאך גארנישט האבען. און אויב איך האב פריהער געזאגט, אז די העכערע דיפלאמאטישע מאטעמאטיק קען אמאל פערלאנגען פון אונז געוויסע שריט, אזעלכע און נישט אנדערע, הייסט דאס אבער נישט, אז די העכערע ווירטשאפטליכע מאטעמאטיק קען אונז דיקטירען, מיר זאלען ארויסשלעפען וועמער־עס־איז פון זיין איזאלירטקייט און זיך ארייינלאזען אין נישט זיכערע געשעפטען.

בעזונדערס איז דאס נישט אויף דער האנד, אונזער אינדוסטריע און האנדעל אינ'ם איצטיגען מאמענט, ווען מיר לעבען אין א צייט פון ווירטשאפטליכער אומשיכטונג, ווען אונזער האנדעל און האנדווערק געפינען זיך אין אזא שווערער סיטואציע, אז מיר דארפען קודם־כל טראכטען וועגען די אופנים, ווי־אזוי צו ראטעווען די אייגענע ארבייטס־ווארשטאטען און פערקלענערן אזוי־א־ום די גענוג־בעדייטענדע ארבייטסלאזיגקייט אין לאנד.

ווארום מיר קענען דאך די שווערע לעבענס־בעדינגונגען פון אונזער בעפעלקערונג. מיר פערזענליך זענען נעהנטער בעקאנט די שרעקליכע און

טרויעריגע פערהעלטנישען ביי דער יודישער בעפעלקערונג

וואס זאלען מיר דא לאנג רעדען — אין אזא שטאט ווי לאדז, איז כמעט א דריטעל פון דער יודישער בעפעלקערונג, גאנצע דרייסיג פראצענט, געצווינגען אנצוקומען צו דער סאציאלער הילף פון דער קהלה. די זעלבע פראפארציע נויט – בעדערפטיגע און הונגער־ליידענדע איז אויך פערהאן אין א גאנצער רייהע אנדערע שטעט און שטעטלעך אין לאנד. אלס בעסטע אילוסטראציע פאר דער שרעקליכער נויט ביי דער יודישער בעפעלקערונג קען דינען דער פאקט, וואס אין דער לעצטער צייט האט זיך שרעקליך פערגרעסערט די צאהל טויט־פאלען, וואס עס איז גורם דער הונגער און נויט.

און ביי אזעלכע בעדינגונגען — צי איז פאר אונז בכלל געוואונשען א האנדעלס־אפמאך מיט דייטשלאנד? פאר אונזערע סחורות וועלען מיר דאך אין דייטשלאנד קיין געלד נישט בעקומען און דער פערקויף פון דייטשע סחורות אין פוילען איז דאך צוליב בעוואוסטע טעמים בכלל זעהר פראבלעמאטיש! (אפלאדיסמענטען).

איך בעריהר נישט אין איצטיגען מאמענט א גאנצע רייהע זעהר וויכטיגע פראבלעמען, וואס שטעהען אין מיטעל־פונקט פון אונזער לעבען, ווי למשל, די פראגע פון

צוואנג־זונטאג־רוה

וואס שטעהט שוין אפען זייט אייניגע יאהר און פייניגט אויסערגעוועהנליך דאס ווירטשאפטליכע לעבען פון דער יודישער בעפעלקערונג; כ'רעד נישט ארום לעת־עתה די זעהר־וויכטיגע פראגע וועגען קיום פון

פון די יודישע סחורות

כ'שטעל זיך נישט אפ אויפ'ן גרויסען און הארבען פראבלעם פון יודישען שול־וועזען, ווייל כ'וויל וועגען דעם אלעם בפרטיות רעדען און אלזייטיג בעלייכטען ביים בעהאנדלען די בודזשעטען פון די ענטשפרעכענדע מיניסטעריאלע רעסארטען.

אויף א מינוט אבער וויל איך לענקען די אויפמערקזאמקייט פון דער הויכער קאמער אויף א געוויסען פרט: אין דער צייט, ווען מיר ליידען פון אזא גרויסען הונגער אין די ענינים פון

שול־תעזע;

האבען געוויסע שול־אינספעקטארען נישט קיין בעסערע ארבייט, ווי צווינגען יודישע קינדער צו געהן שבת אין די פאווּשעכנע שולען, און אין דער צייט, ווען אין לאנד האלט־אן אזא בעדויערנסווערטע שטימונג, האבען געוויסע שול־אינספעקטארען געפונען פאר נויטיג צו שליסען די שולען פאר יודישע קינדער און זיי ארייינצושטופען אין די אלגעמיינע שולען.

די דאזיגע בעמערקונגען שיימען אויף אויפ'ן רעיון, ווען מיר קוקען זיך ארום ביים בעטראכטען דעם מלוכה־בודזשעט. און צוריקקומענדיג אויף דער פראגע פון בודזשעט גופא בעטאן איך, דאס הגם לעת־עתה זעהען מיר נאך נישט אין די פראקטישע שריט פון דער רעגירונג קיין זיכערקייט, אז עס וועלען אזוי־ארום אויסגעגליכען ווערען סיי דער אינדיווידועלער בודזשעט פון יחיד, און סיי דער בודזשעט פון דער מלוכה, דארף מען אבער אנגעהמען, אז אנטרעפענדיג זיך אויג־אויף־אויג מיט הארטער ווירקליכקייט, וועלען א טייל זאכען בעמערקט ווערען און די רעגירונג וועט זיי צופאסען צו די בעדינגונגען און הצטרכות'ן פון דער בעפעלקערונג (אפלאדיסמענטען).

רעדע פון דעפ. הרב רובינשטיין

דאן נעהמט א ווארט דעפ. הרב רובינשטיין, וועלכער ערקלעהרט צווישען אנדערען:

אין ציווילן סיים זענען געווען 34 יודישע דעפוטאטען, איצט זענען פערהאן 3. אונזער אומגליק וואקסט, און דאס קול ווערט שוואכער. 80 פראצענט שטייערן בעלאסטען די שטעטישע בעפעלקערונג, און 40 פראצענט די יודישע בעפעלקערונג.

די עטאטיסטישע פעראָרדנונגען האבען געטראפען די יודישע בעפעלקערונג. מיר ווייסען נישט וואס צו טון מיט אונזער יוגענד. פאר דער מלחמה איז די וועלט געווען אפען פאר דער עמיגראציע, איצט איז זי געשלאסען. דער אפפלוס קיין ארץ ישראל איז א קליינער. די רעגירונג העלפט אונז נישט.

אין אלע אמטען זעהען מיר דעם מארשאל פילסודסקי'ס ווערטער וועגען גייעג פון ארבייט. אבער אין דעם דאזיגען גייעג דארפען אלע האבען גלייכע שאנסען. מיר האבען זיי נישט. דער סם פון אנטיסעמיטיזם דרינגט אריין צו אונז פון מערב'דיגען שכן. ער איז געפעהרליך נישט נאר פאר אונז. אמאל זענען א סטודענטישער מונדיר און א היטעל בעגריסט געווארען מיט סימפאטיע אלס סימנים פון פארטשריט. היינט דארף מען זיי אויסמיידען פון דער ווייטענס.

דערנאך האט גערעדט דעפ. מארכלעווסקי פון פויזען, וועלכער ערקלערט, אז יודען האבען זיך נישט אויף וואס צו בעקלאגען. יודען קאנען נישט פאדערן, אז דער פראצענט פון די יודישע סוחרים זאל זיין גרעסער ווי דער פראצענט פון דער יודישער בעפעלקערונג אין פוילען. און דעפוטאט רובינשטיין מוז זיך דערמיט רעכענען, אז דאס געביט פון די יודישע סוחרים וועט זיך אין דער צוקונפט פערקלענערען. אינגיכען וועלען מיר צוטרעטען צו לעזען דאס יודישע פראבלעם אהן ליידענשאפט און מיר וועלען עס לעזען אין זין פון פוילישען מלוכה־שטאנדפונקט.

דאן ערקלערט דער סיים־מארשאלעק, אז אדורכקוקענדיג דעם סטענאגראם פון דער רעדע פון ר' דעפ. רובינשטיין, האט ער בעמערקט, אז דער רעדנער האט בענוצט נישט געהעריגע ווערטער לגבי אייניגע פון די שכנישע מלוכות. פאר בענוצען די דאזיגע ווערטער האט דער מארשאלעק גערופען דעם רעדנער צו ארדנונג.

נאך דעם, ווי די דיסקוסיע איז פערענדיגט זענען געוועהלט געווארען צוויי קאמיסיעס: א בודזשעט־קאמיסיע, אין וועלכער עס איז אריין פון די יודישע דעפוטאטען דעפ. מינצבערג און א קאמיסיע פאר אויסערליכע ענינים.

עס איז כאראקטעריסטיש, אז אין ביידע קאמיסיעס האט דער סיים־מארשאלעק אויך פארגעלעגט צו וועהלען דעם געוועזענעם האנדעלס־מיניסטער פלאיאר רייכמאן, אבער ער איז ביידע מאל אדורכגעפאלען.

נייער
פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער
פאלקסבלאט

ענדעקעס זיך אריינגעריסען אויף א פ.פ.ס.־ישען מיטינג

און ס'איז געקומען צו א מורא'דיגען געשלעג

אויף סענאטארסקא 26 איז נעכטען 7 א זייגער אין אווענד פארגעקומען א מיטינג פון פ. פ. ס. מיט'ן אנטייל פון פ. פ. ס.־ישען פיהרער פון קראקא ד"ר דראבנער. צום מיטינג זענען געקומען אנ'ערך 300 פערזאן.

אין מיטען דער רעדע פון דר. דראבנער האָ־ זיך אין .זאל אריינגעריסען א גרופע ענדעקעס פון דער כאינער „דושעלניצע" און געוואלט אויפריי־סען דעם מיטינג, ווען דאס האט זיך נישט איינגע־געבען האבען די ענדעקעס זיך געווארפען שלאגען די אנטיילנעהמער אין מיטינג, ס'איז געקומען צו א מורא'דיגען געשלעג. פון אלע זייטען האט מען שוין געהערט קרעכצען פון פערוואונדעטע, דאס געשלעג איז ליקווידירט געווארען דורך דער ארויסגערופענער פאליציי.

אויף'ן ארט איז אנגעקומען די פאגאטאוויע וועלכע האט ערטיילט הילף 15 פערזאן, ערנסט פערוואונדעט זענען געווארען: יאן האנעמאן (געוו. דירעקטאר פון ק.ק.א.) נארוטאוויטשא 31 ; יאן אנטשאק, פאמארסקא 127 ; יוזעף מושעלסקי. פיענקנא 22; יוזעף וועגערסקי, מארשאלקאווסקא 28.

די פאליציי האט ארעסטירט עטליכע אנטייל־נעהמער אינ'ם געשלעג.

לאדזער האנדווערקער האבען זיך איינשטימיג ארויסגעזאגט

געגען איינפיהרען ווירטשאפטליכע צוואנגס־פעראיינען

לויט דער איניציאטיוו פון דער לאדזער האנדווערקער=קאמער איז פארגעקומען א קאנפע־רענץ מיט'ן אנטייל פון 3 צענטראלע האנדווער־קער=פערבאנדען אין לאדז: דער קריסטליכער האנדווערקער־פעראיין, צענטראלער יודישער האנד־ווערקער=פערבאנד, פילסודסקיעגא 69 און די עקס־פאזיטור פון צענטראלען האנדווערקער־פערבאנד אין ווארשא, פיעטריקאווער 20. די קאנפערענץ איז געווען געווידמעט דער פראגע פון דער צוועק־מעסיגקייט איינצופיהרען צוואנגס=ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אין פוילען.

אין רעזולטאט פון א דיסקוסיע, אין וועל־כער ס'האבען אנטיילגענומען די פארשטעהער פון אלע איינגעלאדענע פערבאנדען, זענען געמאכט געווארען פארבעהאלטען וועגען דער נעפלאנטער נייער ארגאניזאציע פון האנדווערק און ס'זענען אנגענומען געווארען פאלגענדע רעזאלוציעס:

1) דאס איינפיהרען ווירטשאפטליכע צוואנגס־פעראיינען וועט מאכען א סוף צו דער טעטיגקייט פון די צעכען.

2) ביי די איצטיגע ווירטשאפטליכע בעדינ־גונגען איז נישט ראציאנעל צו שאפען נייע גרויסע ארגאניזאציעס, אהן א פריהערדיגער אויסארבייטונג פון א ווירטשאפטליכען פראגראם פאר יעדען האנדווערק בעזונדער.

3) דער פרינציפ. אז ס'קען נישט לעגאלי־זירט ווערען קיין נייער פעראיין, אויב עס עקזיס־טירט שוין אזא פעראיין אין פוילען איז נישט ריכטיג.

4) אז מ'דארף נישט איינפיהרען קיין צוואנג צו געהערען צו א האנדווערקער־ארגאניזאציע.

אזוי ארום האט זיך דאס לאדזער האנד־ווערקערטום איינשטימיג ארויסגעזאגט געגען די ווירטשאפטליכע צוואנגס־ארגאניזאציעס.

דערעפנונג פונ'ם צוזאמענפאהר

פון דער פוילישער ראדיאלאגישער און פיזיאטעראפישער געזעלשאפט

(א) נעכטען איז פארגעקומען די פייערליכע דערעפנונג פונ'ם 2־טאגיגען וויסענשאפטליכען צו־זאמענפאהר, וואס איז צוזאמענגערופען געווארען דורך דער פוילישער ראדיאלאגישער און פיזיא־טעראפישער דאקטוירים־געזעלשאפט.

דער צוזאמענפאהר קומט פאר אין דער דאק־טוירים־געזעלשאפט אויף פיראצקיעגא 9.

עס זענען געקומען בעדייטענדע פארשטייער פון דער מעדיציניש־וויסענשאפטליכער וועלט פון גאנץ פוילען, און אויך פון ווין — ד"ר י. בּאראק און איגוש. ל. שטרויס.

צו דער פייערליכער דערעפנונג זענען אויך געקומען פארשטייער פון דער רעגירונגס־מאכט, פון דער שטאטישער מאכט א.א.וו.

אין נאמען פון וואיעוואדע, ה' האויקע־גאוואק, וועלכער האט צוגעשיקט א בעגריסונגס־בריף, איז געקומען דער ד"ר סקאלסקי, און אין נאמען פון דער זעלבסטפערוואלטונג — דער שטאט־פרעזידענט אינזש. גלאזעק אוי דער לייטער פון געזונדהייטס־אמט סט. קעמפנער.

ס'איז אויך אנוועזענד געווען אויף דער דער־עפענונג דער שטאטישער סטאראסטע, ה' ד"ר יורא־נא און פארשטייער פון מיליטער.

עס האבען בעגריסט די געסט, אין נאמען פון ארגאניזאציע־קאמיטעט ה' ד"ר קיילסאן, און אין נאמען פון דער מאכט, ד"ר סקאלסקי.

א לענגערע בעגריסונגס־רעדע האט אויך גע־האלטען דער פרעזידענט גלאזעק.

דערנאך האט דעם צוזאמענפאהר געעפענט דער פארזיצער פון דער הויפט־פערוואלטונג, ד"ר מיי־זעלס פון לעמבערג, וועלכער האט בערופען אלס פארזיצער פון דער ערשטער וויסענשאפטליכער זי־צונג, דעם פראפ. מייער פון פויזען.

אין פערלויף פונ'ם נעכטיגען טאג זענען גע־האלטען געווארען 21 רעפעראטען וועגען די פרא־בלעמען פון ראדיא־דיאגנאסטיק און טעראפיע.

טראגישער זעלבסטמארד פון איוד. פאבריקאנט אין פאביאניץ

ער האט זיך אויפגעהאנגען פרייטאג־צו־נאכטס ביי זיך אין פאבריק

פרייטאג־צו־נאכט'ס איז בעגאנגען זעלבסט=מארד דער אנגעזעהענער יודישער פאבריקאנט אין פאביאניץ, דער 52־יעהריגער קאפעל קאן.

דער זעלבסטמערדער איז געווען א זעהר אנגעזעהער פאבריקאנט אין פאביאניץ, זיין גרויסע פאבריק פון זיידען=סחורות געפינט זיך אויף פו־לאווסקא 7. פרייטאג א'ונם 3 א זייגער נאכמיטאג איז קאן ארויס פון שטוב נישט זאגענדיג וואו אהין ער געהט. ס'האט געדויערט א שעה און צוויי, אלע פאמיליען־מיטגלידער האבען זיך שוין געהאט פער־זאמעלט אין שטוב צו אווענדברויט, קאן איז אלץ נישט געקומען, מ'האט איהם אנגעהויבען ארומצו־זוכען אבער אין ערגיץ נישט געפונען. ס'איז דע־ריבער בעשלאסען געווארען איהם צוזוכען אין פאבריק נאך לאנגע ארומזוכענישען האט מען איהם געפונען א געהאנגענעם אויפן דריטען שטאק אין דער פאבריק. מ'האט ארויסגערופען א דאקטאר אבער יעדער הילף איז שוין געווען פערשפעטיגט, קאן איז שוין געווען טויט.

דער זעלבסטמארד פון קאפעל קאן האט גע־מאכט א גוואלדיגען רושם אין פאביאניץ. ווי מ'רעכענט איז ער דעם שרעקליכען טויט בע־גאנגען צוליב די לעצטע שלעכטע געשעפטען, ער האט איבערגעלאזען א פרוי מיט 2 טעכטער. די לויה קומט פאר היינט אין פאביאניץ.

דעטאליסטען־פערבאנד שיקט א מעמאריאל צו די האנדעלס־קאמער

וועגען די געוועלבער פון שרייב־מאטעריאלען ביי די שולען

דער דעטאליסטען־פערבאנד פיעטריקאווער 90 האט זיך געווענדעט צו דער האנדעלס־קאמער מיט א מעמאריאל וועגען די קאאפעראטיווען פון שרייב־מאטעריאלען, וועלכע געפונען זיך ביי אלע שולען. דער פערבאנד ווייזט אן, אז די דאזיגע קאאפערא־טיווען, וועלכע צווינגען די שול־קינדער צו קויפען דארט זייערע שרייב־מאטעריאלען, רואינירען אלע געוועלבער, דער פערבאנד בעט דעריבער די האנדעלס=קאמער צו אינטערווענירען. אז די אלע שול־געוועלבער זאלען ליקווידירט ווערען.

Doktór
Z. Henrykowski
ספעציאל־ארצט פאר וועגערישע
הויט־קראנקהייטען און מענער־שוואכע
9 טראוגוטא 9
טעל. 262-98
נעהמט אן פון 8—11 און פון 6—9 אבענד.
זונטאג פון 9 פריה ביז 12.30 בייטאג.
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע־זאל.
פאר אונבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייז!

טעאטער „ראזמאיטאשטשי"
ציגעל־גאס 27, טעל. 112-25. דיר. דוד צעלמייסטער.
היינט לעצטער אויפטריט פון וועלט־בעריהמטען דייטש=יוד. ארטיסט
קורט קאטש
היינט 4.15 נאכמיטאג (צו ביליגע פרייזען) און 9.15 אווענט
סענסאציאנעלע פיעסע אין 3 אקטען פון י. רעהפיש
איז דאס דער וועג?
בילעטען צו בעקומען ביי דער קאסע פון טעאטער „ראזמאיטאשטשי".

אינערליכער קאמפענסאציע־אויסטויש אין לאדז

(ג) א זעהר אינטערעסאנטע ערשיינונג האט מען לעצטענס בעמערקט אין דער לאדזער טעק־סטיל־אינדוסטריע. עס האנדעלט זיך נעמליך וועגען דער ענטוויקלונג פון אנ'אינערליכען קאמפענסאציע אומזאץ. דאס וואס איז מיט א געוויסען ערפאלג איינגעפיהרט געווארען שוין זייט איניגע יאהר אויפ'ן אינטערנאציאנאלען מארק און נעמליך א צוריקקעהר צו די פארמען פון האנדעל פון נאטיר־ליכע ווירטשאפט, וואס טוישט אויס סחורה פאר סחורה אהן דער פערמיטלונג פון געלד, קען מען איצט בעמערקען אויפ'ן לאדזער מארק. לעצטענס קען מען אין לאדז נאטירען פאלגענדע טראנזאק־ציעס: א פראדוצענט פון פערטיגע סחורות שליסט א טראנזאקציע מיט אנ'אפנעהמער אויפ'ן יסוד פון וועלכער ער בעקומט נישט פאר דער סחורה קיין געלד נאר רויה־שטאפען. ביי אזא טראנזאקציע בעקומען ביידע צדדים ניבער דאס, וואס זיי ווילען ווי עס וואלט געווען דער פאל ביי א נאר־מאלער טראנזאקציע.

געטראפען מיט אנ'עמער איז אנ'אנדער קאפ

(א) אויף 6־שיערפיען־גאס 98 האבען זיך גע־שלאגען 3 שיכורים, איינער פון זיי איז אריינגע־לאפען אין דער וואוינונג פון א געוויסען סאווינסקי האבען די 2 אנדערע איהם נאכגעיאגט, און נאכ־געשיבט אנ'עמער, וואס האט געטראפען נישט אין דעם נאכגעיאגטען, נאר אין קאפ אריין פון דעם 12־יאהריגען זדזשיסלאוו סאווינסקי.

דעם אומגליקליכען יונגעל האט מען מיט א צושמעטערטען שארבען אוועקגעפיהרט אין שפי־טאל, און דעם „שיבער", פיאטר יענדושעיטשאק האט פאליציי ארעסטירט.

Dr. med.
Sadokierski
כירורג פון צייהן און יאסלעס
Piotrkowska 164 tel. 114-20

זונטאג, 8	דעצעמבער
י"ב כסלו תרצו	
זון־אויפגאנג	7.33
זון־אונטערגאנג	3.25

טאג־באטיצעז

צו דער היינטיגער בעראטונג פון ווירטשאפטליכען אויבער־ראט אין ווארשא

ווי עס האט שוין מיטגעטיילט דער „נייער פאלקס־בלאט" איז מיט עטליכע טעג צוריק אין סוחרים־פעראיין, פעטריקאווער 73, פארגעקומען א קאנפע־רענץ פון פארשטעהער פון א טייל ווירטשאפטליכע ארגאניזאציעס אין לאדז, וועלכע זענען גערופען גע־ווארען דורכ'ן דעפ. מינצבערג.

ווי עס האט זיך ארויסגעוויזען איז די דאזיגע קאנפערענץ גערופען געווארען, כדי עס זאל געשאפען ווערען א סעקרעטאריאט, וואו מען זאל קענען אריינווייזען דעם דעפוטאט אין דער „קאמעזשעלקע" —ווי עס האט זיך ביי א געלעגענהייט אויסגעדריקט דעפ. פולקאווניק סלאוועק.

קוקט מען מיט אפענע אויגען און מיט ניכ־טערן שכל איז פערשטענדליך, אז ביים היינטיגען טאג, ביי דער איצטיגער ערנסטער לאגע, ווען עס שוועבט א טעפאהר און דראהט פון אלע זייטען, איז יעדע איניציאטיוו, וועלכע קען מיט עפעס וואס העלפען די בעדראהטע, נישט קיין טעמע פאר א דיסקו־סיע, אבער קיין שום פארשלאג האט דאכט זיך, נאך נישט ארויסגערופען אזא ברייטע דיסקוסיע, ווי דער אויבענדערמאנטער, וועלכער איז מצד די איניציא־טארען ארויסגעדרוקט געווארען. ווי געזאגט האט זיך די גאנצע דיסקוסיע געדרעהט ארום א פראגע, וועל־כע איז אין ערשטען פלאן א גאנץ געוועהנליכע, אבער איז און דער אמת'ן איינגעוויקעלט געווארען אין איידעל־פאפיר, און וועגען וועלכער מען האט נישט געהערט קיין אפענע קלארע דיבורים.

אמת טאקע, אז ה' דעפ. מינצבערג האט וועגען דער פראגע ברייט ארומגערעדט און האט בעטאנט, אז אין הסכם מיט די פערשפרעכונגען, וועלכע ער האט געמעבען ביי דער פארוואהל־קאמפאניע צום סיים האלט ער פאר זיין חוב צו שאפען א סעקרע־טאריאט, וועלכער דארף זאמלען מאטעריאלען, כדי צו קאנען אינטערווענירען אין ווירטשאפטליכע פראגען. אט דער דאזיגער אויספיהר האט טאקע ארויסגערופען די גאנצע דיסקוסיע, ווייל זאל מען פערשטעהן; אז אזא סעקרעטאריאט וועט האבען פאר אנ'אויפגאבע אויפצונעהמען אינטערעסאנטען ווע־גען ריין־ווירטשאפטליכע פראגען, כדי דעפ. מינצ־בערג זאל דאס אויסנוצען אין דער פארלאמענטא־רישער ארבייט, מוז מען שטעלען א קאנקרעטע פרא־גע: זאל דאס זיין א פלאצובקע, וועלכע דארף האבען אויפ'ן אויג ווירטשאפטליכע פראבלעמען און רעגי־סטרירען אלע עוולות פון דאזיגען כאראקטער, טא פארוואס זשע האט מען צו דער דאזיגער בעראטונג נישט איינגעלאדענט פארשטעהער פון די אנדווער־קער־פעראיינען און פון צוויינען, וועלכע האבען אויך א שייכות צום ווירטשאפטליכען לעבען און האבען אויך זעהר פיל צו דערצעהלען?

זאל מען ווידער זאגען, אז מיט דער דאזיגער וויזיטובקע ווערט זיך ה' דעפ. מינצבערג בענוצען אין פראגען, וועלכע זענען נוגע נישט בלויז דאס סוחרטום, פרעגט זיך א צווייטע פראגע: טא וואסזשע איז ווי־דער די אויפגאבע פון יודישען ווירטשאפטליכען אויבער־ראט, וועלכער איז לעצטענס געשאפען גע־ווארען אין ווארשא, און צו וועלכען עס געהערען אויך אלע סוחרישע און קליינהענדלער ארגאניזא־ציעס אין לאדז? אט די דאזיגע פראגען האט ה' דעפ. מינצבערג נישט פערענטפערט. דעריבער מוז מען קומען צום אויספיהר, אז קיין פארעווע זאך בעדארף נישט געשאפען ווערען, נאר איינס פון די ביידע: אדער עס ווערט געשאפען א סיים־ביורא און צו דער גריגדונג ווערען איינגעלאדען פארשטעהער פון אלע צווייגען, אדער עס ווערט אין לאדז געשא־פען אנ'עקספאזיטור פון יודישען ווירטשאפטליכען אויבער־ראט, וועלכער וועט זיין אין קאנטאקט מיט דער גאנצער יודישער פארלאמענטארישער רעפרע־זענטאנץ און וועט רעדען אין נאמען פון גאנצען יודישען סוחרטום אין פוילען. אט די דאזיגע פרא־גע מוז אויך פערענטפערט ווערען אויף דער בערא־טונג פון יודישען, ווירטשאפטליכען אויבער־ראט, וועלכע קומט היינט פאר אין ווארשא.

די לאדזער דעלעגאטען צו דער דאזיגער קאנפע־רענץ מוזען דאס געדענקען.

לייב פרייס

Dr.
R. Zalcwasser
כירורג
צעגעלניאנא 19, טעל. 125-17
נעמט אן פון 1—2 און פון 4—6.30.

דער ערפאלג פון דער דאזיגער קאַמפּאַניע וועט בעווייזען, אַז אויף אַ מאַסען-עקסטערמינאַציע וועלען מיר ענטפערן מיט קאלעקטיווע אפּפערפולע טאַטען:

לאמיר ראטעווען די בעדראהטע, לאמיר בויען נייע פאזיציעס פון יודענטום.

אונטערשטיצט די זעלבסטהילף-קאַמפּיין.

(—) ד"ר פ. ראטענשטרייך.

סענסאציאנעל-שפאנענדער סוד

פון העכער דרייסיג יאהר, איז איצט ענטפלעקט געווארען

וואס עס האט דאז פּאַסירט אין לאדז מיט אַ 13-יעהריג מיידעל און איהרע טראַגישע ליידען. — ערשט איצט דערצעהלט זי אין ניו-יארק די פרטים פון איהרע אומגליקליכע איבערלעבענישן, וואס האבן זיך אנגעהויבן אין לאדז

איך בין דאַן געווען אין וויטעבסק און פונקט דעמאָלט האָט זיך געמאַכט, אַז מיינער אַ בעקאַנטער איז געפאָהרען קיין לאָדז. איך האָב איהם געגעבען אַ בריף צו מיין מוטער און געבעטען, אַז ער זאָל דעם בריף פאַר מיר אָפּגעבען.

אין דעם בריף האָב איך געשריבען, אַז איך בין קראַנק און ווייס נישט ווי לאַנג איך וועל לעבען. איך וויל איהר דעריבער זעהן. איך האָב אויך געבעטען מיין בעקאַנטען צו זאָגען מיין מאַמען אַז איך בין קראַנק. מעהר זאָל ער נישט רעדען.

מיין בריף האָט געווירקט. מיין מוטער איז געקומען צופאָהרען, זי האָט געהאַט שוועריגקייטען ביי דער פּויליש-רוסישער גרעניץ, אָבער זי איז ענדליך אָנגעקומען צו מיר. איהר קענט זיך פאָר-שטעלען ווי גרויס עס איז געווען מיין פרייד.

אָבער כאָטש איך האָב זיך אַזוי געפרעהט מיט מיין מוטער, האָב איך איהר באַלד אויסגעזאָגט דעם סוד, די ווירקליכע אַבזיכט פון מיין שרייבען צו איהר, אַז זי זאָל קומען. דאָס איז דערפאַר — האָב איך איהר געזאָגט — וואָס דו ווייסט דעם סוד פון מיין קינד. איך וויל עס זעהן. איך וויל דערמיט רעדען. איך בין שוין נישט קיין קינד מעהר. איך בין שוין אַ מאַמע פון צוויי אַנדערע דערוואַקסענע קינדער. איך וויל זעהן מיין מיידעלע איך פאָדערן איצט נישקשה, וויל איך איהר העלפען מיט וואָס איך קען.

מיין מוטער האָט מיר בשום אופן נישט גע-וואָלט זאָגען וואו מיין מיידעלע געפינט זיך.

— שטעל דיר פאָר וואָס דאָס מיינט פאַר'ן קינד — האָט זי צו מיר געזאָגט — ביז איצט ווייס זי, אַז איך בין איהר מאַמע און אַז זי האָט אַ מוהמע, וועלכע הייסט רייזעל, די מוהמע רייזעל. פּלוצלונג וועל איך קומען צו איהר און איהר זאָגען, אַז איך בין נישט איהר מאַמע, נאָר די באָבע, און אַז די מומע רייזעל איז גאָר די מאַמע. מען קען דאָך דעם קינד נישט ערקלערען וואָס און ווען, און מיר וועלען בלויז מאַכען דאָס קינד זעהר אומ-גליקליך. איך קען עס נישט טון!

— אָבער האָב איך נישט דאָס רעכט וואָס יעדע מאַמע האָט צו זעהען און צו רעדען צו איהר קינד? — האָב איך געטענה'ט.

מיין מאַמע איז געבליבען איינגעשפּאַרט און האָט מיר געענטפערט:

— מען קען די זאַך נישט ענדערען. עס מוז שוין אַזוי בלייבען אויף אייביג.

— עס וועט נישט אַזוי בלייבען — האָב איך געזאָגט — איך וועל נישט רוהען ביז איך וועל נישט געפינען מיין קינד. אויב דו וועסט מיר נישט העלפען אין דעם, וועל איך פאָהרען און אויסזאָגען דאָרטען ווער איך בין און אויפדעקען דעם גאַנ-צען אמת.

דאָס האָט געווירקט אויף מיין מוטער און זי האָט צו מיר געזאָגט:

— ווייסטו וואָס, כ'זאָג דיר צו, אַז אַזוי שנעל ווי כ'וועל אַהיימקומען, וועל איך זיך זעהן מיט'ן קינד און ביסלעכווייז פּרובירען אויסצוזאָגען איהר דעם סוד פון דיין לעבען. איך וועל עס טון גאַנץ פאָרזיכטיג, ביסלעכווייז, און ווען זי וועט שוין וויסען אַלצדינג, וועל איך איהר זאָגען זי זאָל שרייבען צו דיר און איהר געבען דיין אַדרעס.

נישט האָבענדיג קיין אַנדער אויסוועג, האָב איך איינגעשטימט. איך האָב נאָר צוגעגעבען, אַז אויב איך וועל ביז אַ האַלב יאָהר נישט קריגען קיין בעשטימטען קלאָרען בריף פון איהר, ד. ה. פון מיין מוטער, וועגען מיין מיידעלע, וועל איך פאָהרען צוריק קיין פּוילען און אַליין זיך נעמען זוכען דאָס קינד.

איך קריג אַ בריף פון מיין פערלוירע-נער טאָכטער און פאַר פרייד טאַנץ איך אין גאַס

נאָך מיין מוטער'ס אַוועקפאָהרען האָב איך גע-פיהלט, אַז אָט-אָט וועל איך גע'משפט ווערען פון מיין, אייגען קינד. איך בין געווען איבערצייגט, אַז מיין מוטער וועט האַלטען וואָרט און וועט אויסזאָגען מיין טאָכטער דעם גאַנצען אמת. זי וועט איהר זאָגען ווער די מומע רייזעל איז.

אין יענע טעג בין איך געווען זעהר נערוועז. און איך האָב פּרובירט צו טרעפען ווי אַזוי מיין קינד וועט האַנדלען. אַמאָל האָט זיך מיר געדוכט, אַז זי וועט זיך באַלד כאַפּען צו דער פעדער און שריי-בען מיר אַ בריף אַלס ווי צו איהר מאַמע און וועט אויסדריקען איהר פרייד דערויף וואָס זי ווייס דעם אמת. אָבער אַמאָל האָט זיך מיר געדאַכט, אַז ניין, אַז זי וועט זיין בייז אויף מיר און וועט זיך פון מיר אָפּטרייסלען.

אַזוי זענען אַוועק וואָכען. קיין בריף איז נישט געקומען. איך בין געוואָרען, וואָס אַ טאָג, אַלץ מעהר נערוועז. איך בין אַרומגעגאַנגען ווי נישט אויף דער וועלט. איך האָב אָנגעהויבען אויס זעהן זעהר שלעכט. בעקער האָט פּרובירט מיך טרייסטען, אָבער עס האָט נישט געהאָלפען. איך האָב אָפטמאָל אין דער שטיל פערצווייפעלט געוויינט.

ענדליך, אין אַ שעהנעם פריהמאָרגען האָב איך געקראָגען אַ בריף פון מינסק. דער בריף איז געווען געשריבען אין רוסיש. איך האָב נישט גע-קענט גוט לייענען קיין רוסיש, אָבער די אונטער-שריפט האָב איך איבערגעלייענט באַלד — „פון מיר דיין טאָכטער „מאַניאַ“ און דער אָנהויב איז גע-ווען „ליבע מוטער“. מיין האַרץ האָט אין מיר געטאַנצט פאַר פרייד.

ווייטער האָט מיר מאַניאַ געשריבען, אַז זי איז אויך געוואָרען אַ יודישע אַקטריסע. זי האָט געענ-דיגט דעם בריף.

(סוף מאָרגען)

יודיש טעאטער אין „פילהארמאניע“
נאַרוטאָוויטשאַ 20, טעל. 213-84.

רעצטער אפשידס-אווענד
— פון —
דזשעק רעכטצייט

ס'וועט געשפּילט די זעהר אויסגעצייכנעטע אָפּערעטע
דער גאליציאנער חתן
קאָמישע אָפּערעטע אין 3 אַקטען.
צום שלום: אַנ'אווענד פון הומאָר, געזאַנג און טענץ!
עס נעמט אָנטייל: דזשעק רעכטצייט, פריילין זשעני.
יעקב פישער, רעווין, רייכענבערג.
א גרויסע געזאַנג-דעפילאדע
פון אַלע אַרטיסטען, ווי אויך אַ ספּעציעלער אויפטריט פון בעריהמטען טאַנץ-דועט
Elvi-Dobrecki
סאַטירע פון וואַרשאַווער קווי פּראָ קוואָ.
דזשעק רעכטצייט געזעגענט זיך מיט זיין לאָדזער טעאַטער-עולם
שלאַגער-נומער „ברענגט מיר מיין מאַמעניו פון יענער זייט ים“
קאָנפעראַנסיער: נתן רייכענבערג.
בילעטען פון 54 גר. ביז 2 זל.
אַדמיניסטראַטאָר: ש. הערשהאָוויטש

צוליב א זלאָטע מיט 50 גראשען

דערשטאָכען א מענשען אויף טויט

(א) איינער סטאַניסלאַוו סאַווינסקי האָט בשעתו פערקויפט אַ צווייטען וולאַדיסלאַוו מאַריאַנאָווסקי אַ הונט, און בעקומען ביי איהם בעצאָהלט מזומן געלד. ער איז איהם בלויז שולדיג געבליבען 1 זל. מיט 50 גראָשען.

אין אַ פּאָר טעג שפּעטער, דעם 30 יולי ה. י. האָבען זיי זיך ווידער געטראָפען אין גאַס און סאַ-ווינסקי האָט געפאָדערט ביי מאַריאַנאָווסקי'ן, ער זאָל איהם בעצאָהלען דעם חוב, די אַנדערטהאַלבען זלאָטעס.

און — אַז מאַריאַנאָווסקי האָט געענטפערט, אַז ער האָט ביי זיך קיין געלד נישט האָט סאַווינסקי אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער און איהם דערשטאָכען...

אין אַ פּאָר טעג שפּעטער, איז דער דערשטאָ-כענער געשטאָרבען...

נעכטען איז דער מערדער געשטאַנען פאַר'ן געריכט און געטענה'ט אַז ער איז אַ משוגענער, און אַז ער ווייסט נישט, ווי און וואָס און ווען עס האָט פּאַסירט.

אַזוי-ווי אָבער דער עדות-פערהער איז געווען נישט צום גוטען פאַר איהם, און עס איז פעסטגע-שטעלט געוואָרען, אַז ער איז נישט קיין משוגענער האָט ער בעקומען אַ פּסק-דין — 7 יאָהר טורמע.

קורסען פאר איינפאכער בוכפיהרונג פאר האנדווערקער

ארגאניזירט די לאדזער האנד-ווערקער-קאמער

וועלענדיג צוגרייטען די האַנדווערקער אַליין צו פיהרען איינפאַכע בוכפיהרונג, וועלכע ווערט אָנערקענט דורך די שטייער-אַמטען — האָט די לאָדזער האַנדווערקער-קאַמער בעשלאָסען צו אָרגאַ-ניזירען בוכהאַלטעריע-קורסען. דער אַפּצאָהל פאַר אַ פולען קורס וועט זיין 2 זלאָטעס. די קורסען וועלען געפיהרט ווערען דורך לעהרער-ספּעציאַ-ליסטען. די לעקציעס וועלען פאָרקומען אין די אָווענד-שעה'ן. איינשרייבונגען נעהמט אָן די האַנדווערקער-קאַמער.

צוגאַב-פּאַבאָר-קאָמיסיע

(א) מאָנטאַג, דעם 16. ד. ח. וועט אין לאָ-קאַל אויף פּיעטריקאָווער 165 אַמטירען אַ צוגאַב-פּאָבאָר-קאָמיסיע פאַר פּ. ק. או. לאָדז-שטאָט 1.

עס דאַרפען זיך מעלדען די יונגעלייט פון'ם יאָהרגאַנג 1914 און עלטער, וועלכע האָבען זיך לעת עתה נישט צוגעשטעלט צו אַ מיליטער-איבערזיכט, האָבען נישט רעגולירט זייער מיליטער-פליכט. וואָונען אויפ'ן שטח פון 2, 3, 5, 8, 9 און 11 פּאָליציי-קאָמיסאַריאַטען און האָבען בעקו-מען נאָמענטליכע אויפפאָדערונגען פון דער לאָדזער שטאָטישער סטאַראָסטווע.

proszki
„KOWALSKINA“
STOSUJE SIĘ PRZY UPORCZYWYCH
BÓLACH GŁOWY
AK
FABR. CHEM.-FARM. „A. R. KOWALSKI“ WARSZAWA

אפטייקען.

היינטיגע נאכט - דיזשורען

היינט ביינאַכט דיזשורירען פאָלגענדע אַפּטיי-קען:

קאַפּראָווסקי (נאָוואָמיעיסקאַ 15), טראָוקאָווסקי (בזשעזשינסקאַ 56), ראָזענבלום (שרודמיעיסקאַ 21), באַרטאַשעווסקי (פּעטריקאָווער 95), סקוואַר-טשינסקי (קאָנטנאַ 54), ל. טשינסקי (ראָקיטישי-נער 53).

פרעמיער קאשטשיאלקאווסקי אין זגערזש

היינט, זונטאַג, וועט אין זגערזש פאָרקומען די פייערליכע איינווייהונג פון דער מאַן פון פּ. אַ. וו.-פערבאַנד.

אויף דער דאָזיגער פייערליכקייט קומט ספּעצ-יעל צופאָהרען דער פרעמיער קאָשטשאַלקאָווסקי, וואָיעוואָדע ה' האוקע-נאָוואַק און דער לייטער פון ד. א. ק. לאָנגנער א. א.

דער פראצעס וועגען דעם כאינער שעכט-הויז

(א) דער פּראָצעס וועגען די מיסברויכען אינ'ם כאָינער שעכט-הויז איז נעכטען איבערגעריסען און אָפּגעלייגט געוואָרען אויף מאָרגען, מאָנ-טאָג, ווען עס וועלען פערהערט ווערען די עקס-פּערטען און עס וועלען רעדען די אַדוואָקאַטען.

שפּעט אין אָווענד — מאָנטאַג — וועט אַרויס-געגעבען ווערען דער אורטייל.

ביי מענשען, וואס ליידן אויף'ן מאגען, קישקעס און שלעכטע שטאָף-ווערקסלונג
פערזיכערט דאָס נאַטירליכע ביטערוואַסער FRANCISZKA JÓZEFA אַ ריכטיגע פונקציאָנירונג פון בלוט, פער-שטאַרקט די פעהיגקייט פון טראַכטען און לוסט צו דער אַרבייט. פרעגט דאָקטוירים. צו בעקומען אין אַלע אַפּטייקען און סקלאַד-אַפּטעטשנעס.

פאליטישער פראצעס

(א) דאָס קרייז-געריכט האָט נעכטען פערמשפּט די בעשולדיגטע אין קאָמוניסטישער טעטיגקייט:

אברהם-יצחק לאָמאַניעץ (21 יאָהר), מאַריאַ וויזשאַנסקאַ (25 יאָהר) און ישראל מאַרקאָוויטש (21 יאָהר) — צו 3 יאָהר טורמע; אברהם כענט-שינסקי (19 יאָהר) — אויף אַנדערטהאַלבען יאָהר טורמע; מרדכי-דוד פראַמאַן (21 יאָהר) און טשעס-לאַוו קרישטאָפּטשיק (20 יאָהר) — צו איין יאָהר טורמע.

פון געריכט-זאַל

די טעג איז בעטראַכט געוואָרען אין פריע-דענס-געריכט די אָנקלאַגע פון דער שאַכטעל-מאַכער פירמע מ. פּערלמוטער און זוהן געגען דער גאַרן-פירמע ס. שווענטאָסלאַווסקי און יורשים. די פירמע פּערלמוטער פערלאַנגט פון דער אָנגע-קלאָגטער פירמע 917 זל. פאַר געליפערטע שאַכט-לען. נאָך לאַנגע געריכטס-אונטערהאַנדלונגען האָט מען אויסגעהערט אַ גאַנצע רייהע עדות צווישען זיי ז. פּערלמוטער און מ. שווענטאָסלאַוו-סקי האָט דאָס געריכט צוגעשפּראָכען די גאַנצע סומע דער פירמע פּערלמוטער ווי אויך 86 זל. געריכטס-קאָסטען מוז די פירמע שווענטאָסלאַווסקי בעצאָהלען. פערטיידיגט האָבען די אַדוואָקאַטען שטרויך און טאַגעליכט.

X.

Dr. med. H. LUBICZ
ספּעציאַליסט פאַר הויט, וועגערישע און געשלעכטס-קראַנקהייטען
צעגעלניאַנאַ 7 (פריהער 43), טעל. 141-32
עמפּפאַנגס-שעה'ן 8—10, 12—2 און 5—8 אָווענד,
זונטאַג פון 9—11 בייטאָג.

Dr. REICHER
פּאָלודניאָוואַ 28, טעל. 201-93
ספּעציאַליסט
פאַר מענער - שוואַכע - בעהאַנדלונג
סעקסועלע בעראַטונגען פון פּסיכאָ - אַנאַליזע
נעמט אָן פון 8—11 פון 5—8 אָווענד.

KINO TEATR
MIRAŻ
11 LISTOPADA 16
היינט פרעמיערע!
נייעסטער סאָוועטישער פילם
אונטער'ן נאָמען
אפרוי פאר 1000 רובל
אין דער הויפּט-ראָלע:
Tatjana Machmurjan
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 בייט.

Najnowsza tabela potrąceń państwowego podatku od dochodów (szczegółowa)
pg Dekr. Prez. Rzplitej z dn. 22. XI. 1935
już do nabycia
w firmie **A. J. OSTROWSKI S-cy** PIOTRKOWSKA 55.

פלענאַר-זיצונג פון ראַט
ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער-פערבאַנד

אונטער'ן פאָרזיץ פון פּרעזעס ה' ל. בוים איז דעם לעצטען דאָנערשטאָג פאָרגעקומען אַ פלענאַר-זיצונג פון האַנדווערקער-ראַט ביים צענטראַלען יודישען האַנדווערקער און קליינאינדוסטריעלער פערבאַנד, פּילסודסקיעגאָ 69.

ראַטמ. ב. קאַזשימיערסקי גיט אָפּ אַ

בעריכט פון דער לעצטער פלענאַר-זיצונג אין דער האַנדווערקער-קאַמער

ער דערמאָנט די פּערזאַמעלטע, ווי אַזוי די פערוואַלטונג פון דער קאַמער האָט באַלד אין אָנהויב פון איהר טעטיגקייט נישט געהאַלטען זיך ביי דעם אָפּמאַך מיט די יודישע פאַרשטעהער צוליב וואָס די יודען האָבען נישט בעקומען דעם צווייטען פערוואַלטונגס-מיטגליד אַלס וויצע-פּרעזעס און אויך אַ יודישען פאַרשטעהער אין פערבאַנד פאַר די האַנדווערקער-קאַמערען אין פּוילען.

דער מאָטיוו ווי די וויטערדיגע האַנדלונגען פון דער פערוואַלטונג, וועלכע האָבען דעם יודישען בעל-מלאכה קיין נחת נישט פערשאַפט, האָבען בעוואויגען די ראַטמענער מצד דעם פערבאַנד, פּילס. 69 צו שטימען געגען בודזשעט.

עס פיהרט זיך, אַז בעת'ן בעטראַכטען דעם בודזשעט פון אַ אינסטיטוציע ווערען געלעזען דעקלאַראַציעס, אין וועלכע ס'ווערט אָנגענומען אַ שטעלונג איבער דער גאַנצער טעטיגקייט פון דער ליטונג. די דעקלאַראַציע, וואָס איז געלעזען געוואָרען אויף דער פלענאַר-זיצונג פון דער קאַמער, האָט בולט אונטערגעשטראָכען די עוולות, וואָס די בעלי-מלאכות ליידען.

איבערגעהענדיג צו דער נישט קאָנסעקווענ-טער האַלטונג פון די אַנדערע יודישע ראַטמענער, בעצייכענט דער רעפערענט די דאָזיגע האַנדלונג אַלס אַ נישט-געוואונשענע ערשיינונג אין יודישען האַנדווערקער-לעבען.

ראַטמ. קאַזימערסקי גיט אויך ביי דער גע-לעגענהייט איבער

א בעריכט פון א קאָנפערענץ מיט דער ליטונג פון דער האַנדווערקער-קאַמער

אויף וועלכער ס'זענען בעהאַנדעלט געוואָרען פערשידענע אַקטועלע פראַגען און אין דערהויפּט זאַך די מעגליכקייט פון אַ נאָרמאַלע צוזאַמענאַרבייט צווישען דער קאַמער און אונזער פערבאַנד. עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז מצד דער ליטונג פון דער קאַמער איז פאַראַן אַ גוטער ווילען אַזאַ צו-זאַמענאַרבייט אוועקצושטעלען, לטובת דעם יודישען האַנדווערקער כלל.

דער בעריכט ווערט דורך די פערזאַמעלטע מיט צופרידענהייט גענומען צו קענטניש און אויפ'ן פאָרשלאַג פון ה' י. שוואַרצבערג ווערט בעשלאָסען אויסצודריקען אַנערקענונג די ראַטמענער פאַר זייער ווירדיגע האַנדלונג.

ה' פריינד רעפערירט די בעניימטע פראַגע פון

לוסטראַציע-קאָמיסיעס.

ווי בעוואוסט האָט דער פערבאַנד פון די האַנד-ווערקער-קאַמערן אין וואַרשא, אַ דאַנק דער אינ-טערווענץ פון צענטראַלען יוד. האַנדוו. פערבאַנד פּילסודסקיעגאָ 69, אויפמערקזאַם געמאַכט די לאָד-זער האַנדווערקער-קאַמער, אַז זי האָט נישט דאָס רעכט צו אָרגאַניזירען לוסטראַציע-קאָמיסיעס מיטן אַנטייל פון בעלי מלאכות און דער ענין איז טאַקע דאַמאַלס ליקווידירט געוואָרען. איצט שטעהט די פראַגע אויפסניי אויפן סדר היום נישט קוקענדיג דערויף וואָס די רעכטליכע אונטערלאַגע האָט זיך ביז היינט בכלל נישט געענדערט. דער רעפערענט שילדערט וואָס פאַרא אונגעוואונשענע פאָלגען אַזעלכע לוסטראַציע-קאָמיסיעס מיטן אַנטייל פון יודישע און קריסטליכע בעלי-מלאכות, קענען מיט זיך ברענגען און לעגט פאַר די פערזאַמעלטע זיך אַרויסצוזאָגען וועגען דעם.

עס ענטוויקעלט זיך אַ ברייטערע דיסקוסיע נאָך וועלכע עס ווערט איינשטימיג בעשלאָסען מיט אַלע מעגליכע שריט, אַרויסצוטרעטען געגען איינ-פיהרען די דערמאָנטע לוסטראַציע-קאָמיסיעס מיט'ן אַנטייל פון בעל-מלאכה.

אויפ'ן סדר-היום זענען נאָך געשטאַנען די ווירטשאַפטליכע פערבאַנדען, וואַהלען צו די יובל-קאָמיסיעס און גמילת חסדים-קאַסע א.א. נאָר צוליב דער שפּעט ער שעה ווערט בעשלאָסען צו רופען אַ המשך פון דער היינטיגער פלענאַר-זיצונג.

Jedyny prawdziwie antyseptyczny od 35 lat w służbie dziecka
Puder Bebe Szofmana

דאַנקזאַגונג.

מיט דאַנקבאַרקייט בעשטעטיג איך, אַז פון דעם אינסטרומענט, וואָס איך האָב געקויפט אין דער פירמע

Karol Kolschwitz S-cy
Łódź, Moniuszki 2

בין איך אויסערגעוועהנליך צופרידען און אַלס בעווייז דריק איך אויס אויף דעם וועג מיין הערציגסטען דאַנק.

J. RERYCH.

דער לעאָנאַרד-מאַרק ווערט געשלאָסען.

די וואָיעוואָדזשאַפט האָט בעשלאָסען צו שליסען דעם לעאָנאַרד-מאַרק און דאָרט איינאָר-דנען די ענד-סטאַציע פאַר די שטאָטישע און צו-פוהר-טראַמוואַיען און אויסצובויען אויף דעם פּלאַץ אַן איראָפּלאַנישען סקווער.

פּויליש-ארץ-ישראל'דיגע קאָאָפּעראַטיווע באַנק

אַ גרופּע געזעלשאַפטליכע און ווירטשאַפטליכע טוער איז, ווי עס איז שוין מיטגעטיילט געוואָרען אַרויסגעטרעטען לעצטענס מיט דער איניציאַטיווע צו שאַפען אַן אינסטיטוציע, וואָס זאָל רעגולירען און ערלעדיגען פערשידענע פינאַנסיעלע ענינים אין צוזאַמענהאַנג מיט דער עליה קיין א"י, און די ווירטשאַפטליכע בעציהונגען צווישען פּוילען און א"י. די ניי-ענטשטאַנענע פינאַנץ-אינסטיטוציע איז שוין רעגיסטרירט און לעגאַליזירט געוואָרען אונ-טער'ן נאָמען „פּויליש-פּאַלעסטינישע קאָאָפּעראַטיווע באַנק“ און הויבט אָן איהר טעטיגקייט אין יאַנואַר 1936 (אין לאָקאַל אויף פרעדרי 10 אין וואַרשאַ.)

די אָרגאַניזאַטאָרען האָבען אין דעם פאַל אָנ-געווענדעט די פאָרם פון אַ קאָאָפּעראַטיוו, כדי ווי ווייט מעגליך, צוטריטליך מאַכען די צוזאַמענאַרבייט פון ברייטע געזעלשאַפטליכע שיכטען, ווי אויך כדי צו זיכערען דעם געזעלשאַפטליכען און איבערפּאַר-טייאישען כאַראַקטער פון דער דאָזיגער אינסטי-טוציע.

די פּויליש-פּאַלעסטינישע קאָאָפּעראַטיווע באַנק שטעלט זיך פאַר אַן אויפגאַבע:

1) פערלייכטערן און שטיצען די עמיגראַציע, בעזונדערס פון מיטעלשטאַנד עלעמענטען — מי-טעלע און קליינע אינדוסטריעלער, האַנדווערקער, קליינהענדלער, כאַלופּניקעס, לאַנדווירטען און סאָ-דאָווניקעס דורך: א) ערטיילען ביליגע הלוואות די מיטגלידער פון קאָאָפּעראַטיוו אויף צוועקען, וואָס זענען פערבינדען מיט דער עליה, ביי געהעריגער פערזיכערונג אָדער גאַראַנטיעס פון פערזאָנען, וואָס וואוינען אין א"י. ב) ערלעדיגען באַנק-אָפּעראַציעס לויט'ן אויפטראַג פון די עולים, ג) ערטיילען הלוואות די יעניגע, וועלכע ווילען עמיגרירען אונטער'ן משכון פון זייערע אומבעוועגליכע גיטער (מאַשינען, וואַרשטאַטען א. ד. גל.)

2) שטיצען דעם עקספּאָרט פון פּוילען קיין א"י דורך ערטיילען קרעדיטען מיטעלע און קליינע אינ-דוסטריעלער, האַנדווערקער און כאַלופּניקעס ווי אויך לאַנדווירטשאַפטליכע קאָאָפּעראַטיווען אויף צוועקען וואָס זענען פערבונדען מיט זייער פּראָדוקציע און עקספּאָרט קיין א"י.

די אַקציע פון די אָרגאַניזאַטאָרען ביים ווער-בירען מיטגלידער פון דער באַנק האָט אַרויסגערופען אַ שטאַרקען אָפּקלאַנג און פיל פערשטענדניש אין די פּראָאינטערעסירטע קרייזען.

טעאַטער, מוזיק און פערוויילונג
(קאָמוניקאַטען)

היינט לעצטע געזעגנונגס - פאָרשטעלונג פון דזשעק רעכטציירט אין פילהאַרמאָניע

היינט זונטאָג קומט פאַר די לעצטע אַפּשידס-פאָר-שטעלונג פון ליבלינג פון לאָדזער פּובליקום דזשעק רעכט-ציוט. ס'ווערט געשפּילט „דער גאַליציאַנער חתן“ און צום שלוס אַ גרויסע קאָנצערט - פאָרשטעלונג מיט'ן אַנטייל פון דזשעק רעכטציוט.

גרויסער ערפאָלג פון אַרטיסט קורט קאַטש אין „ראַזמאַיטאָשטשי“ טעאַטער

די גאַסטשפּילען פון בעקאַנטען אַרטיסט קורט קאַטש אין „ראַזמאַיטאָשטשי“ טעאַטער זענען אַדורך שבת מיט גרויס ערפאָלג.

די פּיעסע „איז דאָס דער וועג“, האָט שטאַרק אויס-געכנומען ביים צאָהלרייכען פּובליקום. היינט ווערט ווי-דער געשפּילט די זעלבע פּיעסע מיט קורט קאַטש אין דער הויפּטראָלע.

פון פּוילישען טעאַטער

אין שטאָטישען פּוילישען טעאַטער ווערט היינט 4 בייטאָג געשפּילט „קושיק“ און אָוונד — „פּיעדזשיוונע סטאַפ“.

ראַדיאָ-פּראָגראַם
זונטאָג, ד. 8-טען דעצעמבער

9 צייט-סיגנאַל. 9.15 פליטען. 9.40 מאָרגען-ידיעות. 10 פליטען. 11.57 צייט-סיגנאַל. 12.03 ידיעות. 12.15 מוזיק. פריהמאָרגען. 2.20 „קאָנצערט זשימשען“. 3.30 פליטען. 3.45 פעליעטאָן. 4 שמועס פאַר קינדער. 4.15 קאָנצערט. 4.45 „גאַנץ פּוילען זינגט“. 5 טאַנץ-מוזיק. 5.40 מוזיק. אוידיציע. 6 פאַרטעפּיאַן - קאָנצערט. 6.30 הערשפּיל. 7.15 ספּאָרט-ידיעות פון לאָדז. 7.20 רעקלאַמע-קאָנצערט. 7.35 הומאָר און פרעהליכע מוזיק. 8 קאָנצערט. 8.30 קאָנצערט. 8.45 פון מאַרשאַל יוזעף פּילסודסקי'ס שריפטען. 8.50 אָוונט-ידיעות. 9 „אויף די פרעהליכע לעמבערגער כוואַליעס“. 9.30 פעליעטאָן. 9.45 אַלגעמיינע ספּאָרט-ידיעות 10 טאַנץ-מוזיק 11 ידיעות, קאָמוניקאַ-טען. 11.05 פליטען.

סאַכאַטשאָווער רבי אין לאָדז

פאָריגע וואָך האָט זיך אַהערגעצויגען דער בעריהמטער סאַכאַטשאָווער רבי.

לעצטענס האָבען די סאַכאַטשאָווער חסידים און פערעהרער בעשלאָסען אויפצושטעלען דעם רבי'ן אַ פּרעכטיגע ווילע אין קאָלומנאַ. ביז דעם ווינטער איז אָבער בעוויזען געוואָרען אויפצושטע-לען בלויז דאָס בית-המדרש.

דאַגעגען די פּריוואַט דירות האָט מען צוליב ווינטער געמוזט אָבשטעלען דאָס מויערן, און ביז'ן פערטיג ווערען און אינסטאַלירען עלעקטרישע ליכט אין קאָלומנאַ האָט זיך דער רבי געצויגען נאָך לאָדז אויף זאַכאָדניאַ 57.

דאָס אַהערקומען פון רבי'ן האָט אַרויסגערו-פען אַ גרויסען רושם, וועהרענד די גאַנצע וואָך האָט דעם רבין בעזוכט די פּראָמינענטסטע פיהרער פון לאָדזער יודענטום.

צו בעגריסען דעם רבין זענען אויך געקומען די מיטגלידער פון ראַבינאַט און שוחטים.

ווי מיר דערוויסען זיך וועט די היגע קהלה-פערוואַלטונג אַפיציעל בעגריסען דעם רבין צו זיין אַנקומען קיין לאָדז אַלס עהרען מיטגליד.

קאַמף וועגען אַביסיניען

אין פאַר די איטאַליענער אַ נויטווענדיגקייט, ווייל עס עפענט זיך פאַר'ן לאַנד אַ נייע קוועלע פון רויה-שטאָפען, וואָס זענען נויטיג פאַרן איטאַליע-נישען האַנדעל. פאַר אונז פּוילישע בירגער איז פערשטענדליך. אַז יאָהר-יעהרליך ווערען אימ-פּאָרטירט קיין פּוילען סחורות. צווישען אַנדערע אין אימפּאָרטירט געוואָרען אינדישע קאַשקע, אַ זעהר וויכטיגער פּראָדוקט פאַרן מענשליכען אָר-גאַניזם, אַלס דערנעהרונגס-פּראָדוקט, ווייל עס ענטהאַלט ווערטפולע סובסטאַנצען פאַר קראַנקע און רעקאָנוואַלעסצענטען. מיט דער גרעסטער אָנ-ערקענונג דאַרף מען בעגריסען די פּראָדוצירטע פּוילישע קאַשקע „קנאָר“, וואָס טרעטען מיט גאָר נישט אָפּ די אינדישע „טאַפּיאָקאַ“.

אַ פערטעל קילאָ „פּוילישע טאַפּיאָקאַ“ קאָסט נאָר 60 גראָשען, וואָס ערמעגליכט דער בעל-הבית'טע צו פּרובירען זיך מיט אַזאַ נאָהרונגס-אַרטיקעל.

איבערגעפאַהרען!

(א) אויף זגערזשער גאַס איז איבערגעפאַהרען געוואָרען דורך אַן אויטאָ דער 47-יעהריגער יצחק קופּער (פון בושעזשינער 4) פּאָגאָטאָוויע האָט איהם ערטיילט ערשטע הילף.

* * *

(א) אויף בושעזשינער גאַס איז אונטערגע-פאַלען פון אַ וואָגען און איז איבערגעפאָהרען גע-וואָרען די 35-יעהריגע דוואָרטאַ מיזיס (פון דאָרף מיעלניק), ביי איהר זענען צובראָכען געוואָרען עט-ליכע ריפּען און צוקאַליעטשעט דעם קאָפּ. אין אַ געפעהרליכען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

* * *

(א) אַראָפּשפּרינגענדיג פון טראַמוואַי נומער 5, אויף אַנדזשעיאַ-גאַס איז אַרונטערגעפאַלען אונ-טער די רעדער דער 11-יעהריגער אייזיק זאַכ-קאָווסקי (ליפּאָוואַ 61), וועלכע האָבען איהם אָפּ-געשניטען ביידע פיס. אין אַ שרעקליכען צושטאַנד האָט מען דעם אומגליקליכען יונגעל אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

צוזאַמענשטויס פון אַ וואָגען מיט אַן אויטאָ

(א) אויפ'ן שאָסע לאָדז—פּאַביאַניץ איז אַ וואָ-גען אַרויפגעפאָהרען אויף אַן אויטאָ.

דער וואָגען איז צושמעטערט געוואָרען, און דעם פויער איגנאַצי מאַלטשיק, וועלכער איז אויף דעם וואָגען געפאָהרען האָט מען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל.

אַ זעלבסטמאָרד

(א) אויף מאַרינאַרסקאַ 12 האָט זיך גע'סמ'ט מיט קרעאָזאָט די 44-יעהריגע העלענאַ קרישאַק. אין אַ שווע-רען צושטאַנד האָט מען זי אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. די סיבה פון זעלבסטמאָרד — אַרומקריגערייען אין דער משפּחה.

קאָמוניקאַט

דער סעקרעטאַריאַט פונם הילפס-קאָמיטעט פאַר די פּליטים פון דייטשלאַנד (צעגעלניאַנאַ 19) ערטיילט אינ-פאָרמאַציעס וועגען איינלענדישע און אויסלענדישע אייג-קויפס-קוואַלען פון פערשידענע סחורות און אויסאַרבייט-טונגען צווישען 11 און 1 אַ זייגער מיטאָג.

BANK HANDLOWY w ŁODZI
Spółka Akcyjna
Al. Tadeusza Kościuszki 15
ma jeszcze do wynajęcia **SAFES**
na dogodnych warunkach, poczynając **od 4 złotych miesięcznie**
WYJEŻDŻAJĄC, nie zostawiaj w domu papierów wartościowych, złota, srebra i t. p., lecz zanieś je do SAFE'u!

דאָס קלאַסישע פּוילישע חסידות

(ענדע פון דער 6. זייט).

שוואַרצער, זיין ביטול צום מין מענשען נאָך שטאַר-קער וועגען זיינע נאָהענטסטע און בעסטע תלמידים פלעגט ער זיך אויסדריקען: „עס דויערט דריי שעה, ביז איך קאָן זיי אויסגעניצען“. דער איינציגער, וואָס האָט איהם פערשטאַנען איז געווען גראָד דער „רע-וואָלוציאָנער“ ר' מרדכי יוסף איזשביצער, וועלכער האָט איהם פערלאָזט אין די שווערסטע צייטען, אין די תקופה פון די ביטערסטע ראַנגלען, איז געווען זיין שאַרפסטער געגענזאַץ, זיין אַנטיטעזע און קאָנט-ראַסט — זיין חבר ר' יצחק וואָרקער — דער דריי-טער קלאַסיקער פון פּוילישען חסידיזם, די בעצי-הונגען צווישען ר' מענדעלען און זיין חבר ר' יצחק וואָרקער וואַרפען אַ העל ליכט אויף דעם קאָצקערס כאַראַקטער און וועזען, אַ וואונדער, וואָס דאָס ליכ-טיגע געשטאַלט פון ר' יצחק וואָרקער האָט נאָך נישט געפונען קיין תיקון אין אונזער ליטעראַטור און היס-טאָגראַפיע—ער איז געווען אַן אמת'ער הייליגער און דערביי הויך אינטעלעקטועל, ווי קליינטשיק וואָלט אויסגעזעהן שלום אש'ס הייליגער „דער תהלים - יוד“, ווען מיר וואָלטען איהם אַוועקגע-שטעלט נעבען דעם הייליגען ר' יצחק. אש'ס תהלים יוד מאַכט גיכער דעם איינדרוק פון אַ ל"ו'ניק, אַ נזיר מרחם אמו, אָהן אינערליכע קאַמפען און אויפ-טרייסלונגען איז ער געקומען צו זיין מדרגה. דער אמת'ער הייליגער קומט צו זיין מדרגה נאָך לאַנגע שווערע נסיונות, נאָך אַ קייט פון מלחמות מיט זיך אַליין. אש'ס תהלים-יוד פעהלט אינטעלעקטואַליטעט, נאָר אין איהרע געצעלטען רוהט די אמת'ע הייליג-קייט. אַלע גרויסע הייליגע ווי פּראַגער, אַנטאָניוס זע-נען געווען הויך אינטעלעקטועלע גייסטער און נאָך לאַנגע ראַנגלענישען און קאַמפען זענען זיי דערגאַ-נגען צו זייער אמת. צו יענעם טיפּ הייליגע געהער אויך ר' יצחק וואָרקער די אַנטיטעזע פון ר' מענדע-לען. אויב ר' מענדעלע איז געווען דער מוח פון קלאַסישען פּוילישען חסידות איז ר' יצחק געווען דאָס האַרץ, פול מיט לעבענס-פרייד איז ער נישט אַנטלאָפען פון לעבען ווי זיין חבר ר' מענדעלע.

דער קאָנסעקווענץ פון קאָצקער חסידות איז דער קלויסטער, אין איהם, ר' מענדעלען איז נישט גע-לונגען צו שאַפען דעם חסידישען קלויסטער, און צוזאַמען מיט זיין טויט איז דאָס קאָצקער חסידות געשטאָרבען. דער איינציגער קאָצקער חסיד איז דאָכט זיך געווען דער קאָצקער רבי ר' מענדעלע.

קאָזשאַגלאָווער גאון אין לאָדז

דער פיהרער פון דער לובלינער ישיבה אויף דעם אָרט פון פערשטאָרבענעם הרב שאַפּירא דער בעוואוסטער וועלטס גאון פון קאָזשאַגלאָוו ווייל-היינט אין לאָדז, אַלס גאַסט פון סאַכאַטשאָווער רבין וועלכע האָט זיך נאָר וואָס אַהערגעצויגען.

ווי מיר וועלען געוואויר קאַנדידירט איצט דער בעריהמטער גאון אַלס הויפּט רב אין ארץ-ישראל אויף די שטעל פון הרב קוק.

קלאַנג-קינאָ-טעאַטער
ZACHĘTA
זגערזשער 26.
היינט און פאָלג. טעג!
גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם:
— I —
„די בלומען-פערקויפערין פון פּראַטער“
הערליכע קאָמעדיע, אין דער הויפּט-ראָל
Rosie Barsony.
— II —
„מיידלעך אין מונדורקעס“
אין די הויפּט-ראָלען:
Dorota Wieck און **Herta Thiele**
אָנהויב 4 נאָכמ. שבת און זונטאָג 12 פריה

Wzbudzające podziw pióro wieczne
PARKER VACUMATIC
nabiera o 102% więcej atramentu od innych piór tej samej wielkości
Generalne przedstawicielstwo piór Parkera na Polskę i W. M. Gdańsk
A.J.Ostrowski S-cy — Łódź — Piotrkowska 55

הײנט און פאלג. טעג!
די אומשרעקבארער לעגיאן
אין די הויפט-ראלען:
WALLACE BEERY i LEWIS STONE
אויסערן פראגראם: אקטואליטעטען פון P.A.T.
אנהויב טעגליך 4.30 נאכמיטאג, שבת און זונטאג — 12.30 בייטאג.
קלאנג-קינא
CAPITOL
זאוואדזקא 16

איבערציהונגען ארץ-ישראל
און עקספּעדיציעס נאך
אין געזאמעלטע וואגאנען ערלעדיגט
שנעל און פּינקטליך צו מעסיגע פּרייזען
„POLSKI LLOYD" Sp. Akc.
oddział w Łodzi
Kilińskiego 45
tel. 213-20, 209-72, 106-45
פארטרעטונג:
Palestine Shipping Co. Ltd.
Palestine and Egypt Lloyd Ltd.

Tak białą bieliznę można mieć tylko piorąc PERSILEM, środkiem stosowanym przez miljony dobrych gospodyń. Wystarczy raz spróbować, aby się o tem przekonać.

Do moczenia bielizny: H E N K O, soda do prania i bielenia.

וואס יעדער סוחר און האנדווערקער דארף וויסן!
אז שעהנע דרוק-ארבייט
הייבט דעם אימפּולס פון געשעפט.
און דעריבער איילט צו בעשטעלען
אייערע דרוק-ארבייט אין דער
בעוואוסטער שנעל-דרוקעריי
בראמבערג
צעגעלניאנא 8 פראנט
טעל. 255-09
בריפבויגען, קאנווערטען, רעכנונגען, צירקולארען, עטיקעטען, חתונה-קארטען, קאנטעקטיוו-ביכער
בילינ — רעעל — זאלידיש
אכטונג, שניידער-מייסטער!
בנוצט אויף לאגער מאס-ביכער!

די פערוואלטונג פון „געזעלשאפטלעכע הילף"
ווזאיעמנא פאמאץ אויף טויט-פאל רח"ל ביים
חסד-של-אמת
אין לאדז מאכט בעקאנט, אז די יעהרליכע
גענעראל-פערזאמלונג
וועט פארקומען אין פעראיינס-לאקאל, פּיעטריקאווער 34, זונטאג, פ' וישב (22/XII) 5 נאכמ. מיט פאלג. טאג-ארדנונג:
1) ערעפנונג,
2) וואהלען פון א פארזיצענדען,
3) פארלעזען דעם פאראיאהריגען פראטאקאל,
4) קאסע- און טעטיגקייטס-בעריכט,
5) בעריכט פון דער רעוויזיאנס-קאמיסיע,
6) בודזשעט אויפ'ן יאהר 1935/6,
7) וואהלען פון 3 פערוואלטונגס-מיטגלידער,
8) פרייע פארשלאגען.
בעמערקונג: די פעריגענע בייטראגען ווערט געבעטען צו ערלעדיגען ביז דעם 20 ד. ה.

קליינע אנאנסען
1 זלאטי אנאנאנס ביז 15 ווערטער 1 זלאטי

איך זוך צו קויפען א גענוצטע טונקעלע שאנק, נישט קיין טייערע. — זשידאווסקא (מרדכי גבאי'ס גאס) 19, זאנד

איך נעהם אן אויסצולערנען צו שטריקען סוועטערס, ווי אויך צו נייהען אויף אבערלאק דורך א קורצער צייט. — זגערזשער 28, וו. 39, 3. שטאק.

היגיענישע דראט-מאטראצן
א פאר 22 זל. 48 פעדערן, ווי אויך אויטאמאטען צו טאפטשאנעס און פערשידענע טאפעצירער-ארבייט בילינ צו בעקומען פאלודניאווא 10, י. ברעסלער

Zagubiono dowód osobisty wydany w Łodzi na imię Kalmus Berek. Zwrócić takowy do B.Kalmusa, Wolborska 28. 2751

MOTORY
elektr.
OKAZYJNE używane i nowe po cenach najniższych Przełączniki gwiazda trójkąt i rozruszniki własnego wyrobu.
WARSZTATY REPERACYJNE,
przewijanie maszyn. Instalacje elektr.
Reklamy neonowe
Inż. J. Reicher i S-ka, Łódź
Południowa 28, tel. 21-000.

שרייבען שעהן און שנעל לערנט אויס דער בעוואוסטער קאליגראף ל. בערמאן אין 15 טעג. איך ווערט אויסגעלערנט דעם בעסטען יודישען בריף אין 15 טעג, אפילו דעם, וואס קען גארנישט. די עלטער שפּילט דערביי קיין ראלע נישט. די פרייזען זענען צוגענגליכע. — אלעע 1. מאי 4, ביי ליפשיץ.

קאקס
צום אויסטרוקענען ווילגאטנע דירות בעקומט מען זאכארניא 32, אין קויהלען-סקלאד, וויזא-ווי דעם לאמבארד

פרייע פאסטענס
א פריילין אלס קאסירקע קען זיך מעלדען אין דער צוקערניע „זשרודלא", פושעיאזר 1.

Poszukuję chłopca na posyłki. „Leon", Piotrkowska 26.

לאקאלען
צו פערדינגען א פענסטער אין בעסטען צענטער שטאט (נארוטאוויטשא 50 גומפיין), עס קען זיין פאר א זייגערמאכער אדער א צווייטע זאך.

צו פערמיטען א בעזונדער ליכטיג זונען-צימער מיט אלע בעקוועהמליכקייטען קאן זיין פאר א קינדערלאז פאר-פאלק. זשעלאנא 9, זילבערבערג.

א שטוב מיט א בעזונדערן איינגאנג אפצוגעבען. זשעלאנא 12, וו. 32, קאמפינסקי. 2750

א בעקוועהם ארט צו שלאפען פאר 2 מענער, אויך אבצוגעבען פראנטאווע צימערן מיט 3 פענסטער אדער א קלענער צימער: קילינסקיעגא 39, וו. 18.

פערשידענעס
א גוט איינגעפיהרטע צוקערניע מיט שיינע איינריכטונג און איינגעפיהרטער קינדערשפט איז אוועקצוגעבען. צו ערפאהרען אין עלעקטרישען געוועלב, שטרפיען 32.

ס'איז געפונען געווארען א וועקסעל אויף 20 זל. צאהלבאר ד. 10 דעצעמבער. אויסשטעלער אלגא אלברעכטאווא. אבצונעהמען אין אדמיניסטראציע געגען אנאנס-קאסטען.

קויפט פון דער ערשטער קוועלע!
קינדער-וועגעלעך מעטאל-בעטען
אין פאבריק
„DOBROPOL"
Piotrkowska 73 אין הויף

Dr. med. M. Wejs
אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען
לאגעווניצקא 25
טעל. 215-18
ביים קאבינעט: בעלויכטונג מיט קווארץ-לאמפען און עלעקטריזאציעס.

Dr. med. FELDMAN
אקושעריע און פרויען-קראנקהייטען
נעהמט אן פון 1—11
אויף זגערזשער 24,
פראנט, 1-טער שטאק.
פריוואט-וואוינונג
KILINSKIEGO 113, tel. 155-77

Dr. J. Herszfinkiel
ספעצ. פאר קינדער-קראנקהייטען
נעהמט אן ביי זיך זשעראנא 8a
טעל. 111-87
ווי אויך אין לעטשניצע „פאמאץ" אלעקסאנדראווסקא 1.

ד"ר יעקב האנדזעל
ספעצ. פון ארטאפעדישע (קנאכיקע-און געלענקס-קראנקהייטען)
Sienkiewicza 20.
Tel. 141-41. פון 4—7 אוועגד

הילדע האנדזעל
ווינער ספעציעלע גימנאסטיק
פאר קרומע רוקענס, שוואך-ענטוויקעלטע קינדער, אטעם גימנאסטיק א.א.וו.
Sienkiewicza 20, tel. 141-41

ברוך-קראנקע
ליידענדע אויף פערשידענע רופטורען פערקרימונגען פון רוקען-ביין, פיס און הויקערס
דאס ליידען איז נישט צו פערנאכלעסיגען, ווייל די פאלגען זענען פאר'ן לעבען ביטער. דורך מיין מאדערנע ערפונדענע ספעציעלע גומי-הייל-באנדאזשען, וועלכע האלטען צו די גרעסטע פערנאכלעסיגטע געפעהרליכע ברוכען ביי מענער, פרויען און קינדער און בעזייטיגען ראדיקאל מיט גאראנטיע אהן בלוטיגע אפעראציע און געפאהר. מיין ספעציאליטעט איז אויך: הייל-אפאראטען און גארסעטען געגען אלערליי פערקריפלונגען, פערקרימטע פליצעס, פוס, הויקערס ווי אויך שמערצענדע פלאט-פיס. פאר אמפוטירטע אינוואלידען אמעריקאנישע קונסט-פיס (סאלאן-ארבייט).
ביים פראפאזען זיך פון מאגען, קישקעס און געבירט-מוטער, עמפפעהל איך ספעציעלע הייל-באנדאזשען לויט דעם סיסטעם פון פראפ. ד"ר גלענארד
דער אמת'ער בעריהמטער איז גאנץ פוילען פון אוניווערזיטעטס-פראפעסארען אנערקענט
ספעציאליסט
Ortoped **NATAN RAPAPORT**
מיט 30-יעהריגער פראקטיק אין וויען, דייטשלאנד און לעמבערג, נעמט אן פון 9 פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אוועגד
אין לאדז, פילסודסקיעגא № 23
פערזענליכעס ערשיינען פון קראנקע ביי מיר איז אונבעדינגט נויטיג.

לעטשניצע
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
11 בזשעזשינער 11
טעל. 137-63
עס נעהמען אן פאלגענדע דאקטוירים
ד"ר קויפמאן, ד"ר דינענזאן,
ד"ר רויטער, ד"ר שפירא,
ד"ר שמערלאווסקי,
ד"ר י. איציקזאן, ד"ר סטופאי
ד"ר שמירגעלד, נערוועין-קראנקה.
און דענטיסטין סטאראפאלסקא
וויזיטען אין שטאט.
אלע ארט מעדיצינישע הילף.
קאבינעט פאר פיזיקאלישער טעראפיע
א וויזיט 3 זל.

לעטשניצע
פאר וועגערישע קראנקע
פון דאקטוירים ספעציאליסטען
לאדז, זאוואדזקא 1
טעל. 122-73
טעגליך פון 8 פריה ביז 9 אוועגד.
וועגעריש-קראנקע, מענערשוואכע און הויט-האר אנקהייטען
אנאליזען פון בלוט און אורין
די פערהיטונגס-סטאציע
איז טעטיג א גאנצען מעת לעת
פאר פרויען א ספעציעלער ווארטע-זאל
א בעראטונג 3 זל.

לעטשניצע
פאר וועגעריש-קראנקע
מענער-שוואכע און הויט-קראנקהייטען
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
פיעטריקאווער 45
טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אוועגד.
פרויען און קינדער נעמט אן א פרוי דאקטאר פון 11—1 און פון 5—7 אוועגד.
א בעראטונג 3 זל.

Dr. med. H. Wajs
כירורג
וואוינט יעצט
פיעטריקאווער 17
טעל. 148-01

Za wydawnictwo „Nejer Folksblat", spółdz. z odp. udz. Ch. J. Brzustowski i P. Wajntraub
Czcionkami i druk rotac. „Nejer Folksblat", Piotrkowska 21.
Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman

אינטערפעלאציעס פון דעפ. זאמערשטיין

צום פרעמיער, אינערן און בילדונגס־מיניסטער וועגן די אנטי־יוד. געשעהענישן

דעפוטאט זאמערשטיין האט אריינגעטראגען פאלגענדע אינטערפעלאציע אין סיים אריין:

זייט א ריי חדשים ענטוויקעלט א ארגאניזאציע, וואס איז זיך בעוואוסט איהרע צילען א פלאנמעסיגע און סיסטעמאטישע אקציע געגען דער בעפעלקערונג אין לאנד. די דאזיגע אקציע איז נישט נייע, אויסנוצענדיג דעם שווערען ווירטשאפטליכען קריזיס איז זי ענטשטאנען אין דעם אנטיסעמיטישען אונטערגרונד און זי אפעלירט צו די נידריגסטע אינסטינקטען, וואס זענען געשמידט מיט קייטען פון אונוויסענדיגער קולטור און ציוויליזאציע, מאכט זי די יודען פעראנטוואָרטליך פאר אלע אומגליקען און שוועריגקייטען צושרייבענדיג זיי אלע שלעכטע אייגענשאפטען.

אין דער האנד פון דער פאליטישער ריכטונג, וואס איז בעזייטיגט געווארען פון דער מאכט, איז דער קריגערישער אנטיסעמיטיזם אן אינסטרומענט פון קאמף פאר דער מאכט, דורכ'ן איינפיהרען אונרוהען און דורך אונטערגראבען די ארדנונג און זיכערקייט, דורך אויפהעצען די לײדענשאפטען און אפווענדען די אויפמערקזאמקייט פון די פאקטישע פראבלעמען און שוועריגקייטען — ווערט ער א ווירקזאם מיטעל פון דאזיגען קאמף.

וואס עס צייכענט אויס די היינטיגע אקציע — דאס איז א פערשטארקונג און א פערשפרייטען זיך כמעט אויפ'ן געביט פון דער גאנצער מלוכה. דער סיסטעמאטישער און לאנגדויערנדער כאראקטער, בעזונדערס אין די הערבסט־חדשים, דאס אנווענדען סיי שווארץ־מאה'דיגע מעטאדען פון די צארישע צייטען, ווי אויך פון די מאדערנע נאציסטישע.

עס עקזיסטירען ספעציעלע צענטערן, אין וועלכען די אקציע איז קאנצענטרירט, פון וואו עס קומען די לאזונגען, בעפעהלען און קריגס־מאטעריאלען.

און אזוי אין אויבערשלעזיען, אין קאטאוויץ, אין דער ביאליסטאקער וואיעוואדזטווע, אין לובלינער געגענד מיט לובלין אין דער שפיץ, אין קעלצער געגענד, אין דער טשענסטאכאווער סביבה, אין ראדאם און אפאטשנא, אין דער לאדזשער וואיעוואדזטווא מיט לאדז אין דער שפיץ.

ס'זענען פאראן פערשידענע פארמען פון קריגערישען אנטיסעמיטיזם, אלע האבען זיי א ריקזיכטסלאזען, אלגעמיינעם טעראריסטישען און פאגראם־כאראקטער.

דאס צוגרייטען די אקציע קומט פאר דורך דער פראפאגאנדע אין דער פרעסע און פלוג־בלעטער. די אזוי גערופענע ענדעקישע פרעסע שלאגט טאג איין, טאג אויס אויף אלארם צוליב דער „יודישער פערפליצונג“ אין דעם אנאליז פון אלע נעגאטיווע ערשיינונגען פון ווירטשאפטליכען לעבען ווערט די שולד צוגעשריבען די יודען, עס ווערט אויפגעפאדערט צום באיקאט פון די יודען, צום אוועקנעהמען ביי דער יודישער בעפעלקערונג די בירגער־רעכט און אפילו, ווי ערשט מיט א קורצער צייט צוריק אין דעם „דזענניק נאראדאווי“, ארויסצוטרייבען די יודען פון ווארשא און דאן פון גאנץ פוילען.

די גאסען־פרעסע, ווי צווישען אנדערן „שאבעס קורייער“, „האסלא פּראַוואַוועלסקע“, „סאמאאבראָנא לודו“, פראפאגאנדירען טעגליך און וועכענטליך דורך העסליכע קאריקאטורען און אין אונערהערטע פאמפלעטען דעם געדאנק, אז יודען בעזיצען נישט קיין שום מענשליכקייט, צושרייבענדיג זיי די אממיסטען פערברעכערישע, טיעוולאנישע אינסטינקטען און זאגען אז די רעטונג פון דער מלוכה און פאלק נאך דער פערניכטונג פון די יודען, וואס דארף געשעהן דורך א פיזישען פאגראם און ווירטשאפטליכע איזאלירונג און אונטערדריקונג.

דאס זעלבע געפינען מיר אין די פאלקס־קאלענדארען, וואס ווערען פערשפרייט אין די הונדערטער טויזענדער עקזעמפלארען אין אלע ווינקעלעך פון לאנד. די פלוג־בלעטער, וואס ווערען פערשפרייט אויף די גאסען, דערונטער אויך דורך דער שול־יוגענד, אפט אונטער דער זייט פון דער זיכערהייטס־מאכט, זענען פול מיט די שרעקליכסטע בלבולים אויף יודען זיי פאדערן אויף צו באיקאטירען און צו בעזייטיגען די יודישע בעפעלקערונג — דערגענצען זיי די דאזיגע פראפאגאנדע און פערגיפטען די אטמאספערע מיט גאזען פון אנטי־יודישע שנאה.

די דאזיגע אקציע טרעפט נישט אן אויף בעדייטענדע שטערונגען מצד די פאקטארען, וואס זענען בערופען צו וואכען איבער דער ארדנונג. דער היטער פון זיכערקייט הערט נישט דאס בעריהמטע ריי פון די ענדעקישע צייטונגען „קאמף מיט דער יודישער בעפעלקערונג“, ער זעהט נישט די אנטי־יודישע פלוג־בלעטער, די רויטע בליי פון צענזאר, וואס שטרייכט אזוי אונבארמהערצ'דיג יעדע נאטיץ געגען דעם ארטיגען עפענטליכען פונקציאנאר, לאזט אדורך די לאזונגען וועגען ארויסטרייבען יודען, וועגען אוועקנעמען ביי זיי די רעכט, וועגען באיקאט, לאזט אדורך דראהונגען פון פאגראם־כאראקטער.

אזוי שאפט זיך די אטמאספער, אין וועלכע ברייטע שיכטען פון דער קריסטליכער בעפעלקערונג ווערען צוגעגרייט אויפצונעמען א ברייט צוגעשניטענע און טיף גרייכענדע אנטי־יודישע אקציע, וואס שטעלט זיך נישט אפ פאר קיין שום געוואלד־מיטלען, וועלכע עס פעהלט יעדער מאראלישער צוריקהאלט.

עס הויבט זיך אן די טעטיגקייט: ארגאניזירטע גרופען אין אויטאס פאהרען איבער דער שטאט, פערשמירען מיט סמאלע די יודישע שילדען, דעמאלירען די וויסטאווען, בעגיסען מיט ליזאל אדער זאלץ־זויערע די סחורות, אנדערע גרופען, אפט אויך שול־יוגענד שטעלען זיך פאר די יודישע געשעפטען פלאקירען זיי, לאזען נישט צו קיין נישט־יודישע קליענטעלע, שפילעווען צו די קריסטליכע קונים צוערטעלער מיט זידלקרייען.

דאן קומט צו פיזישען טעראר, צום שלאגען יודישע סוחרים, און זייער פערסאנאל.

א אנדערע פארם פון אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען איז דאס שלאגען יודישע אדורכגעהער אויף די גאסען מיט קאסטעטען, אייזען שטאבעס, רדינגער, שטעקענס, אין א רייה שטעט אין פערשידענע טיילען פון לאנד זענען פארגעקומען פאלען ווען יודען זענען שווער צושלאגען געווארען. אין לובלין, אין דער אומגעגענד פון אפאטשנא, אין לאדז זענען נאטירט געווארען טויט־פאלען.

עס דארפען נאך ספעציעל דערמאנט ווערען די שטעטלעך טרוסקאלאסי און קאלאבוצקא, וואו עס קומען בסדר פאר אנפאלען אויף דער יודישער בעפעלקערונג און אין וועלכע די יודישע וואוינונגען האבען בכלל קיין שויבען נישט.

דאס אויסהאקען די שויבען אין די וויסטאוועס פון די יודישע געשעפטען און יודישע וואוינונגען איז א בעזונדערער רינג אין דער אנטי־יודישער אקציע. לעצטענס איז דאס מאסענווייז פארגעקומען אין די יודישע געשעפטען אין מיסלאוויצע.

אלס א ווייטערדיגער פרט אין דער דאזיגער אקציע דארף נאטירט ווערען דאס נישט צולאזען יודישע הענדלער אין די דערפער, אנפאלען אויף יודישע הויזירער, דעמאלירען בוידען און קיאסקען.

אין דער פראגע פון ווארפען פעטארדעס אדער באמבעס אין געשעפטען אדער אין לאקאלען פון יודישע געזעלשאפטליכע ארגאניזאציעס, דארף בעטאנט ווערען, אז אין משך פון לעצטען יאהר זענען אין לעמבערג אליין פארגעקומען עטליכע אזעלכע פאלען. די שולדיגע האט מען אין קיין איין פאל נישט ענטדעקט. די באמבען־ווארפער שוינען נישט אפילו געבעט־הייזער. אין לעמבערג, אין סאמע צענטער פון שטאט, אויף דער שיינאכא־גאס, האט מען אין משך פון איין וואך צוויי מאל אונטערגעלעגט צייגער־באמבעס פון א גרויסער קראפט, אין דער דארטיגער שוהל קומען טעגליך עטליכע הונדערט מאן. צום ערשטען מאל איז פארגעקומען אנ־אויפרייס, ווען אין דער שוהל איז שוין קיינער נישט געווען. אלץ איז דארט דעמאלירט געווארען. צום צווייטען מאל האט מען די באמבע בעמערקט פאר'ן אויפרייס.

די באמבע, וואס איז אונטערגעלעגט געווארען אין סאסנאוויץ האט גורם געווען דעם טויט פון דעם 12־יעהריגען יונגעל ראזענבלום, א יתום, וואס איז געקומען בעטען פאר דער נשמה פון זיין פארשטארבענער מוטער.

עס קומען אויך פאר פאלען פון שענדען בית־החיים'ס, און עס זענען אפילו אויסגעגראבען געווארען טויטע.

דאס אלץ ווייזט אן אויף א פלאנמעסיגער און סיסטעמאטישער אנטי־יודישער אקציע וואס שטעלט אונטער א פראגע־צייכען דאס לעבען, געזונד, און פערמעגען פון דער יודישער בעפעלקערונג. צו וואס עס קען דערפיהרען דער פסיכאז צוליב דער אונגעשטערטער אנטיסעמיטישער אגיטאציע, האבען בעוויזען די פראצעסען וועגען די געשעהענישען אויף פאוואנזעק און אין גראדנא, זייער פערלויף און רעזולטאט איז א דראהענדע וואָרענונג.

דארט וואו די זיכערהייטס־מאכט האט באלד אין אנהויב זיך ענערגיש אקעגענגעשטעלט איז נישט געקומען צו ערנסטע געשעהענישען.

נאר דאס טאלערירען די פערברעכערישע אנטי־יודישע אגיטאציע בעזונדערס אין די פּרעסע, דאס אדורכלאזען ארגאניזאטארישע צוגרייטונגען האט אין א סך פונקטען דערפיהרט צו א לאגע, וועלכע די זיכערקייטס־ארגאנען האבען נישט בעוויזען מיט אמאל צו בעהערשען.

די יודישע בעפעלקערונג פאדערט זיכערקייט פון לעבען און פערמעגען אין נאמען פון די הייליגע אלמענשליכע לאזונגען און אויפ'ן יסוד פון זייער בירגערליכער רעכט.

מיר פרעגען דעם הער פרעמיער און די הערען מיניסטארען פון אינערליכע ענינים און פון יוסטיץ:

1) צי, און וואס פאר א פעראָרדענונגען זענען ארויסגעגעבען געווארען בכדי צו פערהיטען פון דער פערברעכערישער אנטי־יודישער אקציע און צו פערזיכערן דאס לעבען, געזונד און פערמעגען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

2) וואס פאר אנ'אויספארשונגען זענען אונטערגענומען געווארען בכדי צו ענטדעקען די שולדיגע אין די אונרוהען ווי אויך אויסצופארשען דאס פערהאלטען זיך פון דער זיכערקייטס־מאכט.

א צווייטע אינטערפעלאציע האט דעפ. זאמערשטיין אריינגעטראגען אין סיים וועגען דער זיכערקייט פון דער יודישער אקאדעמישער יוגענד. אין דער אינטערפעלאציע ווערט אנגעוויזען, אז זייט יאהרען איז דער חודש נאוועמבער א צייט פון אנטי־יודישע ארויסטרעטונגען און אונרוהען אויף די הויכשולען. אין לויפענדען יאהר איז די דאזיגע אקציע וואס ווערט ארגאניזירט און געפיהרט דורך א פאליטישער פארטיי מיט אויסשליסליך פאליטישע צילען, אלס מיטעל פון קאמף פאר דער מאכט — בעזונדערס שטארק סיי אין פארנעהם, סיי אין דער דויער.

ארומרעדענדיג ווייטער די געשעהענישען ווייזט די אינטערפעלאציע ן, אז דער ציל פון דער דאזיגער אקציע איז צו בעזייטיגען די יודישע יוגענד פון די הויכשולען. דער דאזיגער ציל ווערט דערגרייכט דורך שלאגען יודישע סטודענטען אין די הויכשולען, אין די קארידארען אדער אויך אין די זאלען, וואו עס זענען פערזאמעלט קליינע גרופען יודישע סטודענטען. עס ווערען אויך נישט געשוינט קיין פרויען. דאס אלץ ווערט געמאכט מיט'ן ציל אפצושרעקען די יודישע סטודענטען, אז זיי זאלען נישט קומען אויף די לעקציעס.

א דעלעגאציע פון יודישע סטודענטען, וואס האט געבעטען שוץ ביים רעקטאר האט בעקומען א תשובה, אז ער האט נישט דערצו גענוג מיטלען.

אין לעמבערג איז די אקאדעמישע מאכט געווארענט געווארען וועגען דער סכנה, וואס דראהט די יודישע סטודענטען, דאך האט זי נישט בעצייטענס אינטערוועניערט. ערשט אין א שעה ארום איז אנגעקומען דער רעקטאר. ווען די יודישע סטודענטען האבען געפאדערט פון א בעאמטען פון רעקטאראט צו לעגיטימירען אנ'אנפאלער, האט ער זיך נישט געמאכט הערענדיג, דערווייל איז דער אנפאלער אנטלאפען.

בעת די פריהערדיגע געשעהענישען האט א דעלעגאציע פון דער יודישער אקאדעמישער יוגענד אנגעוויזען דעם רעקטאר די נעמען פון די הויפט־אנפיהרער און העצער, וועלכע האבען אבער ווייטער שטראפלאז געפיהרט זייער אנטי־יודישע אקציע. בכלל האט די אקאדעמישע מאכט פון פאליטעכניקום וואס איז פעראנטוואָרטליך פאר דער ארדנונג, נישט ארויסגערופען די זיכערהייטס־מאכט און אליין גארנישט געטון, בכדי צו בעהערשען די לאגע.

צום סוף ווענדעט זיך די אינטערפעלאציע מיט אנפראגען צום פרעמיער און בילדונגס־מיניסטער צי עס זענען זיי בעקאנט די אלע געשעהענישען פון ברוטאלען איבערפאל אויף דער יודישער אקאדעמישער יוגענד, וואס מאכט זיי אונמעגליך זייער שטודיום און וואס פאר פעראָרדנונגען זיי האבען בדעה ארויסצוגעבען, בכדי מעגליך צו מאכען דאס שטודירען פאר אלע סטודענטען אהן אונטערשיד פון גלויבען און נאציאנאליטעט.

טרויעריגע לאגע פון די יודישע אנגעשטעלטע אין דייטשלאנד

די יודען־פערפאלגונגען אין דייטשלאנד לאזען זיך בעזונדערס שטארק פיהלען צווישען די יודישע ארבייטענדיגע מאסען. זיי האבען דארט א פערניכטענדע ווירקונג. זיי טרעפען אמהארטסטען לויט זייער סאציאלער שיכטונג די יודישע אנגעשטעלטע. אין די פאבריקען און אונטערנעהמונגען ווערען די יודען נישט נאר געזעלשאפטליך איזאלירט און בע'עולה'ט, נאר זיי זענען אויך פערמשפט אינגאנצען אויסגעווארצעלט צו ווערען. קודם כל איז פאר זיי אין די קאנטינען בעשטימט געווארען בעזונדערע טישען. אין די בעטריבס־פערזאמלונגען קענען זיי זיך נישט בעטייליגען. אויב זיי זענען ריידענדער, ווערען זיי געלאזט אהן נאכטלעגער. א חוץ דעם שרומפט זייער ארבייטס־מעגליכקייט אזוי איין, ווייל אין די יודישע אונטערנעהמונגען בעקומען זיי אלץ זעלטענער ארבייט און אין די ארישע קענען זיי בכלל נישט מעהר ארבייטען. ארישע אונטערנעמונגען אין וועלכע עס ארבייט נאר איין יוד, קענען שוין נישט אנערקענט ווערען אלס א „דייטש געשעפט“. זייערע אנאנסען ווערען נישט אנגענומען און זיי בעקומען אויך נישט קיין בעשטעלונגען. בעזונדערע סחורה־איינקויפס־ליסטעס געבען די מעגליכקייט נאכצוקאנטראלירען ווען אפילו אונדירעקט צי מען האט געקויפט ביי יודישע פירמען. אויב יודישע געשעפטען ווערען ליקווידירט, זענען די סאציאלע געזעצען פאר די יודישע אנגעשטעלטע נישט חל. די ארבייטס־געריכטען ערקלערען זיי פאר נישט גילטיג. דאס געזעץ וועגען קינדיגונג, די גרויס פון וועלכען עס ווערט בעשטימט לויט דעם עלטער פון אנגעשטעלטען, און וועלכע ערלויבט צו בעקומען די געזעצליכע ענטשעדיגונג, ווערט ביי די יודישע אנגעשטעלטע נישט אנגעווענדעט און עס ווערען שוין אין בעסטען פאל געשלאסען פרייווילליגע אפמאכען, ביי וועלכע למשל. אנ'אנגעשטעלטער, וואס דארף בעקומען א דריי־חדשים'דיגע ענטשעדיגונג, בעקומט נאר פאר איין חודש. אין אזוי פאסירט אהן אויסנאהם מיט אלע יודישע אנגעשטעלטע. פאקטיש איז פאר די יודען בכלל אפגעשאפט געווארען יעדע רעכט. עס מוז אבער צוגעגעבען ווערען, אז א חוץ די יודען, ווערען אויך בערויבט פון זייערע רעכט ארישע אנגעשטעלטע, וואס זייער פאליטישע האלטונג איז „אונערווינשט“.

אזוי למשל האט דאס ארבייטס־געריכט אין טילזיט ארויסגעגעבען א פסק־דין, אז אויב אנ'אנגעשטעלטער ווערט אויסגעשלאסען פון דער שטורם - אפטיילונג, איז עס שוין א גענוגענדער מאטיוו, אויך צו קינדיגען איהם פון פאסטען. און זיין אנקלאגע אויף א געזעצליכע ענטשעדיגונג ווערט אפגעווארפען.

דאס בערויבען די יודישע אנגעשטעלטע פון זייערע רעכט, טראגט כלומרשט א ראסען־כאראקטער, אבער אין דער ווירקליכקייט האט עס אנ'אלגעמיינעם סאציאלאגישען הינטערגרונד. ווי בכלל דער גאנצער ראסען־קאמף דינט נאר דעם צוועק צו פעררוישען דעם קלאסען־קאמף און איהם אפצושטעלען.

די פאשיסטישע ראסען - תורה בעשטעטיגט ווידער אמאל, די שוין זייט דעם אלטערטום בעשטעטיגטע טעאריע, אז צו יעדער פערפאלגונג און אויסנוצונג פון מענשען דורך מענשען ווערט צוגעשארט עפעס א מאראלישע ערקלערונג. די געשיכטע פון די פעלקער בעווייזט, אמאל בערעכטיגט די „נאטור“ פון איין פאלק צו בעהאנדלען אנ'אנדער „בארבאריש“ פאלק ווי שקלאפען, אנ'אנדער מאל האט ווידער דאס זיגרייכע פאלק דאס רעכט צו ערקלערען דאס בעזיגטע פאלק אלס שקלאפען. שפעטער איז שוין די פארב פון דער הויט גענוג געווען צו ערקלערען דעם געגנער אלס אונטערמענש. און היינט איז עס די „נארדישע“ ראסע, וואס האט דאס „רעכט“ צו בעהערשען אנדערע ראסען. שוין אין דער צייט פון דער פראנצויזישער רעוואלוציע זענען געווען געלעהרטע וואס האבען ערקלערט אלס מינדערווערטיג די פויערן און קליינבירגער.

דער גורל פון די יודישע אנגעשטעלטע אין דריטען רייך איז אויך, פון דעם שטאנדפונקט געזעהען, אנ'אפשפיגלונג פון דעם דאפעלטען שפיל, וואס די נאציס פיהרען. בכדי זיך צו קענען דערהאלטען ביי דער מאכט, מוזען די נאציס שיצען דעם גרויס־קאפיטאל, גלייכצייטיג מוזען זיי אבער געפינען א יויג פאר זייער אנטי־קאפיטאליסטישער אגיטאציע צווישען די מאסען. פאר זיי איז די אנטי־יודישע אגיטאציע א גוט מיטעל אונטערצושיידען צווישען דעם גוטען ארישען קאפיטאליזם און דעם „שלעכטען קאפיטאליזם“, וואס ווערט פארגעשטעלט אלס א יודישע ערפינדונג. די אויסראטונג פון אנ'ערך 80 טויזענד יודישע אנגעשטעלטע, קומט פאר אלס א ראסען־פערפאלגונג. דער ראסען־קאמף איז אזוי א־ום געווארען אויך א מיטעל אין די הענד פון די הערשענדע אין קאמף געגען די ארבייטער.

צו די ציוניסטען אין פוילען

(אויפרוף)

אויפ'ן רוף פון ה' ליב יפה, זענען צוזאמענגעקומען די צענטראלע קאמיטעטען, וואס רעפרעזענטירען אלע פארטייען און ריכטונגען פון דער ציוניסטישער בעוועגונג אין פוילען און האבען פייערליך פראקלאמירט זייער ענטשלאסענהייט צו שטעלען זייערע כוחות אין רשות פון דער גרויסער קרן־היסוד אקציע, וואס ווערט איצט דורכגעפיהרט אין פוילען.

די טראגישע לאגע פון אונזער פאלק אין גרעסטען טייל גלות־לענדער און פון דער צווייטער זייט, דער אויפשוואונג פון אונזער ישוב אין א"י פאר די לעצטע פאר יאהר, האבען בולט געמאכט די גרויסע בעדייטונג פון דעם נאציאנאלען קאפיטאל און פון דער פינאנציעלער ראלע אינם אויפבוי פון אונזער נאציאנאלער היים אין א"י, וועלכע איז געווארען א מקום מקלט פאר הונדערטער טויזענטער אויסגעווארצעלטע יודישע עקזיסטענצען.

דער קרן־היסוד האט דורכגעלייגט דעם וועג פאר מאסען עליה קיין א"י. ער האט עס מעגליך געמאכט, אז איבער 100 טויזענד יודען פון פוילען זענען אריין פאר די לעצטע יאהרען אין לאנד און אז העכער 30 טויזענד דייטשע פליטים האבען דארטען געפונען א היים און מעגליכקייט פאר א פרייען און פראדוקטיווען לעבען. דער קרן־היסוד האט צוגעגרייט דעם באדען פאר אנ'איבערשיכטונג פון אונזערע גלות־מענשען, שאפענדיג נייע יודישע דערפער וואס זענען א מוסטער פאר דער לאנדווירטשאפט און לעגענדיג די יסודות פאר א מאדערנער אינדוסטריע און מלאכה, בעלעבענדיג אזוי ארום די גאנצע ווירטשאפט פון לאנד. דעם קרן היסוד האבען מיר צו פערדאנקען דעם פונאנדערוואוקס פונם שול־וועזען און די אויפלעבונג פון דער העברעאישער שפראך און קולטור.

ציוניסטען מוזען געבען א ביישפיל מיט זייער אפפערוויליגער און איבערגעגעבענער זאמעל־ארבייט פארן קרן־היסוד און מיט זייער מוסטערהאפטער זעלבסטבעשטייערונג. איר, חברים, מוזט זיין די ערשטע אין די רייהען פון צאהלער און זאמלער!

חברים, מיר פאָדערן אייך אויף צו די גרעסטע אנשטרענגונגען, כדי צו זיכערן דעם ערפאלג פון דער היי־יעהריגער קרן־היסוד אקציע.

אלע ווי איין מענש, שטעלט זיך צום דינסט פון קרן־היסוד!

צענטראל־קאמיטעט פון דער ציוניסטישער ארגאניזאציע אין פוילען.
ד"ר י. שיפער, ד"ר א. ראזענבלאט, מ. קירשענבוים, אדוו. א. הארטגלאס, אינזש. י. לאנגשטאק, דיר. מ. הינדעס און מ. פאלאקעוויטש.

צענטראל־קאמיטעט פון דער ארגאניזאציע „מזרחי“ אין פוילען.
הרב ר' שמואל הלוי בראדט, הרב י. ניסענבוים, י. ל. שצעראנסקי, מ. מערלענדער, י. ענגעלמאן, און א. פאזנער.

א. ג. פון צ. ק. פון פועלי־ציון אין פוילען:
אינזש. א. רייס, א. ביאלאפאלסקי, י. גרינפעלד

צ. ק. פון די אלגעמיינע ציוניסטען אנגעגעשלאסענע אין וועלט־פערבאנד:
ל. לעוויטע, ד"ר ה. גאטליב, ד"ר ה. ראזמארין, אדוו. ש. זיידענמאן, אדוו. ב. אלאמוצקי, רעד. י. אפענשלאק, אינזש. י. טהאן.

א. ג. פון צ. ק. פון התאחדות אין פוילען:
דיר. אב. לעווינסאן, יעקב ביאלאפאלסקי און ד"ר ז. עלענבערג.

א. ג. פון צ. ק. פון „התאחדות“ צ. ס.:
דיר. יוסף שוייג, דיר נתן עק. (יסייא)

מחלוקת צווישן די יודישע פיהרער און גרופּען אין זיד-אמעריקא

אינטערעסאנטע איינצעלהייטען וועגען דעם לעבען פון די אימיגראנטען אין די דרום-אמעריקאנער רעפובליקען

(איינדרוקען פון א רייזע)

פון ש. ניגער

עס איז נישטאָ קיין פעראנטוואָרטליכע יודישע פיהרערשאפט אין די דרום-אמעריקאנער יודישע ישובים, איז א יעדערער א קאנדידאט. אויף א דעהר זאָגער און יעדער איז א בעלן צו ווערן אַן עצה-געבער. האָט ער נאָר עלענבויגענס, שטופּט ער זיך אויפגעגאַן. ער ווייסט, אז ס'איז גענוג אביסעל חוצפּה און ענערגיע ארומצוקלייבען ארום זיך א רעדעל יודען, וועלכע וועלען גרייט זיין איהם אָנצוטאָן אויפן קאָפּ א קרוין פון פּאָרזיצערײַ, און אָט אזוי קריכט יעדער הדיוט דעם אנדערען אויפן קאָפּ, מאַכט אָפּאָזיציעס, גרינדעט נייע חברות, נייע אינסטיטוציעס.

דערפון נעהמען זיך די מחלוקת'ן, דערפון קומט דאָס, וואָס זיי זענען ערגעץ נישט אזוי שארף און ערגעץ נישט אזוי איינגעשפּארט, ווי אין די נייע ישובים.

וואוהין מען קומט און צו וואָס מען ריהרט זיך צו, געפינט מען — צדדים.

אָנגעהויבען האָט זיך עס פון א קאמף, וואָס איז גראָד געווען נוצליך, אונפערמיידליך, דאָס איז געווען די מלחמה מיט די „טמאים". מען האָט זיי געמוזט איזאָלירען, אויב מען האָט זיי נישט געקאָנט אויסראָטען. און מען האָט אויף יעדען איינעם געקוקט מיט חשד. ווילסט ווערען א מיטגליד אין חברה קדישא? וואַרט, מיר וועלען פריהער זעהן ווער דו ביזט, וואָס דו טוסט. האָסט געקריגען די מאה — און ווילסט שוין זאָגען א דעה? גוט, דאָך שאַדט נישט בודק צו זיין, מיט וועמען דו חבר'סט זיך, מיט וועמען דו האָסט זיך אמאָל גע'חבר'ט...

תחשד זיין יענעם, צווייפלען אין זיין כשר'קייט איז פריהער געווען א נויטווענדיגקייט, דערנאָך איז עס געוואָרען א געוואוינהייט.

און נישט נאָר אין די שטעטישע ישובים. אויך אין די „קאָמפּען" האָט די מחלוקת צווישען די קאָלאָניסטען און דער יק"א-אדמיניסטראציע נישט אַלע מאָל און נישט אומעטום געטראָגען א פּרינציפּיעל-געזעלשאפטליכען כאראקטער. נישט תמיד איז עס געווען א מחלוקת לשם שמים, אָפט איז עס געווען א קריגערײַ צווישען קריגערישע פּערזאָנען. און ער היום איז די לופט פער'סמ'ט פון קליינליכער קנאה-שנאה. מען בענוגענט זיך נישט מיט פּאַרטײַ- און גרופּען-מחלוקת. אין קאמף ווערען אַרײַנגעצויגען יחידים. און דאָס הויפּט-געוועהר איז, ווי עס פיהרט זיך, לשון הרע, פּליאָטקעס.

אין מײַן גאנצען לעבען האָב איך נישט געהערט אזוי פיל רכילות און לשון-הרע, וויפיל איך האָב זיך אָנגעהערט פאַר דער קורצער צייט, וואָס איך בין געווען אין דרום-אמעריקע.

אזוי ווי מען קאָן נישט פערטרייבען די פליגען. אזוי ווי מען קאָן זיך נישט אָפּוואַשען פונם שטויב, פאָהרענדיג אין באַהן, אזוי קאָן מען נישט פּטור ווערען פון די זלידנע, איינגעגעסענע רכילות'ניקעס.

ווי נאָר מען קומט אין א שטאָט, נאָך איידער מען ווייס וואו איין און וואו אויס, געפינט זיך שוין איינער, וואָס גענעט אויער ווילען ווערט ער אייך א „פיהרער" איבער די מיסטישע וועגען פון אָרטיגער „פּאָליטיק". א „בערעקער" פון לשון-הרע. ער „בעקענט" אייך מיט אַלע און מיט אַלעמען... ער „וואָרענט" אייך געגען איינעם און „פערהיט" אייך פון אַנ'אַנדערען. קיינער איז נישט גענוג עהרליך, נישט גענוג ריין פאַר איהם... איהר זעהט (עס ווערט אייך נישט גוט קוקענדיג), ווי פון זיין מויל רינט ממש די סלינע פון חשד, דער גיפט פון נישט-פערגינערײַ דער סם-המות פון שנאה.... ער וויל אייך, זאָגט ער, נישט אַרײַנשלעפּען אין אָרטיגע מחלוקת'ן; א גאַסט ווייסט ער, דאַרף עס נישט וויסען, — און אָט אזוי נישט אויסזאָגענדיג פון הדר, זאָגט ער אייך „אַלץ" אויס, און אויב איהר וועט איהם נישט אָפּשטעלען אינמיטען, וועט ער די גאַנצע לופט אַרום אייך אָנפילען מיט די מיאוס'ע מיאוזמען....

און דאָס איז נישט סתם אזוי קליינשטעטלדיגע רייד, ס'איז — דאָס פעהלען פון רעספּעקט צו זיך אַליין. ס'איז די לאַנגווייליגקייט און דאָס זוכען זעלבסטאויסדרוק פון א יחיד, וועלכער האָט זיך נאָך נישט צוגעפּאַסט צו זיין נייער סביבה. דאָס איז דאָס שווימען און דאָס כעס'ן זיך פון א וואַסער, וואָס שלאָגט זיך אָן אָן א האַרטען ברעג.... דאָס איז דער גרויסער חסרון פון א געזעלשאַפט, וועלכע האָט נאָך נישט בעוויזען צו שאַפען זיך אַנ'אויטאָריטעט פון א קהל. וואו עס איז נאָך נישטאָ קיין קהל-שטיי-בעל קיין שער העיר, וואו עס זאָלען זיצען שופטים.

כ'וואָלט דאָס אַלץ אפשר נישט געדאַרפט שרייבען. ווער ווייס, אפשר איז דאָס גופא עפּעס א מין בערײַדערײַ. און אויב דאָס איז מוסר, איז עס נאָך ערגער. א גאַסט דאַרף נישט ווערען קיין מוסר-זאָגער (און נישט קיין גאַסט — אויך נישט).

אָבער דאָס איז א טייל פון מײַנע איינדרוקען, און גראָד דעם טייל וואָלט איך נישט וועלען אויסלאָזען. שוין דערפאַר אַליין, וואָס איך גלויב, אז דער דרום-אמעריקאנער יודישער ישוב איז שוין מעהר נישט אזוי שוואַך, אז ער זאָל וועלען הערען נאָר שבחים, איך רעכען, אז ער איז שוין, פערקעהרט, גענוג בעלעבט און בעזיצט גענוג פערשטאַנד צו זיין בכוח צו בעקעמפען זיינע שוואַכקייטען, דערהויפּט די, וועלכע זענען אַנ'איבערבלייבניץ פון א פריהערדיגען ענטוויקלונגס-פעריאָד...

און מיר דוכט, אז דער ערשטער און גרעסטער פעהלער, וואָס ער וואָלט בעדאַרפט און געקאָנט זוכען צו בעזייטיגען, איז אָט דאָס פעהלען פון א העכערער געזעלשאַפטליכער אינסטאַנץ, פון אזא עפּענט-ליכער מיינונג, וועלכע זאָל פערבייטען און מאַכען איבעריג די „מיינונגען" פון יחידים.

געוויס — פיהרערשאַפט איז א מזל-זאַך; כ'מיין, א זאַך פון טאַלאַנט. נישט אַלעמאָל ווייזען זיך מענשען מיט די געהעריגע אייגענשאַפטען. מען קלייבט נישט אויס — און מען נאָמינירט נישט — קיין פיהרערס, וואָס זענען ווערט צו טראָגען דעם נאָמען פיהרער. דער אויסדערוועהלטער ווערהלט זיך אַליין אויס. אָבער מען קאָן צוגרייטען — אָדער מען קאָן ווייסט מאַכען — פאַר איהם דעם באָדען.

דאָ רעדט זיך וועגען דערפילען די נויטיגקייט פון אמת'ער פיהרערשאַפט. דאָ רעדט זיך וועגען דער-ציהען זיך אַליין צו דער ברכה פון פיהרערשאַפט.

ווען די דרום-אמעריקאנער יודישע ישובים זאָלען שוין זיין רייף פאַר זעלבסט-דיסציפּלין און זעלבסט פערוואַלטונג, וואָלט זייער לעבען און דער הויפּט דאָס לעבען פונם אויפוואַקסענדיגען דור געהאַט נאָר אַנ'אַנדער אויסזעהען.

אפילו דאָס עקאָנאָמישע יודישע לעבען וואָלט געקאָנט בעסער רעגולירט ווערען, ווען עס זאָל זיין אַנ'אָרגאַן, וואָס פאָרשט דאָס הויזיגע לעבען און מאַכט פון זיין פאָרשען געהעריגע אויספיהרען. במעט אין יעדען פון די דרום-אמעריקאנער לענדער קומט פאָר איצט א פּראָצעס פון אינדוסטריאַליזאַציע, און ווען אין דעם יודישען לעבען זאָל אַרײַנגעטראָגען ווע-רען אביסעל מעהר בעוואוסטזיניגקייט און אביסעל פּלאַנמעסיגקייט, וואָלטען יודען לייכט געקאָנט איצט פערנעהמען בעסערע — און מעהר סטאַבילע — פּאָזיציעס אין דער אינדוסטריעלער וועלט, וואָס ווערט געבויט פאַר זייערע אויגען און מיט דער הילף. דאָס, וואָס עס טוען איצט יחידים, דאָס, וואָס זיי טוען צופעליג, וואָלט לייכט געקאָנט בעקומען א ברייטע-רען מאַסשטאַב און א מעהר געזעלשאַפטליכע פאָרם.

אָבער כדי דאָס זאָל געשעהן, איז נויטיג, אז דער גייסט פון קאָאָפּעראַציע זאָל פערטרייבען דעם דיבוק פון קליינליכע און אומפּראָדוקטיווע מחלוקת'ן.

רבי לוי יצחק פון בערדיטשעוו

(צום 125-טען יאהרצייט)

— 1. —

אין טאָג פון כ"ה תשרי ה'תק"ע, דאָס הייסט מיט 126 יאָהר צוריק אין 1809, איז נסתלק געוואָרען דער בעריהמטער בערדיטשעווער רבי לוי יצחק זצ"ל, וועלכער איז אויך פערייביגט געוואָרען אין איינע פון די שענסטע יודישע פאָלקס לידער, אין דעם „בערדיטשעווערס קדיש", און אין פיל וואונדערבאַרע לעגענדען און מעשה'לעך, דער גרעסטער יודישער שריפטשטעלער י. ל. פּרץ האָט אויך וועגען איהם פערפאַסט א מעשהלע: „און אפשר נאָך העכער".

רבי לוי יצחק איז געבוירען געוואָרען ארום דעם יאָהר 1740 און איז געווען א זוהן פון הרב ר' מאיר, דער רב פון זאַמאָשטשער קרייז, עס ווערט דערצעהלט, דאָס דער בעל שם טוב אַליין האָט גע-זאָגט וועגען דעם געבורט פון בערדיטשעווער דאָס פאָלגענדע: „ווען דער בערדיטשעווער האָט געהאַט מען ביים געבוירען ווערען, האָט דער שטן זיך בע-קלאָגט אז פון איצט אָן און ווייטער וועט ער מעהר נישט האָבען וואָס צו טון, ווייל דער בערדיטשעווער וועט קענען יעדען יודען בעאיינפלוסען, אז ער זאָל ווערען א צדיק; אָבער גאָט האָט איהם געענט-פערט: „ערגער זיך נישט, ער וועט ווערען א רב, און מאַלגליך וועט ער זיין פערנומען מיט קהלשע עניינים"... אָט דאָס מעשהלע קען אפילו פערטייטשט ווערען אַלס א קריטיק פון בעל שם געגען רבנות און קהלשע עניינים, עס מיינט, אז אפילו דער גרעס-טער צדיק, אז ער ווערט א רב ווערט ער אַרײַנגע-שלעפּט אין קהלשע קליינליכקייטען און פערלירט פון זיין גייסטיגער השפּעה. אָבער דאָס מעשהלע גיט אויך א כאַראַקטעריסטיק פון דעם בערדיטשעווער רבי און ווי גרויס אפילו רעד בעל שם האָט איהם גע-האַלטען.

לוי יצחק ווען ער איז געווען יונג, פלעגט ער פאָה-רען צו דעם מעזריטשער מגיד, הערען זיין תורה, און ער איז געוואָרען א אויסערגעוועהנליכער הייסער חסיד. דאָס האָט איהם אָבער נישט געשטערט צו דער עלטער פון צוואַנציג יאָהר צו ווערען רב אין ריטשעוואַל, און מיט א יאָהר שפּעטער רב אין פינסק. ער איז געווען א רב און געבראַוועט חסידישע מישען, דאָס חסידות האָט דורכגעדרונגען זיין גאַנצע נשמה. דורך די פערפאָלגונגען געגען חסי-דיזם, וועלכע האָבען זיך דאַמאָלט ענטוויקעלט און ליטע און אין די אַרומיגע געגענדען, האָט ער גע-מוזט פערלאָזען פינסק און איז אויפגענומען געוואָ-רען אַלס רב אין זשעליכאָוו. ער האָט אַלס זשעלי-כאָווער רב געפיהרט א הייסען ויכוח מיט דעם ברי-סקער רב, א בעריהמטער מתנגד און ענדליך אין 1785 איז ער אויפגענומען געוואָרען אַלס רב אין בערדי-טשעוו.

עס ווערט איבערגעגעבען אז רבי לוי יצחק, ווען ער האָט אָנגענומען די שטעלע אַלס רב אין בער-דיטשעוו האָט ער געשטעלט א בעדינגונג, אז די קהלה מנהיגים זאָלען איהם נישט רופען צו קיין זי-צונגען סיידען ווען זיי וועלען זוכען צו בעשטימען דורכצופיהרען עפּעס א נייע זאַך. אין שייכות דער-מיט ווערט אויך דערצעהלט פאָלגענדעס: איין מאָל האָבען די מנהיגים בעשלאָסען צו פערבאָטען די יו-דישע אָרימע לייט צו געהען בעטען נדבות, אַנשטאָט דעם זאָל מען שאַפען אַנ'עפענטליכען פאָנד זיי צו שטיצען. מ'האָט גערופען דעם בערדיטשעווער רב צו דער זיצונג, אויף וועלכען מען האָט געוואָלט דאָס דורכפיהרען, ווען ער האָט דערהערט אין וואָס עס האַנדעלט זיך, האָט רבי לוי יצחק זיך אָנגערופען: „נאָר וואָס האָט איהר מיך גערופען?" „וואָס הייסט — האָבען די מנהיגים געענטפערט: — דאָס איז דאָך א נייע זאַך". „איהר האָט א טעות — האָט דער בערדיטשעווער צדיק זיי בעמערקט — דאָס איז אזוי אַלט ווי סדום, אין סדום און עמורה האָט מען אויך פערבאָטען אָרימע לייט צו בעטען, עס קען זיין אז האָרט איז אויך געווען עפּעס א עפענטליכער פאָנד וועגען שטיצען; דער צוועק דערפון איז געווען אז די רייכע זאָלען זיין פריי נישט צו דאַרפען קו-מען פנים לפנים מיט דער אָרימקייט"...

די גרעסטע אייגענשאַפט פון דעם בערדיטשע-ווער רבי איז געווען, וואָס ער איז געווען איינער פון די התלהבות'דיגסטע צדיקים. ער האָט געברענט מיט א הייליגען פלאַם. מען האָט אויף איהם געזאָגט אז ער איז אָנגעצונדען מיט דעם פלאַם פון דער שכינה. ער האָט אויך מתפּלל געווען מיט א געוואַל-טיגען ברען. מען האָט געזאָגט אז די גרעסטע מתנג-דים האָבען געמוזט בעקעהרט ווערען צום חסידיזם, ווען זיי האָבען געהערט דעם בערדיטשעווערס תפי-לות מען פלעגט אויך זאָגען אז ביי אַלע, וועלכע האָ-בען געהערט דעם בערדיטשעווער רבין דאַווענען, פלעגט זיך זיי שטעלען די האָר קאַפּויר און דאָס האַרץ איז זיי צוגאַנגען; מיט אזוי פיל ציטעריש און פלאַטעריש פלעגט ער מתפּלל זיין.

פאַר דעם יודישען פאָלק האָט דער בערדיטשע-ווער געהאַט די גרעסטע שעצונג. ער האָט אין יו-דען בלויז געזעהען גוטעס און שענעס: ער פלעגט ערקלערען: „מיר זאָלען נישט וואַגען צו זאָגען, א שלעכט וואָרט אויף יודען, מיר מוזען זיי שטענדיג פערטיידיגען".

מען דערצעהלט, אז אמאָל האָט דער בערדיטשע-ווער געהערט א מגיד זאָגען מסור יודען, פאַר וואָס זיי היטען נישט די מצוות און טרעטען גאָט'ס גע-באָט. דער בערדיטשעווער האָט דערביי געוועגדעט די אויגען צום הימעל און געזאָגט: „רבונו של עו-לם, דער דאָזיגער מגיד מאַכט ביטערע פאָרווירפע זיינע קינדער, ווייל ער דאַרף די עטליכע מטבעות, וואָס מען גיט געוועהנליך דעם וואַנדערענדען מגיד, גיב איהם, גאָטעניו, די פאַר מטבעות אויף אַנ'אַנ-דערען אופן און זאָל ער נישט דאַרפען זאָגען רכי-לות אויף דעם עם ישראל".

מען דערצעהלט אויך, אז דער בערדיטשעווער האָט אין א תשעה באב געזעהען א יודען עסען בפרסיה, ער איז צו איהם צוגעגאַנגען און איהם געזאָגט: „דו האָסט הפנים פערגעסען אז היינט איז תשעה באב." „ניין! איך האָב נישט פערגעסען" — האָט געענטפערט דער יוד, „וואָס זשע רעדן, דו פיהלסט זיך אפשר נישט מיט אַלעמען?" — האָט ווייטער געפרעגט דער צדיק. „אָה ניין! — האָט גע-זאָגט דער יוד — איך פיהל זיך גאַנץ גוט! „דער בער-דיטשעווער האָט אויפגעהויבען די אויגען צום הי-מעל און געזאָגט: „רבונו של עולם, דו זעהסט ווי די יודען האָבען ליב דעם אמת, אפילו ווען א יוד זינ-דיגט, זאָגט ער נישט קיין שקר".

מען דערצעהלט אויך, אז אין א יום כפור האָט ער געזאָגט: „זעה רבונו של עולם, ווען דו זאָלסט ערלויבען אַנ'אַנדער פאָלק אין א טאָג פאַר א תענית צו עסען און טרינקען, וואָלטען זיי זיך זיכער איבער געפרעסען און אָנגעשיכורט, און זיי וואָלטען שוין געשלאָפען און נישט געבעטען אין דעם טאָג פון תענית. אָבער דיין פאָלק ישראל זעה, אַלע ווי איינער געפינען זיך אין שוהל, נישטאָ צווישען זיי קיין שיכור, וואָס זאָל פערשלאָפען, און קיין יוד איז נישט געבליבען ליגען אין שטוב מחמת ער האָט זיך איבער געגעסען, אַלע שטעהן זיי באָרוויס פאַר דיר, זיי פאַס-טען און בעטען דיין רחמים!"

ראש השנה פלעגט דער בערדיטשעווער אָנהויבען זיין דאַווענען מיט א זמר, אָט טאַקע מיט דעם זמר, וואָס איז פערוואַנדעלט געוואָרען אין דעם גוט בעקאַנטען פאָלקס ליד, ער פלעגט אזוי זאָגען פול מיט האַרציגער נגינה: „איך לוי יצחק בן שרה מבערדיטשעוו בין געקומען פאַר דיר בעטען אויפן כלל ישראל, וואָס האָסטו צו דיין פאָלק ישראל? ווי נאָר, וואָס, „דבר אל בני ישראל". צו וועמען רעד-סטו: „אל בני ישראל? איך פרעג דיך, וואָס האָסטו צו די בני ישראל? דו האָסט דאָך אזוי פיל פעלקער: כשדים, בבלים, פרסים, אמוריים און דאָך האָ-סטו פונקט צו די בני ישראל. מען מוז דרינגען: חביבין ישראל שנקראו בנים למקום; יודען זענען געלויבט, און זיי ווערען גערופען גאָט'ס קינדער, ובכן ברוך אתה אלהינו"...

עס ווערט אָנגעגעבען, אז דער בערדיטשעווער איז אזוי ווייט געגאַנגען אין זיין ליבע און פערטיי-דיגונג פון די יודען אז ער האָט איין מאָל אויסגע-רופען: „רבונו של עולם, אויב דו וועסט אַרויסגעבען א האַרבע גזירה געגען יודען וועלען מיר, די צדיקים נישט דורכפיהרען דיינע בעפעהלען.

היסטאָריקוס

(ווייטער — זונטאג).

דאָס קלאַסישע פּוילישע חסידות

(סוף.)

אויפן ראנד פון שלום אשס „תהלים-יודי"

פון ישראל טראַנק

ר' מענדעלע האָט געהערט צו דער גרויסער משפּחה פון טראַגישע געשטאַלטען, וואָס צו זייער האַנט איז צוגעוואַקסען דיאָגענעס לאַמטערן. די אייביגע זוכער און גריבלער, זיי גייען אַרום זוכען די וועלט, מענשען און תמיד קעהרען זיי זיך צוריק פון זייער זוכעניש מיט דעם רוים פון אייגענעם „איך" — זיי געפינען נאָר זיך אַליין, זיי ווערען נער-ליימט און געפעסעלט פון זייער צושטאַרקען ווילען, אָט צוגליהטע פון ענערגיע, בעזאָטעלטע מיט ווילען כאַפּען זיי זיך שפּרינגען איבער טאָלען און בערג, אָבער זייער גריבעל-צוואַנג לייגט די אויפגעשטייפ-טע מוסקולען אין לעצטען מאָמענט נעהמען זיי זיך גאָר אַרײַנטראַכטען פון וואָס פאַרא עלעמענטען זענען די בערג, דורך וועלכע זיי דאַרפען שפּרינגען, צי פון גראַניט אָדער פון אַנדערע שטיינער. די גרוי-סע אינטראָווערטירטע זיי בעקומען טיילמאָל קאָפּ-שווינדעל פון זייער אייגענע טיפקייט!

דער גרויסער זוכער ר' מענדעלע איז געבוירען אין פאַרגאַסטיקט שטעטעלע אין לובלינער געגענט ארום דעם שטעטעלע האָבען זיך געצויגען זאַמד-בערגער, ווי מען וואַרפט מיטן אויג רק מדבר-זאַמד. דאָרטען אויף די זאַמד-בערג פלעגט ר' מענדעלע איינער אַליין א פערטראַכטער ארומקלעטערן, אַר-דורכגעגומען פון דער שטילער טויטער איינזאַמקייט, וואָס די צעפּאַטעלטע זאַמד-שאָטענס האָבען געוואָר-פען, דאָרטען האָט ער זיך אויסגעלערנט, אז מען שלעפּט שוין דעם זאַמד ביזן שפּיץ קייקעלט ער זיך צוריק אַראָפּ...

ווען ער איז אַרײַן אין זיין יוגענד-תקופה, האָט די השפלה, וועלכע איז אַרײַנגעדרונגען פון דער דער נעבענדיגען גאַליציען, זיך בשוויזן אויף דער לוב-לינער ערד, ער פלעגט זיך אַרײַנלאָזען אין ויכוחים מיט די משכילים און טיילמאָל אויך געווען א גאַסט אין דעם משכילישען מעקאַרלעמבערג, ער האָט גע-קענט דייטש, וואָס האָט די השפלה, וועלכע איז פאַר איהם געווען א נייע אויפלאַגע פון מתנגדות, גע-קאָנט געבען אזא זוכענדער, ברויזענדער נאַטור. מעהר, ווי א שפּיעגלען פיטול האָט ער פאַר איהר נישט געהאַט — און ער איז אוועק נאָך לובלין, אַ-בער אויך דאָרטען ביים פאָטער פון פוילישען חסי-דות האָט ער נישט געפינען, וואָס ער האָט געזוכט, „איבער מופתים, איבער העלזעריי" —. „איך בע-דאַרף נישט קיין רבין מיט רוח הקודש" — האָט ער אמאָל געזאָגט דעם רבין פון לובלין, „די הויט האָט איהם געשוויצט פון די אַרענדאַרישע סוק-מאַנעם" און איז אַנטלאָפען אין א רעגענדיגע נאַכט פון לובלין צום יוד נאָך פּשיסכע. די פאַר יאָהר אין פּשיסכע זענען געווען זיין ענטוויקלונגס-פעריאָד. דאָ האָט זיך אויסקריסטאַליזירט זיין וועלט-אַנשויאונג, זיין בליק אויפן לעבען, זיין איינציגער רבי איז געווען דער יוד פון פּשיסכע (עס איז מיר א וואונדער אויף אזא גרויסען קענער פון פּוילישען חסידות, ווי שלום אש, אז ער מאַכט פון „יוד" פון פּשיסכע א סענטימענטאַלען רבין אויסגעוויקט מיט אהבת ישראל. דער יוד איז פּונקט געווען דער היפּוך דערפון). דאָס גאַנצע קאָצקער חסידות איז פּאַטענץ האָט שוין געשטעקט אין „יוד" פון פּשיסכע). זיין בונטאַרישער זוכענדער גייסט האָט נישט אויפגע-הערט צו ברויזען, הינטער די פּלייצעס פון זיין צווייטען רבין, ר' בונם פּשיסכער האָט ער אויסגעשמידט זיין צוקונפטיגער „טאָמאַשאָווער גוואַרדיע", גע-פּראַוועט בצנעה, נעבען דעם פּשיסכער חסידות, האָט געוואַקסען און ענטוויקעלט דאָס טאָמאַשאָווער חסידות און ר' מענדעלע אַליין איז געווען רבי. טאָ-מאַשאָוו האָט געזאָלט זיין א צווייט מעזשבעז און ער, ר' מענדעלע א צווייטער בעש"ט אויף די לוב-לינער ערד. יאָ, שווער איז „די וועלט ביי די הער-נער אָנצוכאַפּען" — דער וואָס איז זי מבטל קאָן זי קיינמאָל נישט בעזיצען. ער זעהט זי גאָר אין חלום. די ווירקליכקייט שאַפט נאָר איהם ענטוישונ-גען. די נאָהענטע זענען געוואָרען מיטגעריסען מיטן גלאַנץ פון זיין פייער, אָבער דאָס פייער אַליין האָט זיי נישט געוואָרעמט. ער האָט געזוכט דעם „מנין מענשען, וואָס זאָלען זיין גלייך מיט איהם" — אָבער זיי געפינט מען נישט — זיי מוז מען ערשט בעשאַפען. מיטן שם המפורש בעשאַפט מען נאָר א גולם, כדי א מענש בעשאַפען מוז מען דעם אייגע-נעם איך צעשפּאַלטען, צעשפּליטערן, אָבער דאָ איז איהם זיין גייסטיגער נאַרציזם געשטאַנען אין וועג, די חסידים און אָנהענגער האָבען איהם נישט פער-שטאַנען די צוגעבונדענקייט אין די פערעהרונג פאַר איהם האָבען גיבער געשטאַמט פון דער מענשליכער שוואַכקייט פאַר שטרענג - נאַרציסטישע ועזענס ווי פון ליבע.

די טאָמאַשאָווער תקופה אין ר' מענדעלס לע-בען איז געווען א צייט פון פּרובען נסיונות --- דאָס זוכען דעם מענשען. דערנאָך איז געקומען די קאָצ-קער תקופה די צייט פון ענטוישונג, זיין טרייסט-לאָזער פּעסימיזם איז נאָך מעהר געוואָרען [illegible]

(ווייטער זעה זייט 11).

זעקס פרויען / די אינטערעסאַנטסטע זעקס פרויען, וואָס איך האָב בעגעגנט אין מיין לעבען / פון ראובן ברייני

— 6. —

די טאָכטער פון הערבּאַנימוס לאָרם

אין דעצעמבער, 1892, האָב איך זיך מיט איהר בעקענט. איך האָב דאַן געלעבּט אין וויען, הערבּאָנימוס לאָרם, אַן׳אייגענאַרטיגער דיכטער און טיפער דענקער, האָט דאַן געלעבּט אויפ׳ן לאַנד. נישט וויט פון וויען. לאָרם (דאָס איז זיין שריפטשטעלערישער נאָמען) איז געווען אַ שוואָגער פון בערטאָלד אויערבאַך, און איז וועניג בּעקאַנט גע׳ווען צום גרעסערען עולם. ער איז אָבער געווען דער ליבלינג פון די פיינשמעקער אין דער ליטעראַטור.

איך זיין צייט האָב איך זיך שטאַרק פאַראינטערעסירט נישט נאָר מיט זיינע דיכטערישע און פילאָזאָפישע שריפטען אָבער פיל מעהר מיט זיין פערזאָן. לאָרם איז געווען אַ וואונדערבאַרע און כמעט אומגלויבליכע ערשיינונג. ער איז געווען בלינד, טויב און שטום. בלינד איז ער געוואָרען צו פופצעה יאָהר, טויב און שטום איז ער געווען פון דעם געבּורט. זיין פּסיכאָלאָגיש וועזען דערמאָהנט שטאַרק די אַמעריקאַנישע שריפטשטעלערין העלען קעלער, וועלכע האָט די דריי פיזישע פעהלערען, וואָס הערבּאַנימוס לאָרם, נאָר דער לעצטער איז פיל טיפער און אָריגינעלער אין זיין דענקען; ער איז אויך פיל דיכטערישער און פאַנטאַסטישער אין זיין גייסטיגען וועזען.

* * *

אין אַ בעשפרעך, וואָס איך האָב געהאַט מיט מיין דעמאָלדיגען פריינד אַלפרעד נאָסיג וועגען הערבּאַנימוס לאָרם, האָבען מיר דאַן בעשלאָסען צו מאַכען אין דער נאָהענטער צייט אַ בעזוך ביי דעם בלינדען און שטומען דיכטער.

ווען מיר זענען צוגעפאָהרען צום לאַנדהויז פון דיכטער, האָבען מיר דאָרט אָנגעטראָפען עלטערע ענגלענדערינס און אויך געוויסע שריפטשטעלער און קינסטלער, וואָס אויף זייערע שטודיען רייזעס איבער עסטרייך, זענען זיי געקומען אָנקוקען גאָט׳ס וואונדער — דעם בלינד־שטומען דיכטער. זיין טאָכטער, אַן׳עלטער מיידעל, מיט אַ זעהר ענערגישען אויסדרוק אויף איהר פנים, האָט אונז אויפגענומען מיט די אַנדערע געסט. זי האָט פליסיג גערעדט פערשידענע אייראָפּעאישע שפראַכען. אין איהרע ענטפערס אויף די געשטעלטע פראַגען האָט זי אַרויסגעוויזען זעהר פיל איינגעבוירענעם טאַקט און קענטעניש.

מיין נאָמען איז איהר געווען גאַנץ פרעמד אָבער דער נאָמען פון נאָסיג׳ן איז איהר געווען גוט בעקאַנט אַלס דראַמאַטורג, אַלס פילאָזאָפישער שריפטשטעלער, אַלס מוזיק־קאָמפּאָזיטאָר, סקולפּטאָר, סאָציאָלאָג און פּאָליטישער דענקער. זי האָט בעוואונדערט זיין פיליזייטיגקייט.

אויף אונזער פראַגע, אויב מיר קענען זעהן איהר פאָטער, האָט זי ליבענסווירדיג געענטפערט: „דער דיכטער וועט מיט אונז אַלעמען האָבען זיין „פייף אָ׳קלאָק־טיי“. אַרום פינף אַ זייגער איז דער דיכטער אַרויסגעקומען פון זיינע צימערן און איז ערשינען אין סאַלאָן, וואו די געסט האָבען איהם ערוואַרט. זיין עלעגאַנטע און עלאַסטישע ערשיינונג, טראָץ זיין עלטער, וואָס איז שוין געווען נאָהענט צו די זיבעציגער, האָט אונז אַלעמען איבערראַשט. זיינע מאַנירען זענען פון אַ וועלט־מענש אין בעסטען זין פון וואָרט. אין זיין אויפטריט און האַלטונג האָט מען אַבסאָלוט נישט געקאָנט מערקען אַז ער איז בלינד. זיין הויכער שעהנער וואוקס, ווי אויך זיין סימפּאַטיש געזיכט האָבען גלייך גע־וואונען די בעזונדערע אויפמערקזאַמקייט פון די יונגערע דאַמען, וועלכע האָבען זיך געפינען צווישען די געסט אין סאַלאָן.

די טאָכטער פונ׳ם דיכטער האָט אונז פאָרגעשטעלט פאַר איהר פאָטער מיט די נעמען פון יעדען פון אונז. זי האָט גערעדט צו איהר פאָטער מיט דער פינגער־שפראַך. שנעל און געשיקט האָט זי געקלאַפּט, מיט איהרע צאַרט־פיהלענדע, לאַנגע פינגער אויף דער אַריסטאָקראַטישער האַנד פונ׳ם עלטערען דענקער. ביי די מייסטע נעמען האָט לאָרם געמאַכט, אויך מיט דער פינגער שפראַך, גייסטרייכע בעמערקונגען און קאָמפּלימענטען צו די יונגערע פרויען. דערביי האָט די טאָכטער איבערגעגעבען אונז דעם זעהר אינטערעסאַנטען פאַקט, אַז איהר פאָטער, טראָץ זיין שטאָק־בלינדקייט, פיהלט גלייך די אַנוועזענהייט פון אַ שעהנער פרוי, וואָס געפינט זיך אין זיין געזעלשאַפט.

ביים טיי־טרינקען האָט זיך די בונטע אינטערנאַציאָנאַלע געזעלשאַפט לעבעדיג אונטערהאַלטען. דער עלטערער דיכטער האָט זיך אינטערעסירט צו דערפאַהרען פון זיינע געסט, וועלכע ער פלעגט אויפנעמען איין מאָל אין דער וואָך, וועגען די קולטורעלע און פּאָליטישע פערהעלטענישען אין די פערשידענע לענדער.

אַרום זעקס אַ זייגער האָט זיך דער דיכטער אויפגעהויבען פון זיין פלאַץ און האָט געגעבען זיין האַנד צו יעדען גאַסט צום אָפּשייד. די געסט האָבען זיך פערטיג געמאַכט צום אַוועקגעהן און זענען באַלד פערשוואונדען. איך און פריינד נאָסיג אָבער זענען נאָך פערבליבען, נאָכגעבענדיג דער ביטע פונ׳ם דיכטער, וועלכער האָט אונז געבעטען, ווי זיין טאָכטער האָט ערקלערט, צו פערבלייבען אין זייער הויז דעם אָווענט.

ווען דער דיכטער האָט זיך דערוואוסט פון זיין טאָכטער אַז איינער פון זיינע געסט, איז אַ העברעאישער שריפטשטעלער, האָט ער פערלאַנגט פון מיר איך זאָל איהם געבען אויפקלערונגען וועגען דעם, ווי עס פערהאַלטען זיך די אַמאָליגע יודישע חכמים צום טויט. מיין ענטפער, איבערגעגעבען דורך זיין טאָכטער, איז איהם שטאַרק געפעלען געוואָרען.

אין יענעם אָווענט האָט איך געהאַט די מעגליכקייט צו בעאָבאַכטען די אָפּפערוויליגקייט פון דער טאָכטער צום בלינדען און שטומען פאָטער. זי האָט זיך אָפּגעזאָגט פון איהר אייגענעם לעבען, פון יעדען פערגעניגען, נאָר צוליב די גייסטיגע שאַפונגען פון איהר פאָטער.

עס איז געווען צו בעוואונדערען, ווי זי האָט זיך איינגעלעבט אין דער טויב־שטומער און בלינדער וועלט פון איהר פאָטער. זי האָט גלייך געוואוסט צו רעאַגירען אויף יעדער וויבּראַציע פון יענער וועלט. זי האָט געקאָנט בעלייכטען די פינסטערסטע פונקטען אינ׳ם דיכטער׳ס בלינדער וועלט. זי איז געווען אומשטאַנד אָנצופילען זיין טויב – שטומע וועלט מיט קלאַנג און געזאַנג. זעהר שאַרפזיניג איז געווען דער סיסטעם, וואָס זי האָט אויסגעאַרבייט, ווי אויפצוכאַפען בליק־שנעל יעדען געדאַנק, וואָס ווערט געבּוירען אין זיין דענקענדען קאָפּ. איהר בעציהונג צום פאָטער איז געווען פון אַ מוטער צו איהר קינד; פון אַ יונגער, גייסטרייכער מוטער צו אַ גענ׳אַלען קינד, וועלכער איז געקומען אַ פיזיש־פערקריפּעלטער אויף דער וועלט.

דריי שוויגערס

(שטיפעריי)

פון ב. קאָוונער.

„...איהר פרעגט ווי איך קום אַהער? אַז איך וועל אייך דערצעהלען מיינע צרות, וועט איהר נישט פרעגען אַזעלכע נאַרישע פראַגעס, איך בין אַנטלאָפען פון דריי שוויגערס, בין איך אַנטלאָפען; פון דריי אַלטע מכשפות. איך זעהר ווי איהר קוקט מיך אָן ווי איך וואָלט זיין אַ חסר דעה, אַ משוגע־נער. איהר קוועטשט מיט די אַקסלען, ווי איהר וואָלט זאָגען: „דער מענש רעדט פון וועג“. אָבער איך וועל אייך בעווייזען, אַז איך רעד ווי אַ קלאָרער מענש, נישט ווי אַ משוגע׳נער, נישט ווי אַ צו־דרעהטער“.

דער יוד האָט זיך פערראויכערט אַ פּאַפּיראָס, און ווייטער גערעדט:

„יאָ, איך בין דער אומגליקליכסטער מענש אויף גאָט׳ס ערד! איך בין ערשט 40 יאָהר אַלט און איך האָב שוין דריי בייזע שוויגערס אין הויז. וואָס וועלען מיך טרייבען יונג פון דער וועלט. זיי רייסען זיך אַרום צווישען זיך, ווי קעץ אין אַ זאַק, איך קען דאָס שוין נישט פערטראָגען. מיינע נערוועז ווערען אויף שטיקער צוריסען. איך האָב ליב רוה; שטילקייט שלום, און דאָ. — נאַ דיר אַזאַ אומגליק! דריי אַלטע שוויגערס אונטער איין דאַך, אין איין הויז, אין איין צימער, ביי איין אויוועען, ביי איין טיש.

„נאָר לאָמיר אייך דערצעהלען די מעשה פון אָנהויב אָן:

ווען איך האָב זיך פערליבט אין מיין ערשטער פרוי, איז זי דעמאָלט נאָך נישט געווען קיין פרוי, נאָר אַ מיידעל; חיה׳לע האָט מען זי גערופען. דאָס איז געווען אַ מיידעל מיט אַנ׳אויערינגעל, אַ ברען, אַ שטיק פייער, און שעהן ווי אַ מלאך. אַז איך האָב זיך איהר ערקלעהרט אין ליבע, האָט זי מיך אויסגעהערט און געזאָגט מיט אַ גאָלדען שמייכעלע: „איך וואָלט דיך אויך געליבט און שפעטער מיט דיר חתונה געהאַט, נאָר מיט אַ בע דינג, אַז דו זאָלסט באַלד נאָך אונזער חתונה אַריינגעהמען אין הויז מיין אַלטע, קראַנקע מוטער, זי מוז האָבען אַ היים אויף דער עלטער; אַ שטילע, אַ רוהיגע היים“.

„פערשטעהט זיך, אַז איך האָב באַלד צוגע־שטימט און מיר האָבען מיט מזל, חתונה געהאַט, און איך האָב באַלד אַריינגענומען אין הויז איהר אַלטע מוטער.

„אַ יאָהר נאָך דער חתונה איז זי, מיין טייער ווייבעל, קראַנק געוואָרען, און מען האָט איהר גע־מאַכט אַ שווערע אָפּעראַציע, און אַ טאָג נאָך דער אָפּעראַציע האָט זי אויסגעהויכט איהר לעצטען אָטעם מיט אַ פּאָר שעה פריהער, איידער זי איז געשטאָר־בען, האָט זי מיך געבעטען, אַז אויב זי וועט געהן פון דער וועלט, זאָל איך ווייטער האַלטען איהר מוטער... איך האָב עס איהר צוגעזאָגט פאַר עדות און איך האַלט וואָרט... איהרע לעצטע ווערטער זענען ביי מיר הייליג...

„אַכט חדשים נאָך חיה׳לעס טויט, האָט זיך מיר אונטערגעריקט אַנ׳עלטער מיידעל, מיט דריי טויזענד דאָלאַר, אַ רומענישע; אַ גאַנץ פיין מיידעל, אַ גרויסע בריה, האָט זי מיר געשטעלט די זעלבע בעדינגונג, וואָס די ערשטע: „איך מוז אַריינגעהמען אין הויז איהר מוטער; אַנדערש וועט זי מיט מיר נישט חתונה האָבען“.

„און אַזוי ווי איך האָב געדאַרפט האָבען אַ פריינט, אַ פרוי, אַ באַלעבאָסטע און אַ פּאָר דאָ־לאַר דערצו, האָב איך איהר נאָכגעגעבען איהר פערלאַנג.

„האָבען מיר געשטעלט חופּה. אַ וואָך נאָך דער חתונה האָט שוין מיין ווייבעל געהאַט איהר מאַמען אין הויז.

„האָב איך שוין געהאַט, הייסט עס, צוויי שוויגערס... איך האָב זיי איבערגעגעבען אַ צימער מיט צוויי בעטען, און זאָלען זיי זיך דאָרטען זיין.

„פערשטעהט זיך, אַז זיי האָבען זיך איינע די אַנדערע פיינט געהאַט ווי דעם טויט און זיך שטענדיג אַרומגעריסען.

„זיי האָבען זיך ממש געריסען פאַר די האָר און זיך אויסגעדראַפּעט די אויגען.

„אָבער איך האָב זיך נישט געטאָרט אַריינ־מישען. כאָטש מיין ווייבעל האָט געוואָלט, איך זאָל זיך יאָ אַריינמישען...

„איהר טענה איז געווען: ווען אַ פרוי שטאַרבט, הערט אַ שוויגער אויף צו זיין אַ שוויגער; און אויב זי איז נישט מעהר קיין שוויגער, איז זי דאָך אַ פרעמדע, טאָ ווי קומט אַ ווילד־פרעמדע פרוי זיך צו קריגען מיט איהר מאַמען?

„און מיין טענה איז געווען, אַז איך האָב מיין ערשטער פרוי געגעבען מיין וואָרט וויל איך מיין וואָרט נישט ברעכען; דער אָנדענקען פון מיין ער־שטער פרוי איז מיר הייליג און טייער...

„זעקס חדשים נאָך דער צווייטער חתונה, האָב איך מיין צווייט ווייבעל אַוועקגעשיקט צו איה־רער אַנ׳עלטערער שוועסטער, איז זי דאָרט פער־סמ׳ט געוואָרען פון אַ געוויסען עסען. מען האָט אַרויסגערופען גרויסע דאָקטוירים, אָבער עס האָט גאָרנישט געהאָלפען. זי איז אויסגעגאַנגען ביי איהר שוועסטער. איידער זי איז געשטאָרבען האָט זי מיך געבעטען, אַז איך זאָל אויך אויף ווייטער האַלטען איהר אַלטע מוטער, מחמת זי האָט נישט וואו צו זיין. און איך, נאַר, האָב עס איהר צוגעזאָגט פאַר עדות...

„האָב איך געהאַט צוויי שוויגערס אויף קעסט.

„איצט הערט ווייטער: איינמאָל געה איך מיר אַזוי אין גאַס, טרעף איך אָן שלמה־בער דעם שכן זאָגט ער צו מיר: אויב דו טראַכסט חתונה צו האָבען, האָב איך פאַר דיר אַזוינס און אַזעלכעס, אַ שעהנע, אַ יונגע, אַ קלוגע, מיט פיר טויזענד דאָלאַר. נאָר עס זענען פערהאַן צוויי חסרונות: זי איז אַביסעל אַ הינקענדיגע און זי האָט אַ מאַמען און זי וויל האָבען די מאַמע מיט זיך...

„ווען איך האָב אָנגעקוקט דאָס מיידעל, בין איך אַ פערצאַפּעלטער געוואָרען; אַ פרינצעסין. זי האָט מיך שטאַרק דערמאָהנט אָן מיין ערשטע, אָן מיין חיה׳לען... איך בין פשוט פערבלענדעט געוואָרען...

„דער סוף איז געווען, אַז איך האָב חתונה געהאַט מיט דער הינקענדיגער און אַריינגענומען איהר מוטער אויך...

איצט האָב איך דריי שוויגערס אין הויז, אין איין צימער, ביי איין אויוועען, ביי איין טיש, און אַלע דריי רייסען זיך אַרום און שעלטען זיך און מאַכען געוואַלדען און זיי טרייבען מיך פון הויז.

„אָט דערפאַר בין איך דאָ: איך בין פשוט אַנטלאָפען. אַנדערע מענער האָבען דריי געליבטע, דינסטען, דריי מיליאָן דאָלאַר, און איך האָב דריי שוויגערס אין הויז“.

דער אַרבּייטסל־אוצר

(דערצעהלונג)

פון דוד אומרי

די שוועסטער איז געווען שיין, אָבער בלינד. דער ברודער איז געווען געזונד, אָבער אַרבּייטסלאָז.

זי האָט מיט די פינגער און מיט׳ן גאָפּל בע־טראַכט דאָס שטיקעל פלייש, וואָס די אַלטע מאַמע האָט זי דערלאַנגט און אַרויסגעוואָרטשעט:

— אויפ׳ן שפּיץ צאָהן —

דער ברודער האָט געקרענקט אַ קוק געטון אויף איהר און קייענדיג אַרויסגעזייט:

— נישט ווייניגער ווי ביי מיר.

— אוודאי...

זי האָט זיך פלינק אַ ציה געטון צו איהם און איז מיט די פינגער האַסטיק דורכגעלאָפען איבער זיין חלק. ער האָט מיט עקעל אַ שטופּ אָפּ געטון פון זיך דעם טעלער און זיך אויפגעשטעלט:

— נעם, עס די גאַנצע..

ער האָט זיך אַוועקגעזעצט ביים פענסטער און פאַראָפּגעקוקט אויפ׳ן ברודיגען הויף, די מאַמע איז געבליבען שטיין איבער׳ן מיט׳ן צימער און מיט אַנ׳אַלטער ציטערענדיגער שטים כמעט אַרויסגעוויינט:

— יאַנקעל, זעץ זיך צום טיש.

— כ׳וויל נישט עסען, זאָל זי נעמען מיינע.

ער האָט נישט אָפּגעדרייט דעם קאָפּ און געקוקט שטאַר אויף איין פונקט פון הויף. מיט זיין גאַנצען גרויסען און שטאַרקען קערפּער, וואָס האָט שוין חדשים קיין אַרבּייט נישט געהאַט, איז ער זיך גע־ווען מיאוס, ער האָט געוואָלט אַנטלויפען פון דער מאַמען, פון דער שוועסטער און — פון זיך, צו וואָס דאַרף ער זיינע מוסקולען? צו וואָס דאַרף ער זיין כּח? ווי די טראַנטעס פון זיינע בגדים האָט זיך איהם דאָס אַלץ נאָכגעבאָמבעלט.

— יאַנקעל, — האָט די מאַמע זיך געבעטען פאַר וואָס זאָלסטו זיך אַזוי רעכענען — זי איז דאָך קראַנק.

די שוועסטער האָט געקייט גיך און פערעקשנט, דאָס צאַרטע געזיכט האָט זיך אַזוי פיבערדיג בע־וועגט, אַז אויף די באַקען איז אַרויסגעטראָטען אַ רויטקייט. זי׳ גרויסע בלויע אויגען איינגעראַמט אין טונקעלע לאַנגע וויעס זענען געווען אויסגעלאָשען און אומבעוועגליך.

— און ווער איז שולדיג, אַז איך בין קראַנק, אויב נישט ער?

— עס, אַז דו עסט — האָט זיך די מאַמע בייז אָפּגעקעהרט צו איהר — די גאַנצע וועלט איז דיר שולדיג.

— שולדיג! געוויס איז מיר שולדיג די גאַנצע וועלט. איין קליינע אָפּעראַציע, נאָר און כ׳האָב געקענט ווערען, ווי אַלע מענשען. ער האָט דען נישט געקענט פערדינען דאָס ביסעל געלט — ער איז דאָך נישט בלינד —

ער האָט אַ קריץ געטון מיט די ציין, און די אויגען זענען איהם פערלאָפען מיט אַ פייכטקייט. איז וואָס, אַז ער איז, נישט בלינד? איז וואָס, אַז ער איז געזונט?

„אַרבּייט... אַביסעל אַרבּייט!“

ער האָט מיט זיין גאַנצען כּח צוזאַמענגע־שטייפּט די פויסטען און דערפיהלט, ווי די פייכטקייט איז אַריבערגעקוואָלען די אויגען־ראַנדען און זיך אַ שלענגעל געטון איבער׳ן פּנים. די מאַמע האָט זיך אַנ׳איינגעקאָרטשעטע אַוועקגעשאַרט. אין אַ ווינקעל און זיך געזעצט שאָבען קאַרטאָפּעל. דאָס בלינדע מיידעל האָט אָפּגעשטופּט פון זיך דעם ליידיגען טעלער און זיך אָפּגעשפּאַרט אָן ווענטעל פון שטול, זי האָט געהערט יעדען רייב, וואָס די מאַמע טוט מיט׳ן מעסער איבער די קאַרטאָפּעל און געוואוסט וואו די מאַמע געפינט זיך. פון ברודער אָבער האָט זי דעם קלענסטען קלאַנג נישט אויפגעכאַפּט, זאָל זיין, אַז ער איז אַוועק? אַנטלאָפען פון איהר דאָרטען פון וואַנעט ס׳דערטראָגט זיך דער טויבער גערויש פון שטאָט? מ׳בעהאַלט זיך פון איהר... מ׳פערגינט איהר נישט דאָס ליכט, דאָס לעבען. אַלץ ליגט אַרום איהר, לעבען איהר, און מ׳פער־גינט איהר דאָס נישט... „נאָר אַ קליינע אָפּעראַציע“ האָט דער דאָקטאָר געזאָגט — וויפיל צייט איז שוין פון דאַן אַריבער? ווען מ׳וואָלט געצענט מיט די נעגעל דורכרייסען דעם נעפּעל וואָס ליגט פאַר איהר פּנים! ווען זי וואָלט ווידער דערזעהען דעם רויזיגען שלום פון איהרע קינדער יאָהרען! אַזוי פיל מאָל האָט זי געהערט פון מענשען, אַז זי איז שיין — ווי זעהט אויס די דאָזיגע שיינקייט איהרע? וואָס האָט ער צו איהר, דער ברודער, וואָס ער פערגינט איהר דאָס נישט?

זי האָט זיך בעטאַפּט דאָס געזיכט, איהר קלאָרען שטערן, די גלייכע נאָז, די פּוקקע, כמעט קינדערשע ליפּען. זי האָט זיך מיט די ציין איינגעביסען אין איהר בלייכער קליין הענטעל אַזש זי האָט דערשפּירט די זיסקייט פון איהר בלוט.

„ווי זעהט זי אויס? ווי, זעהט דאָס אַלס אויס?!“.

— ס׳איז שוין קאַלט געוואָרען, יאַנקעל גיי עסען.

דאָס מיידעל האָט זיך אַ צאַפּעל געטון, „ער איז נישט אַוועק? וואָס טוט ער דאָ, אַז מ׳הערט איהם נישט“?

— כ׳האָב געמיינט, אַז דו ביזט אַוועקגעגאַנגען.

— וואו האָב איך צו גיין?

— אַרבּייטען. פערדינען.

— האָסט אַפשר ביי וואָס?

— איך זאָל דיר זאָגען ביי וואָס? — האָט זיך איהר פּנים ווידער אָנגעהויבען רויטלען — דו האָסט דאָך דיינע אויגען, דו ביסט דאָך נישט בלינד.

— און אַז איך האָב מיינע אויגען און אַז איך בין געזונט?

— גייט מען אַרויס אין גאַס און מ׳קריגט שוין אַרבּייט.

ער האָט זיך ראַפּטום אויפגעשטעלט און אָנ־געהויבען זידען.

— און אַז דו ביסט שיין. וועט עמיץ מיט דיר חתונה האָבען? דיר נוצט נישט דיין שיינקייט און מיר נוצען נישט מיינע אויגען, מיינע הענט, מיין געזונט, איז וואָס איז ש׳ין, אַז כ׳האָב דאָס אַלץ, ווען עס טויג פאַר קיינעם נישט? נעם דיר מיינע אויגען, נעם, נעם מיינע מוסקולען — כ׳דאַרף דאָס נישט, זיי זענען איבעריגע פונקט ווי דו ביסט איבעריג, פונקט, ווי איך בין איבעריג, פונקט ווי מיר זענען אַלע איבעריג!

ער איז שאַרף צוגעגאַנגען צום טיש, האָט זיך אַריבערגעבויגען איבער איהם נאָהענט צו זיין שוועסטער, און האַלטענדיג צווישען זייערע פנימער זיין האַנט מיט צעגויפגעקראַמפּטע פינגער, ווי די נעגעל פון אַ רויב־פויגעל, האָט ער געצישעט מיט אַ רויטען פנים:

— האָסט נישט וואָס צו זעהען מיט דיינע אוי־גען... וואַרף זיך אַרויס דורכ׳ן פענסטער און מאַך אַ סוף. איך וועל אויך אַזוי טון, אַלע זענען מערדער, די גאַנצע וועלט זענען מערדער... דאָס וואָס איך האָב, וואַלגערט זיך אין די גאַסען איבער גענוג, ווערט איינגעדאַרט און פערטריקענט, און מעדלעך זעהענדיגע קריגט מען אויף אַלע ראָגען פאַר עטליכע גראָשען!

דאָס מיידעל האָט דערשפּירט זיין ווילדען אָטעם און אַ בלייכע זיך אָפּגעצויגען אויף הינטער וויפיל זי האָט נאָר געקענט. זי האָט זיך שיער נישט איבערגעקעהרט צוזאַמען מיט׳ן שטול. ער האָט עס אָבער נישט בעמערקט און פערלאָפענע רויטע אויגען זיך אַלץ מעהר געצויגען איבער׳ן טיש.

— צו וואָס ווילסטו זעהען? צו וואָס ווילסטו לעבען? קיינער וועט נישט זיין ווערט די מתנה. וואָס דו וועסט איהם ברענגען, און דו וועסט זיין נאָך אומגליקליכער, ווי דו ביסט איצט. איך וועל שוין בעסער איצט צוזאַמענקוועטשען דיין האַלז און נאָכדעם — זיך אַליין דערשטיקען!

דאָס מיידעל איז אויפגעשפּרונגען מיט אַני־אימהדיגען קוויטש און האָט מיט אויסגעשטרעקטע הענט פאַראויס זיך אַ וואָרף געטון צום אַרויסגאַנג פונ׳ם צווייטען זייט האָט זיך דערהערט אַנ׳איבער־געריסען געשריי און אַ פאַל אויפ׳ן דיל.

ער האָט זיך אַ קעהר געטון צוריק און דערזעהן דער מאַמען, ווי אַ בערגעל אומבעוועגליכע שמאַטעס איבער׳ן מיט׳ן שטוב. ער האָט פערגעסען דער שוועסטער און אָן זיגען זיך אַ וואָרף געטון צו דער מאַמען, זי גערופען, געדעקט, געטרייסלט און צום סוף אַריין מיט פערקראַמפּטע פינגער אין די האָר.

ס׳האָט אָנגעהויבען רייסען פון איהם עפּעס, וואָס איז ענליך צו אַ געוויין און אַ ברילען צו־זאַמען.

רעכט און לעבן

יורידישע בײלאַגע פון „נייעם פאָלקסבלאַט"

נאָטיצן

ליקווידאַציע פון די שידס - אַמטען פאַר דירות - ענינים

אויפ׳ן סמך פון אַ פאַראָרדענונג פון מלוכה־פּרעזידענט, ווערן די שידס־אַמטען פאַר דירות־ענינים, נאָך אַ 15־יעהריגער טעטיגקייט, ענדליך ליקווידירט.

די שידס־אַמטען האָבן אייגענטליך געהאַט אַ גאָר בעגרעניצטען אַרבייטס־געביט. בלויז אַ שמאָלער אָפּשניט אין קאָמפּלעקס פון געגענזייטיגע בעציהונגען צווישען הויזווירט און לאָקאַטאָר איז זיי אָנפאַרטרויט געוואָרען צו רעגולירען. די וויכטיגסטע אויפגאַבע, וואָס ס׳איז זיי אָבער געשטעלט געוואָרען, איז געווען פעסטצושטעלען דאָס אַזוי גערופענע גרונד־דירה־געלד.

דאָס איז שוין דווקא איינמאָל געווען אַ שווע־רע און פאַראַנטוואָרטליכע אויפגאַבע. מוז מען דאָך געדענקען, אַז פאַר אַ מאָדוס ביים פעסטשטעלען דאָס גרונד־דירה־געלד איז גענומען געוואָרען דער פּרייז פון לאָקאַל אין יוני 1914, און אַז דורך דער צייט, אין צוזאַמענהאַנג מיט די מלחמה־גע־שעהענישען האָבן גוטע 95 פּראָצענט פון די פריהערדיגע דירות געביטען, די לאָקאַטאָרען. די נייע לאָקאַטאָרען האָבן נישט געוואוסט און נישט געקאָנט וויסען, וויפיל זייערע דירות זענען געגאַנ־גען אָדער האָבן געקאָנט גיין אין יוני 1914.

אויף דעם באָדען זענען טאַקע ענטשטאַנען מאַסען סכסוכים צווישען די לאָקאַטאָרען מיט זייערע ווירטסלייט, וועלכע די איינגעשטעלטע שידס־אַמטען האָבן געמוזט אויסגלייכען. געפיהרט האָבן זיך די שידס־אַמטען אַזוי, אַז דער אויסגלייך איז גע־מאַכט געוואָרען לויט די אָנגענומענע דורכשניטליכע פּרייזן פאַר אַזעלכע דירות אין געגעבענעם שטאָט־קוואַרטאַל אין יוני 1914, אָדער לויט׳ן דורכשניט צווישען פאַרלאַנגטען פּרייז מצד׳ן ווירט און פאָר־געלייגטען דורכ׳ן לאָקאַטאָר.

קורץ: דער אויסגלייך איז אַלעמאָל דורכגע־פיהרט געוואָרען אויף אַ פּשרות׳דיגען אופן און ס׳איז דאָך אַ בעקאַנטער כלל, אַז פון יעדער פּשרה גייט איין צד, דער גערעכטער, תמיד אַרויס דער בע׳עולה׳טער. אויך די פעסטשטעלונגען פון גרונד דירה־געלד דורך די שידס־אַמטען, האָבן כמעט שטענדיג געטראָפען אין אַ קלענערער אָדער גרע־סערער מאָס די לאָקאַטאָרען, בפרט אין די ערשטע צייטען פון זייער עקזיסטענץ, ווען די פאַרטייטש־רונגס־פּראָגרעסיע האָט אָנגעהויבען צו מאַכען די ערשטע שריט אויפ׳ן וועג צו די פאַרמלחמה׳דיגע פּרייזען, ווען דאָס דירה־געלד האָט באמת נאָך אויסגעמאַכט נישטיגע גראָשענס. די קאָניונקטור איז דעסגלייכען דעמאָלט געווען אַ גלענצענדיגע. דער עולם האָט פאַרהעלטניסמעסיג נישט שלעכט פאַרדינט, געלד האָט נישט געשפּילט אַזאַ גרויסע ראָל, האָבן זיך די שידס - אַמטען דאַן נישט צופיל געהאַנדעלט מיט די ווירטסלייט, נאָר מיט אַ רוהיג געוויסן זיי נאָכגעגאַנגען ווי ווייט ס׳האָט זיך געלאָזט, און אָפט אַזוי פיל, וויפיל זיי האָבן נאָר אַליין געוואָלט און אַפילו נאָכמער, וויפיל זיי האָבן אַליין געוואָלט.

נישט איין לאָקאַטאָר טראָגט נאָך ביז׳ן היינ־טיגען טאָג אַ ביטער האַרץ אויף די שידס־אַמטען.

פיל לאָקאַטאָרען קאָנען נאָך אַלץ נישט מוחל זיין, הלמאי די אינסטיטוציע, וועלכע איז דאָך אַרויסגע־וואַקסען אויפ׳ן באָדען פון לאָקאַטאָרען־שוץ און ממילא בערופען געווען צו שטיין אויף דער וואַך פון זייערע אינטערעסען, האָט אין גיכען נאָך אַ קאָמפּראָמיס, געהאַנדעלט בפירוש לטובת די ווירטס־לייט, וועלען זיך זיכער דעריבער געפינען אַזעלכע לאָקאַטאָרען, וועלכע וועלען אפשר אויפנעהמען די ידיעה וועגען דער ליקווידאַציע פון די שידס־אַמטען מיט אַ געפיהל פון גלייכגילטיגקייט, אויב נישט צופרידענהייט.

פונדעסטוועגן וועט דער כלל לאָקאַטאָרען בעדויערען די אויפגעלעזטע שידס־אַמטען און זיי וועט איבערהויפּט נישט איינפאַלען זיך צו ענטצי־קען מיט׳ן בעשלוס אייבערצוגעבען זייערע קאָמפּע־טענצען די געריכטען. פאָרט האָט זיך דער לאָקאַ־טאָר געפיהלט אין שידס־אַמט היימישער, דער צו־טריט איז געווען אַ פרייערער, ער האָט זיך לייכטער געקאָנט אויסטענה׳ען, ס׳האָט דאָרט אַלענפאַלס נישט געהערשט אַזאַ שטייפקייט און אָנגעצויגענקייט, ווי אין די געריכטען.

פיל שטאַרקער איז אָבער דער פערלוסט פון די שידס־אַמטען פאַר דער געזעלשאַפט. בעטראַכ־טענדיג דעם ענין פון שטאַנדפונקט פון דער אַל־געמיינער מלוכה־פּאָליטיק, די שידס־אַמטען זענען דאָך געווען אַנ׳איינריכטונג, אין וועלכער דער ביר־גערליכער עלעמענט, די רעפּרעזענטאַנטען פון ביי־דע פאַראינטערעסירטע געגענזעצליכע סאָציאַלע שיכ־טען, ווירטסלייט און לאָקאַטאָרען, האָבן גענומען אַנ׳אַקטיווען אָנטייל.

מיט דער ליקווידאַציע פון די שידס־אַמטען ווערט ליקווידירט נאָך אַ דעמאָקראַטישע אינסטיטוציע.

וויכטיגע ענטשיידונגען פון העכסטען געריכט

הכנסה - שטייער

הכנסה־שטייער מוז מען אויך בעצאָהלען פון געלד־קאַפּיטאַל, אָבער נאָר דאַן, ווען ער ברענגט צינזען מעהר, ווי 1500 זל. יעהרליך. אין אַזאַ פאַל מוז מען אויך דערלאַנגען אַ דעקלאַראַציע.

אויב עמיצער אינוועסטירט אַ געוויסען קאַפּי־טאַל אין אַ בנין פון אַ הויז אָדער אַנ׳אַנדער אונבעוועגליך־גיט, איז די פינאַנץ־מאַכט בערעכטיגט צו פאָדערען פון קויפער אויפקלערונגען, פון וואַנען דער אינוועסטירטער קאַפּיטאַל שטאַמט.

סאָציאַלע פערזיכערונגען.

דאָס נעמען שכירות אַליין גיט נישט קיין גרונד צו ווערען פערזיכערט אין דער סאָציאַלער פערזיכער־רונגס־אַנשטאַלט.

די פערזיכערונגס־פליכט איז נאָך אָפּהענגיג פון אַנדערע אומשטענדען ווי אָפּהענגיגקייט און אונטערגעוואָרפענקייט דעם אונטערנעמער אין פּרט פון אויספיהרען דעם אַרבייטס־אָפּמאַך.

תביעות געגען דער סאָציאַלער פערזיכערונגס־אַנשטאַלט, וועלכע שטאַמען פון מיטגלידערשאַפט אָדער דערפון, וואָס ס׳איז ענטזאַגט געוואָרען דאָס ערטיילען הילף אַ פערזיכערטען, אָדער זיין בני־בית, געהער צו דער קאָמפּעטענץ נישט פון די גע־ריכטען, נאָר פון דער שידס־קאָמיסיע.

עקזעקוציעס פון פערלעגענע חובות לטובת די סאָציאַלע פערזיכערונגס־אַנשטאַלטען פיהרט אַדורך די שטייער־מאַכט (פינאַנץ־אַמטען) און נישט דאָס געריכט און זייערע אויפמאָהן־אָרגאַנען (קאָ־מאָרניקעס).

שטראָפבאַרקייט

איינער איז בעשטראָפט געוואָרען פאַר פּרו־בען צו צווינגען אַ פּאָליציאַנט, אַז ער זאָל אינטער־ווענירען אין אַ געוויסען ענטשטאַנענעם אינצי־דענט. הגם דער פּאָליציאַנט האָט נישט קיין רעכט געהאַט אָפּצוזאָגען די פערלאַנגטע פון איהם אינטער־ווענץ, האָט דאָס העכסטע געריכט בעשטעטיגט די שטראָף.

אַ לעהרער האָט אָנגעזאָגט די תלמידים, אַז זיי זאָלען נישט קויפען ביי אַ געוויסען קרעמער, וועל כער האָט נישט סובסקריבירט די נאַציאָנאַלע הלוואה. דער קרעמער האָט זיעם לעהרער צוגעצויגען צו פאַראַנטוואָרטליכקייט אָבער ער איז בעפרייט געוואָרען.

יורידישע קאָמפּעטענץ

ויבאַלד ס׳ווייזט זיך אַרויס, אויף אַ געריכטס־פערהאַנדלונג, אַז דער געגעבענער ענין דאַרף גע־משפּט ווערען דורך דער אַדמיניסטראַטיווער מאַכט, ווערט נישט דער ענין איבערגעשיקט אין אַדמיני־סטראַטיווען געריכט, נאָר דער גאַנצער ענין ווערט אַנולירט.

פּאַטענטען

אויף פערדינגען פערקויפס־שטעלען און האַנ־דעלס־האַלעס, דאַרף מען קיין פּאַטענט נישט אויס־קויפען. אויב די אונטערנעמונג ווערט געפיהרט דורך דעם אייגענטימער. קוים ווערט זי געפיהרט דורך אַ פּאַכטער, מוז יאָ אַ פּאַטענט אויסגעקויפט ווערען.

עדות

ווער ס׳איז אַמאָל פערמשפּט געוואָרען פאַר פאַלש שווערען, קען שוין מעהר אַלס עדות נישט אויסגעהערט ווערען.

אומזאַץ - שטייער

אומזאַץ־שטייער אַ האַלבען פּראָצענט צאָהלט מען פון הורט־טראַנזאַקציעס אַלץ איינס צי זיי זענען געשלאָסען געוואָרען פאַר קאַסע־געלד אָדער אויף קרעדיט, דאָס געזעץ זעהט נאָר פאָר אַ בע־דינג, אַז די קאָנטראַהענטען מוזען זיין סוחרים אָדער אינדוסטריעלער

בירגערשאַפט

וויבאַלד עמיצער האָט פערלוירען די בירגער־שאַפט אין שייכות מיט׳ן איבערטרעטען די בעשטי־מונגען וועגען מיליטער־דינסט, קען ער זיך נישט נאָכ׳ן צוריקקעהרען פון אויסלאַנד, בעמיהען וועגען צוריקבעקומען אָדער אויפסניי בעקומען די בירגער־שאַפט, נאָר ער מוז אויפסניי וואוינען אין לאַנד 10 יאָהר.

פערשפּעטיגטע טערמינען

אין פאַל ווען אַ געריכטס־סעקרעטאַר אינפאָר־מירט טעות׳דיג אַ פּעטענט בנוגע דעם טערמין פון ערלעדיגען אַ געוויסע פאָרמאַליטעט, דאַרף דער פערפיהרטער פון די קאָנסעקווענצען נישט ליידען.

אַרום די לעצטע לאָקאַטאָרען - געזעצן

(אויפקלערונגען)

רעדוקציע פון דירה - געלט אויך פאַר סובלאָקאַטאָרען

די בעשטימטע רעדוקציע פון דירה־געלד איז אויך חל אויף סובלאָקאַטאָרען און דאָס אַלץ איינס, צי ס׳האַנדעלט זיך וועגען אַ מעבלירטען טייל וואוי־נונג אָדער אָהן מעבעל.

מ׳דאַרף אָבער געדענקען, אַז די רעדוקציע פון דירה־געלד פאַר אַ סובלאָקאַטאָר ווערט אָנ־געוואָנדען נישט לויט די אַלגעמיינע כללים, נאָר אין דער זעלבער מאָס, ווי זי ווערט אָנגעוואָנדען פאַר׳ן הויפּט־לאָקאַטאָר. למשל: אויב אַ סובלאָ־קאַטאָר פערנעמט אין אַ 4־צימערדיגער וואוינונג 1 שטוב, ווערט זיין דירה־געלד פערקלענערט נישט אויף 15, נאָר אויף 10 פּראָצענט.

איבערגעבויטע דירות

איבערגעבויטע גרעסערע דירות אויף קלענערע

נאָכ׳ן 1 דעצעמבער 1935 ווערען אַרויסגענומען פון לאָקאַטאָרען שוץ.

די גרויס פון אַזאַ איבערגעבויטער דירה שפּילט נישט קיין שום ראָל, אַזוי, אַז קוים ווערט אַפילו אַ צוויי־שטוביגע וואוינונג צוטיילט אויף צוויי ענצעלנע שטיבען, און זיי ווערען פערדינגען צו בעזונדערע לאָקאַטאָרען, אונטערליגט קיינער נישט די בעשטימונגען פון דעקרעט יועגן לאָקאַטאָרן־שוץ.

בכדי אַ גרעסערע דירה זאָל אַרויסגענומען ווער־רען פון לאָקאַטאָרען שוץ דאַרף זי נישט איבערגע־בויט ווערען אין בוכשטעבליכען זין ד.ה. ס׳מוזען נישט דווקא איינגעשטעלט ווערען נייע ווענד, נאָר ס׳איז גענוג, אַז זי ווערט פּאַרצעלירט אויף קלע־נערע טיילען און פערדינגען צו איינציגע לאָקאַטאָרען.

דער כלל, אַז דורך טיילען אַ גרעסערע דירה, אויף קלענערע, ווערען די בעזונדערע פערדינגענע טיילען אַרויסגענומען פון לאָקאַטאָרען־שוץ איז נוגע בלויז ווירטסלייט לגבי לאָקאַטאָרען, אָבער נישט לאָקאַטאָרן לגבי סובלאָקאַטאָרן אַזוי, אַז קוים פערדינגט איצט אַ לאָקאַטאָר פון אַ גרעסערער דירה אַ צימער צו אַ סובלאָקאַטאָר אָדער צוויי צימערען צו צוויי לאָקאַטאָרען, הערען די פערדינגענע צימערן נישט אויף אונטערצופאַלען דעם לאָקאַטאָרען־שוץ.

האַנדעלס - אונטערנעהמונגען

די בעשטימונג, אַז האַנדעלס־לאָקאַלען, וועל־כע קויפען אויס אַ פּאַטענט 3 קאַטעגאָריע ווערען אַרויסגענומען פון לאָקאַטאָרען־שוץ, בעקומט אַנ־אָנווענדונג, רעכנענדיג זיך בלויז מיט׳ן שטייער־יאָהר 1935.

ממילא, אויב אַ לאָקאַטאָר וועט אַלזאָ אויפ׳ן יאָהר 1936 אויסקויפען אַ 4 קאַטעגאָריע וועט דאָס אויך שוין נישט ענדערען דעם כלל.

שטורמדיגע צייטן

ראָמאַן

47

קיבּיראָוו האָט גענוי געשילדערט ווי יענער טשעטשעניעץ האָט אויסגעזעהן.

— הם.. — האָט זיך אַגאַבּעקאָוו גענומען קראַ־צען אין קאָפּ. — ווי רופט מען דיך?

— אַלי.

— הער, אַלי, וואַרט דאָ צו, דזשאַפּאַר וועט אוודאי באַלד קומען, אָבער גייה אַריין דאָרטען — זעהסט, אין יענעם קליינעם צימערל.

קיבּיראָוו איז אַריינגעגאַנגען אין אַ קליין צי־מערל, קיינער איז דאָרטען נישט געווען. ער האָט זיך אַוועקגעזעצט ביי דעם איינציגען טישעל, וואָס איז אין דעם דאָזיגען צימערל געשטאַנען און געוואַרט.

עס איז אַריבער אַ שעה צייט. קיינער האָט זיך נישט בעוויזען. אויך אַגאַבּעקאָוו האָט איהם נישט גערופען. קיבּיראָוו איז געוואָרען אונגעדולדיג. ער האָט שוין געוואָלט זעהן דעם דאָזיגען דזשאַ־פּאַר׳ן. ער איז שוין געווען נייגעריג צו וויסען, צי וועט מען איהם, קיבּיראָוו׳ן, צונעמען אין סעלים־כאַנ׳ס באַנדע, צי נישט. לויט אַלע וואַהרשיינליכ־קייטען האָט וועגען דעם געדאַרפט בעשטימען דער דאָזיגער דזשאַפּאַר.

פּלוצלינג איז אַריינגעקומען אין צימערל אַ הויכער, דאַרער טשעטשעניעץ, מיט אַ שאַרפער אָד־לער־נאָז און פייערדיגע שוואַרצע אויגען. קיבּיראָוו׳ן האָט אַ זעץ־געטון אין האַרצען: דאָס מוז זיין דזשאַפּאַר! אָבער ער האָט זיך געמאַכט נישט־הערענ־דיג און געקוקט ערגעץ אין אַ זייט.

דער אַריינגעקומענער הויכער טשעטשעניעץ האָט זיך אָהן שום פּראַגעס אַוועקגעזעצט נעבען קיבּיראָוו׳ן און אַ פרעג געטון מיט אַ געהיימניספולען טאָן:

— די דאַרפסט צו מיר?

— ווי רופט מען דיך? — האָט קיבּיראָוו בכיון געפרעגט, אַנקוקענדיג דעם אַריינגעקומענעם מיט אַ כלומרשטען חשד.

— איך הייס דזשאַפּאַר.

— אויב דו הייסט דזשאַפּאַר, דאַרף איך טאַקע צו דיר... — האָט קיבּיראָוו געזאָגט מיט אַ שטילען טאָן און דערביי געמאַכט אַ געהיימניספולע מינע.

— וועגען וואָס פאַר אַנ׳ענין? — האָט יענער געפרעגט דער הויכער טשעטשעניעץ.

— איך בין אַנ׳אַרבייטסלאָזער. איך האָב זיך געטראָפען אין גראָזני אין אַ קנייפּע מיט אַ דזשי־גיט, האָב איך מיך פאַרטרויט פאַר איהם, אַז איך גייה אויס פאַר הונגער מיט מיין פרוי און קינדער, האָט ער מיך געשיקט צו דיר און געזאָגט, אַז דו קענסט מיר געבען אַרבייט.

— דו ווילסט טאַקע אַרבייט? — האָט דזשאַ־פּאַר זיך מאָדנע צושמייכעלט.

— אוודאי וויל איך אַרבייט, איך גייה אויס פאַר הונגער!...

— ביזט אַ געזונטער?

— אָהאָ, צי איך בין אַ געזונטער? — האָט זיך קיבּיראָוו צושמייכעלט, — זעה מיינע הענד, זיי קענען אויפהויבען אַ זאַק מיט מעהל אין דער לופטען.

— קיין זעק מיט מעהל וועסטו נישט דאַרפען הויבען... — זאָגט דזשאַפּאַר מיט אַ געהיימניס־פולען שמייכעל.

— בין איך גרייט צו געהן צו יעטוועדער אַר־בייט... — ענטפערט קיבּיראָוו.

— טאַקע צו יעטוועדער אַרבייט?

— צו דער שווערסטער אַרבייט אַפילו, אבי צו פערדינען געלד.

— אַ שרעקעודיגער ביזטו? — פרעגט פּלוצ־לינג דזשאַפּאַר.

קיבּיראָוו מאַכט אַזאַ מינע, ווי ער וואָלט זיך געוואונדערט איבער דער דאָזיגער פראַגע.

— וואָס הייסט?... כ׳פערשטעה נישט... — זאָגט ער.

— וועסט שוין פערשטעהן... — ענטפערט דזשאַפּאַר מיט אַ געהיימניספולען טאָן, — אָבער זאָג מיר פריהער, — דו ביזט אַ טרוס, צי נישט? לאָמיר זאָגען, ווען צו דיר זענען געוועזען אַ פּאָר „מיילער" פון ביקסען — האָסטו מורא?

— נו, עס וועגדעט זיך ביי וואָס פאַר אַ געלע־גענהייט... — האָט קיבּיראָוו געענטפערט, — איך בין געווען אין דער מלחמה און דאָרטען, זעהסטו האָב איך פאַר׳ן טויט נישט מורא געהאַט. בעקומען דערפאַר מעדאַלען. אויב צו פערדינען געלד, וואָלט איך פאַר קיין שום זאַך נישט מורא געהאַט! וואָס קאָן דאָ זיין — בלויז איין מאָל שטאַרבט מען! ס׳איז אַלץ בעסער ווי צו הונגערען און זעהן ווי דיין ווייב און קינד געהן אויס פון הונגער.

— דו געפעלסט מיר, דזשיגיט, יועסט בע־קומען אַרבייט. אָבער דו מוזט צוואַ־טען עטליכע טעג. געלד האָסטו עפּעס ביי זיך?

— די לעצטע צוויי קאָפּיקעס. איך בין גע־קומען פון גראָזני צופוס.

— נאַ־שע דיר צוויי רובעל און וואַרט עט־ליכע טעג, זאָרג נישט, וועסט בעקומען אַרבייט...

— ווען? — האָט קיבּיראָוו געפרעגט, בע־מענדיג די צוויי רובעל, וואָס דזשאַפּאַר האָט איהם געגעבען.

— האָב געדולד, וועסט שוין פון קיין הונגער נישט אויסגעהן. דיין פרוי און דיינע קינדער ווע־לען שטענדיג זאַט זיין...

— אַ דאַנק דיר, דזשיגיט!...

— אַלזאָ די צוויי רובעל וועלען דיר קלעקען אויף עטליכע טעג. אין עטליכע טעג אַרום, וועל איך דאָ זיין און מיר וועלען ערגעץ אַוועקגעהן. האָסט כוח צו געהן?

— וויט?

— נו, אַ היבש שטיקעל וועג.

— כ׳בין גרייט, — ענטפערט קיבּיראָוו, — גרייט אויף דאָס שווערסטע, וואו יועל איך דיך טרעפען, דזשיגיט?

— דאָ אין אַגאַבּעקאָוו׳ס קנייפּע.

דזשאַפּאַר איז אַוועק. קיבּיראָוו האָט אומ־געדולדיג געוואַרט עטליכע טעג. ער האָט געמוזט שלאָפען אין אַ ברודיגער אכסניה צווישען אָפּגעריסענע טשעטשענצעס און איינזאַפּען אין זיך דעם ריח פון זויערען ווין און מענשליכען שוויס. קיבּיראָוו האָט זיך אָבער גלענצענד צוגעפּאַסט צו זיין נייעם אַרט לעבען. ער האָט אַזוי אויסגעצייכענט געשפּילט די ראָל פון אַנ׳אַרבייטסלאָזען, אָפּגעריסענעם, אָרימען באַרג־מענש, אַז קיין איינער פון די טשעטשענצעס, מיט וועלכע איהם איז אויסגע־קומען צו שלאָפען אין דער ברודיגער אכסניה, האָט אַפילו קיין אַהנונג נישט געהאַט, אַז צווישען זיי געפינט זיך אַ פערקליידעטער צאַרישער אָפיציר.

די טשעטשענצעס אין דער אכסניה האָבן פריי און פראַנק גערעדט וועגען סעלים־כאַנ׳ען, וועגען זיינע גבורות, וועגען זיינע קאַמפען מיט מיליטער און פּאָליציי. קיבּיראָוו פלעגט אויך אַנ־טייל נעמען אין די דאָזיגע שמועסען און לויבען סעלים־כאַנ׳ען אין הימעל אַריין.

אין עטליכע טעג אַרום האָט זיך דזשאַפּאַר ווידער בעוויזען אין אַגאַבּעקאָוו׳ס קנייפּע. ער האָט אַוועקגערופען קיבּיראָוו׳ן אין אַ זייט און מיט אַ געהיימניספולער שטים אַ זאָג געטון:

— נו, איצט קום!

— שוין?

— יאָ.

קיבּיראָוו האָט געפיהלט, ווי ס׳האַרץ הויבט איהם אָן האַסטיגער צו קלאַפּען און עפּעס אַ מאָד־נע געפיהל פון שרעק געמישט מיט נייגעריגקייט און פרייד האָט איהם בעהערשט.

„הייסט עס, אַז באַלד וועט ער שטעהן אויג אויף אויג מיט׳ן בערימטען סעלים־כאַנ׳ען", — האָט קיבּיראָוו געטראַכט און געפיהלט אַנ׳אַי נערליכען ציטער. (פאָרטזעצונג קומט)